



**TROMS** fylkeskommune

**ROMSSA** fylkkesuohkan

# Årsberetning 2015

## Analyse av regnskap 2015

Foto: Gnyllefjordbrua - Knut Are Mortensen/Troms fylkeskommune





## Innhold

1	Innledning .....	5
2	Den økonomiske situasjonen .....	7
2.1	Netto driftsresultat.....	7
2.2	Disposisjonsfond.....	8
2.3	Lånegjeld.....	9
3	Driftsregnskapet.....	11
3.1	Netto driftsutgifter og avvik per sektor.....	11
3.2	Driftsresultat.....	12
3.3	Skatt og rammetilskudd i 2014 .....	16
3.4	Finansforvaltningen .....	17
3.5	Pensjon .....	19
4	Balansen.....	20
5	Økonomisk oppfølging i 2015 .....	24
6	Investering .....	25
7	Likestilling, etikk og sykefravær .....	32
8	Internkontroll .....	33
9	Politiske styringsorganer.....	34
9.1	Fylkestingets ansvarsområde .....	34
9.2	Fylkesrådets ansvarsområde .....	35
10	Kontrollorganer.....	36
11	Utdanning.....	37
11.1	Videregående skoler.....	41
11.2	Fag- og yrkesopplæring .....	53
11.3	Utdanning sentralt .....	54
11.4	Annen opplæring .....	55
11.5	Internkontroll .....	55
12	Tannhelse .....	57
12.1	Distriktstjenesten.....	57
12.2	Spesialisthelsetjenesten .....	60
12.3	Universitetstannklinikken .....	61
12.4	Fellesutgifter og administrasjon.....	62
13	Kultur .....	63
13.1	Regionalt folkehelsearbeid.....	63
13.2	Friluftsliv.....	64
13.3	Fylkesbiblioteket .....	65
13.4	Kulturarv og muséer.....	67

13.5	Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter.....	68
13.6	Idrett.....	70
14	Samferdsel og miljø.....	71
14.1	Kollektivtrafikk.....	71
14.2	Fylkesveier.....	72
14.3	Øvrige områder.....	73
15	Næring.....	75
15.1	Økonomisk analyse.....	75
15.2	Måloppnåelse.....	75
16	Stab- og støttefunksjoner.....	82
16.1	Stabssjef.....	82
16.2	Fellesadministrasjon DU.....	84
16.3	IT-senteret.....	85
16.4	Personal- og organisasjons-senteret.....	87
16.5	Økonomisenteret.....	87
16.6	Internkontroll.....	88

# 1 Innledning

Fylkesrådet Myrseth, med basis i fylkestingsgruppene til Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, tiltrådte 2. oktober 2015. Fylkesrådets tiltredelseserklæring, «Framtida skapes i nord», ble lagt fram for fylkestingets konstituerende samling 13. oktober 2015.

Tiltredelseserklæringen har en offensiv og bred tilnærming til fylkeskommunens rolle som utviklingsaktør. Måltrettet, samlet og planmessig bruk av de ulike verktøyene fylkeskommunen besitter, god samhandling med kommuner, nabofylker og partnere innen både næringsliv, organisasjonsliv og utdannings-, forsknings- og innovasjonsmiljøer i nord samt tett dialog med nasjonale beslutningstakere skal danne grunnlaget for å skape en sunn og god utvikling for hele Troms.

I årene som kommer vil den økonomiske verktøykassen fylkeskommunen besitter reduseres betydelig. Vårt oppdrag, å sikre likeverdige tjenester og å skape utvikling i lokalsamfunnene som samlet utgjør Troms, må løses innenfor rammene av en bærekraftig økonomisk utvikling. Dette fordrer bevisst og spisset ressursinnsats og en stram styring etter de vedtatte budsjettene. Opprettelsen av en egen fylkesrådspost med ansvar for plan og økonomi er en naturlig konsekvens av et skjerpet behov for fokus på ressursinnsats og økonomisk styring.

Driftsregnskapet for 2015 er avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 59,457 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. I all hovedsak er avvikene per sektor svært små både nominelt og prosentuellt. Fylkesrådet finner grunn til å berømme sektorene for sterk vilje og evne til å overvåke og styre egen økonomi i tråd med de gitte rammene. Samtidig viser de små marginene at etatene er svært sårbare overfor ekstraordinære hendelser med økonomisk konsekvens.

Det fylkeskommunale oppdraget er ikke å gå med overskudd. Vår rolle er å legge til rette for og skape mest mulig utvikling med de ressursene vi har til disposisjon. En oppbygging av disposisjonsfond som buffer mot uventede hendelser med økonomisk konsekvens er en forutsetning for å kunne våge å utnytte de økonomiske rammene fullt ut.

Nøkkeltallet «Korrigert netto driftsresultat» er et uttrykk for hvilke restressurser vi har disponible til investeringer og til å takle uforutsette utgifter og nødvendige omstillinger. Et forbedret netto driftsresultat skaper altså større rom for overføringer til investeringsbudsjettet. I lys av det store investeringsbehovet fylkeskommunen har, er dette et vesentlig mål for fylkesrådet.

Korrigert netto driftsresultat for 2015 var 134,4 mill. kroner, noe som utgjør 3,4 prosent av brutto driftsinntekter. Netto avsetning til disposisjonsfondet i 2015 utgjorde 122,1 millioner, og fondet er dermed oppe i nær 133 mill. kroner. Det er likevel verdt å merke seg at store deler – 84 millioner - av disse positive resultatene skyldes disponering av 2014-resultatet.

Holder vi 2014-disponeringen utenfor det totale bildet er disposisjonsfondet styrket gjennom budsjettreguleringer i 2015 med om lag 38 mill. kroner. Sammen med mindreforbruket på snaut 59,5 mill. kroner kan vi altså regne en differanse mellom ubundne inntekter og kostnader på om lag 97,5 mill. kroner. Dette er et bra utgangspunkt for å arbeide videre med å ta driften ned til et nivå tilpasset de endringene i økonomiske rammevilkår som vi vet vil komme i de nærmeste årene. Det er likevel all grunn til å minne om at de samlede økonomiske utfordringene er store.

En bærekraftig økonomisk utvikling som både tar hensyn til framtidige reduserte inntekter, behovet for økonomiske buffere og ønsket om reell handlefrihet og fleksibilitet fordrer varige reduksjoner i driftskostnadene. Vurderingen av regnskapsresultatet for 2015 må derfor rette fokus mot hvilke økte inntekter og reduserte kostnader som kan antas å være varige.

På inntektssida utgjør merinntekt på skatt den største andelen av økte ubundne inntekter. Skatteinngang er i utgangspunktet regnet inn i rammeoverføringene fra statlige myndigheter, og utgjør slik ikke en varig ekstra inntekt.

I regnskapet ligger en merinntekt på drøyt 10 mill. kroner på salgs- og leieinntekter. Dette er inntekter spredt over flere områder, og utgjør hver for seg små summer. Enkelte av disse, som kursinntekter, må også antas å kunne variere fra år til år og motsvares til dels av økte kostnader. Noe av økningen kan likevel være av varig karakter.

På de fleste sektorer er avviket mellom budsjett og regnskap marginalt, og er i hovedsak knyttet til forsinkelser i prosjekter. Det er i liten grad permanente kostnadsreduksjoner innenfor sektorene. Det er anslått et varig mindreforbruk på lønnsavsetninger og pensjon, men dette er allerede tatt inn i budsjett og økonomiplan 2016-2019.

Mindreforbruket innen utdanning skyldes i hovedsak stram styring og forsinkelser i anskaffelser og prosjekter, og er i liten grad knyttet til permanente kostnadsreduksjoner. Endringer i tilbudsstruktur og medfølgende inntrekk på 3,8 mill. kroner må anses som varig. Mindreforbruket på samferdsels- og miljøetaten er i hovedsak knyttet til forsinkelse i prosjekt. For øvrig er det omdisponert en del ressurser innenfor egen ramme, primært for å dekke inn overskridelser på pågående prosjekter.

På personal- og organisasjonssenteret er det et mindreforbruk på 1 mill. kroner knyttet til personalforsikringer. Dette anses som en permanent endring.

Overskuddet i 2015-regnskapet er i liten grad resultat av varige endringer, og organisasjonen står fortsatt overfor en krevende jobb med å tilpasse driftsnivået til de rammene som er skissert i økonomiplanen.

Men årsberetningen forteller også om en organisasjon godt rustet til å møte utfordringene. På tross av redusert ramme har samferdsels- og miljøetaten maktet å opprettholde produktiviteten på kollektivområdet. Gjennom både noe økt ramme og stramme prioriteringer på fylkesveiområdet har etaten satt inn økte ressurser for å dekke vedlikeholdsetterslepet, og kan vise til en økning på fire prosent på andel fylkesveg med tilfredsstillende dekke. Det er et bra resultat, men med et beregnet vedlikeholdsetterslep på om lag 8 mrd. kroner pr 2014 er utfordringen fortsatt formidabel.

Utdanningsetaten har gjennom 2015 hatt et sterkt kvalitetsfokus, både med tanke på økt profesjonalisering i skolen, opplæringskontor og lærebedrifter, og med hensyn til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Dette er et langsiktig arbeid, og det er gledelig å se at gjennomføringsgraden stadig stiger.

Årsberetningen gjør i tekst og i tall rede for hvordan de ulike delene av den fylkeskommunale virksomheten har brukt de økonomiske ressursene de har fått til rådighet, og i hvilken grad de fastsatte målene er blitt oppfylt. Helhetsinntrykket er en organisasjon som forvalter midlene klokt, og som er bevisst på og stolt av sin rolle som regional utviklingsaktør. God lesning!

## 2 Den økonomiske situasjonen

Driftsregnskapet for 2015 for Troms fylkeskommune (TFK) ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 59,457 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Det har vært fokus på utgiftskontroll og effektivisering gjennom året da økonomien i inneværende økonomiplanperiode og prognosene videre fremover er stram med tap av inntekter som følge av nytt inntektssystem for fylkeskommunene og nedgang i antall 16-18 åringer samt økende kapitalkostnader.

Regnskapsresultatet alene er ikke en indikator på hvor sunn økonomisk drift Troms fylkeskommune har. Netto driftsresultat, bruk og/eller avsetning til disposisjonsfond samt egenkapital til investeringer og gjeldsgrad er viktigere faktorer. Troms fylkeskommune hadde i 2015 et netto driftsresultat på 134 mill. kroner som tilsvarer 3,4 prosent. Dette er noe lavere enn det anbefalte nivået på 4 prosent, men betydelig bedre enn forutsetningene i vedtatt budsjett for 2015 var. Dette skyldes i hovedsak at 82 av 92 mill. kroner i regnskapsmessig mindreforbruket i 2014 er satt av til disposisjonsfond. Det har også gjennom 2015 gjort vedtak om avsetning til disposisjonsfond som følge av lavere utgifter og høyere inntekter enn forutsatt i vedtatt budsjett. I tillegg kommer det regnskapsmessige mindreforbruket på 59 mill. kroner hvorav 24 mill. kroner er på fagsektorene og 35 mill. kroner på sektorovergripende poster (økte skatteinntekter, redusert netto renteutgifter, mindreforbruk avsetning til lønnsvekst).

Disposisjonsfondet er øket fra vel 10 mill. kroner til 132 mill. kroner. Selv om dette er under det anbefalte nivået på 400 mill. kroner så er det en betydelig bedring gjennom 2015.

### 2.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser fylkeskommunens evne til å foreta avsetninger til fond og egenkapital til investeringer etter at samtlige driftsutgifter og nettoutgifter til renter og avdrag på lån er dekket. Netto driftsresultat er dermed en sentral størrelse når det gjelder å bedømme fylkeskommunens «økonomiske helsetilstand». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren og KMD regner netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren, og anbefaler fra 2014 at netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter over tid bør være 4 prosent. I økonomiplan 2016-2019 er målsettingen å komme opp på dette nivået.

Korrigert netto driftsresultat<sup>1</sup> var 134,4 mill. kroner i 2015, og utgjør 3,4 prosent av brutto driftsinntekter.

Dette er eksklusive Troms fylkestrafikk FKF (TFT) da de ikke har avlagt sitt regnskap for 2015. For å få et fullstendig bilde av den økonomiske situasjonen må man ta hele konsernet Troms fylkeskommune, det vil si inklusive TFT, ellers blir nøkkeltallene misvisende.

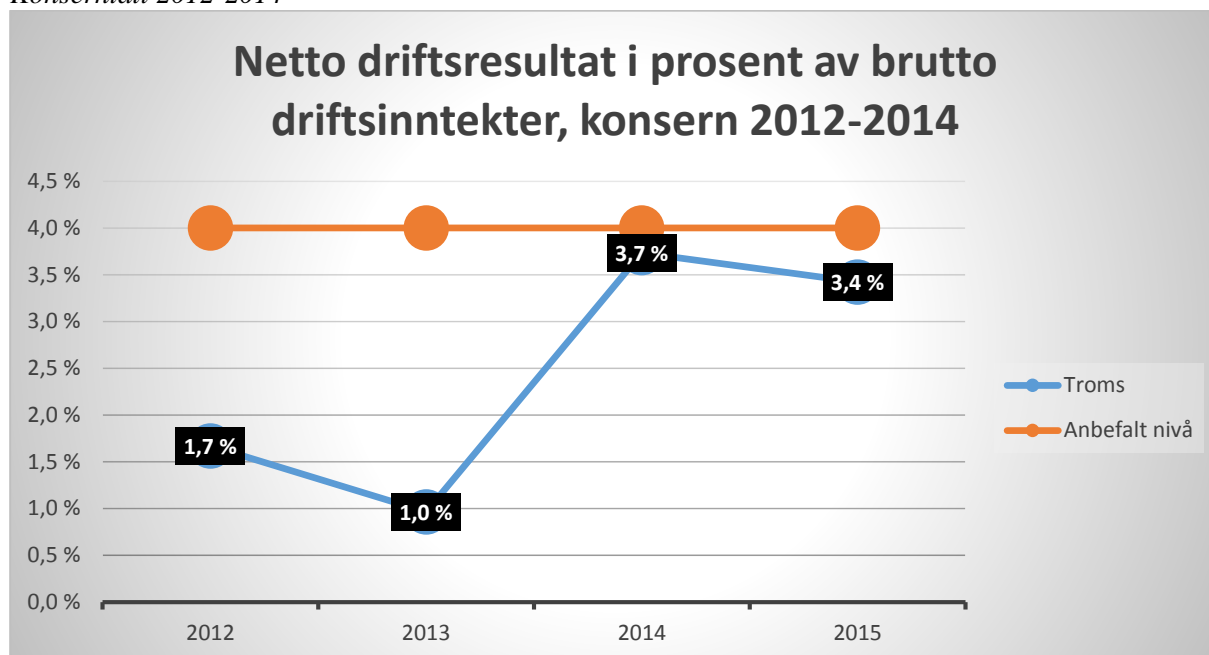
Netto driftsresultat for 2012-2015 er vist i figur 2.1.1. For årene 2012-2014 er tallene inkludert TFT<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Netto driftsresultat er korrigert for bruk og avsetning til bundne fonds. I 2015 var det en netto avsetning til bundne fonds på 53 mill. kroner

<sup>2</sup> Tidligere presentasjoner av netto driftsresultat er eksklusive TFT. Underskuddet i TFT i 2012 og 2013 gjør at netto driftsresultat for hele konsernet Troms fylkeskommune er lavere enn for kun «morbedriften».

Figur 2.1.1 Korrigert netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konserntall 2012-2014



Av figur 2.1.1 sees at Troms fylkeskommune har hatt positiv utvikling i netto driftsresultat fra 2012-2013 til 2014-2015 (siste år før regnskapsresultatet til TFT er avlagt), og ligger tett oppunder det anbefalte nivået på 4 prosent. Dersom netto driftsresultat for Troms skulle vært 4 prosent i 2015 måtte vi hatt et netto driftsresultat på 156 mill. kroner, det vil si 22 mill. kroner bedre enn det avlagte resultatet.

## 2.2 Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er det eneste fondet som fritt kan benyttes til å dekke utgifter i både drift- og investeringsregnskapet. Størrelsen på disposisjonsfondet er et uttrykk for hvor stor økonomisk buffer fylkeskommunen har, og den delen av reservene som best gir uttrykk for den økonomiske handlefriheten. Det finnes ikke noen klar norm for hvor stort disposisjonsfondet bør være, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall anbefaler Telemarksforskning, jmf. Riksrevisjonens rapport, at disposisjonsfondet bør utgjøre mellom fem og ti prosent av (fylkes)kommunens inntekter.

Pr. 31.12.2015 hadde Troms fylkeskommune netto 132,9 mill. kroner på disposisjonsfond hvorav 28,4 mill. kroner er avsatt til premieavvik og 10 mill. kroner andre spesifikke tiltak (se tabell kap. 4.5). Brutto er det 182,9 mill. kroner på disposisjonsfond, men siden det er bevilget en åpningsbalanse til TFT på 50 mill. kroner kommer dette til fratrukk. TFT legges ned som fylkeskommunalt foretak fra 1.1.2016, og da tilbakeføres åpningsbalansen og vil styrke disposisjonsfondet til fylkeskommunen tilsvarende.

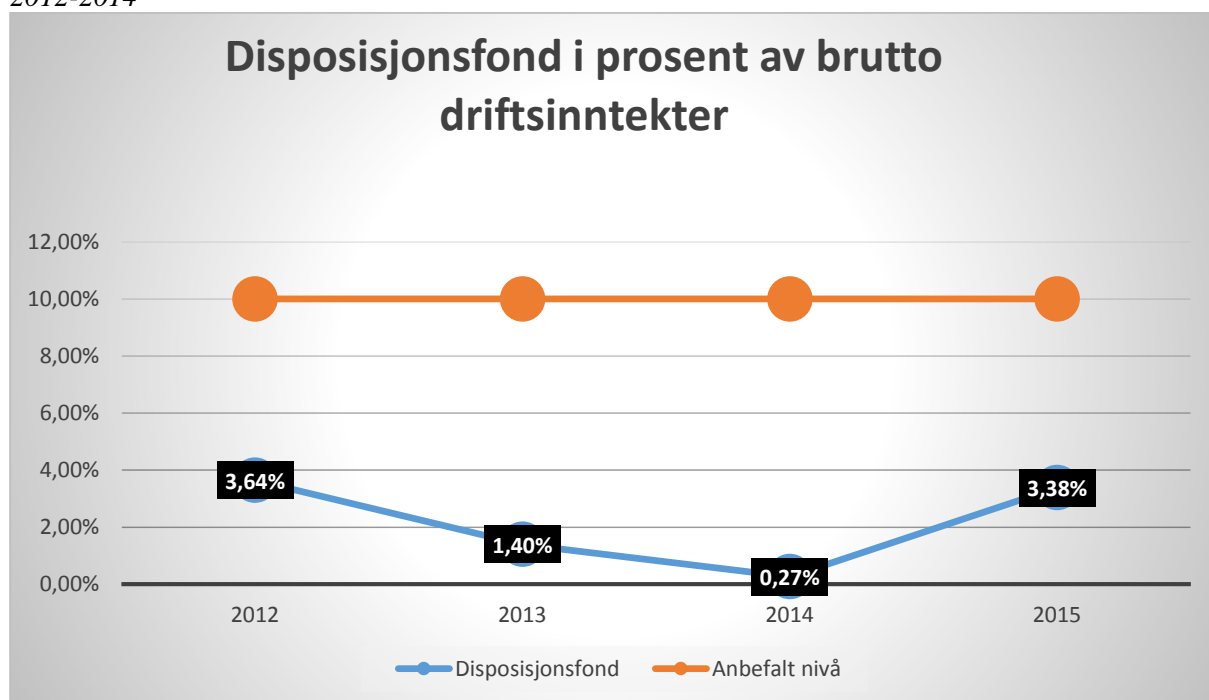
Disposisjonsfondet er vesentlig styrket gjennom 2015 hovedsakelig som følge av at det regnskapsmessige mindreforbruket i 2014 er avsatt på fond og at fylkestinget har gjort vedtak om avsetning til disposisjonsfond gjennom året som følge av lavt rentenivå, bedre skatteinngang enn forutsatt og mindreforbruk i avsetning til lønnsvekst.



Disposisjonsfondet utgjør 3,3 prosent av brutto driftsinntekter. Dette er lavere enn det nedre anbefalte nivået på 5 prosent av brutto driftsinntekter selv om disposisjonsfondet er betydelig styrket gjennom 2015. For å komme opp på det øvre anbefalte nivået på 10 prosent må vi ha et disposisjonsfond på om lag 400 mill. kroner gitt inntektsnivået i 2015. For å ha et disposisjonsfond på 5 prosent av bruttodriftsinntekter må vi ha om lag 200 mill. kroner på fond (gitt inntektsnivået i 2015). Med nedleggelse av TFT styrkes fondet til 182 mill. kroner slik at vi opp mot nedre anbefalte nivå per 1.1.2016.

Utviklingen av disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter er vist i figur 2.2.1.

Figur 2.2.1 Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konsern tall 2012-2014

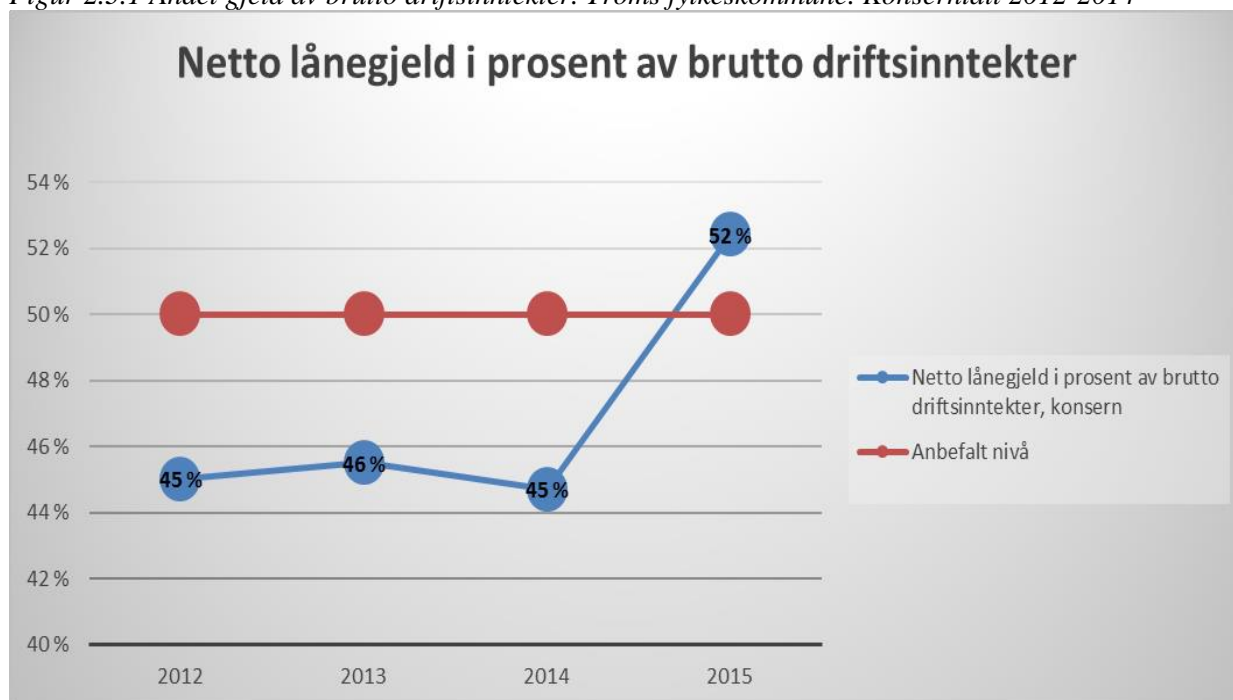


## 2.3 Lånegjeld

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter er et tredje viktig finansielt nøkkeltall for sunn (fylkes)kommunal økonomi. Netto lånegjeld bør holdes under 50 prosent av årlige driftsinntekter. Høyere gjeld gir stor renterisiko.

I figur 2.3.1 er andel gjeld av brutto driftsinntekter vist. Denne har over perioden 2012-15 vokst fra 45 til 52 prosent.

Figur 2.3.1 Andel gjeld av brutto driftsinntekter. Troms fylkeskommune. Konserntall 2012-2014



## 3 Driftsregnskapet

### 3.1 Netto driftsutgifter og avvik per sektor

I tabellen nedenfor er Troms fylkeskommunes driftsregnskap og budsjett per sektor gjengitt.

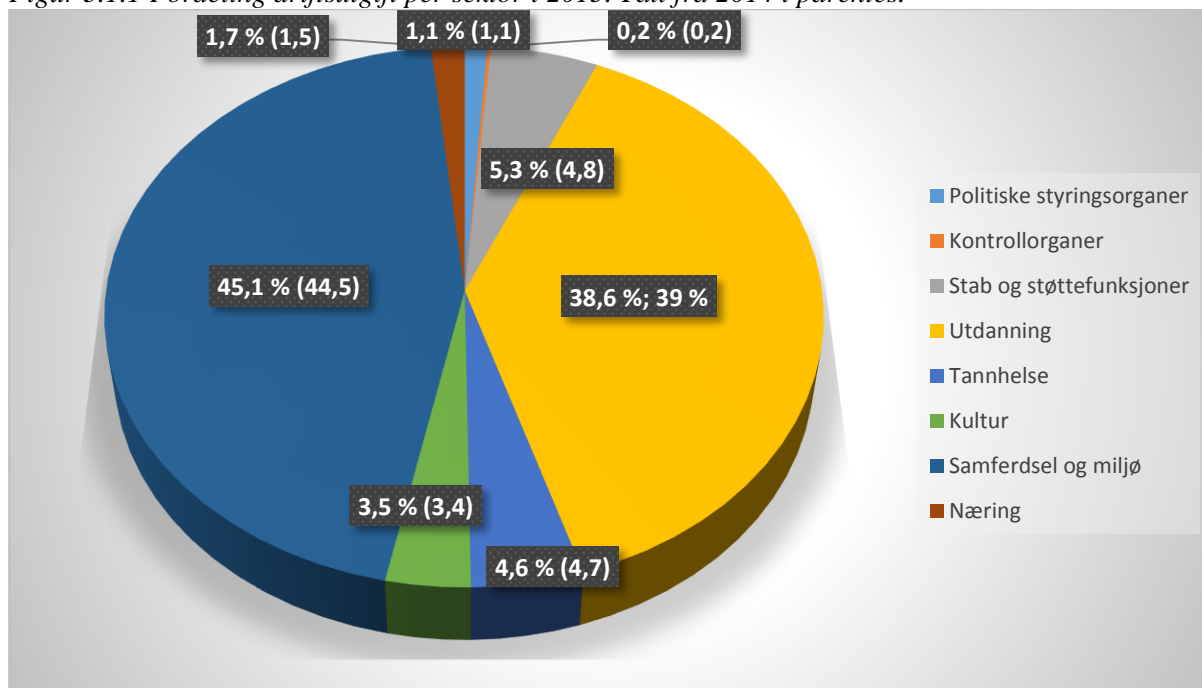
Tabell 3.1.1 Troms fylkeskommunes driftsregnskap- og budsjett. I 1000 kr

	Regnskap 2014	Vedtatt budsjett 2015	Regulert budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i % av budsjett
Politiske styringsorganer	29 188 122	27 034 900	30 571 400	29 635 865,32	935 535	3,1 %
Kontrollorganer	4 559 549	4 995 200	5 012 600	4 698 880,79	313 719	6,3 %
Stab og støttefunksjoner	122 770 716	148 241 700	142 575 739	141 874 769,20	700 970	0,5 %
Utdanning	1 024 408 852	1 040 276 400	1 050 261 154	1 034 691 689,79	15 569 464	1,5 %
Tannhelse	121 219 929	119 889 800	124 145 600	123 413 171,20	732 429	0,6 %
Kultur	88 751 955	92 135 800	93 600 020	93 263 813,87	336 206	0,4 %
Samferdsel og miljø	1 147 660 986	1 178 369 100	1 215 326 587	1 209 841 321,46	5 485 266	0,5 %
Næring	37 667 659	44 115 100	44 690 900	44 515 943,92	174 956	0,4 %
<b>SUM fagsektorene</b>	<b>2 576 227 768</b>	<b>2 655 058 000</b>	<b>2 706 184 000,00</b>	<b>2 681 935 455,55</b>	<b>24 248 544,45</b>	<b>0,9 %</b>
Sektorovergrepene poster	-2 576 227 768	-2 655 058 000	-2 706 184 000	-2 741 392 734,55	35 208 735	-1,3 %
Regnskapsmessig resultat					-59 457 279	
<b>Sum totalt</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

Driftssektorene har et mindreforbruk på 24,2 mill. kroner. *Utdanning* har størst mindreforbruk i kroner med 15,5 mill. kroner, og det utgjør 1,5 prosent av budsjettet. Størst avvik i prosent sett i forhold til regulert budsjett har *kontrollorganer*, men avviket i kroner er kun kr 313.719. Det er kun små avvik på de øvrige sektorene.

For nærmere omtale vises til omtalene av de ulike sektorene.

Figur 3.1.1 Fordeling driftsutgift per sektor i 2015. Tall fra 2014 i parentes.



Utgiftene til samferdsel og videregående opplæring utgjør nesten 85 prosent av fylkeskommunens netto driftsutgifter med en andel på henholdsvis 45,1 og 38,6 prosent. I perioden 2013-2015 økte andelen til samferdsel med 4,2 prosentpoeng. Økningen fra 2014 skyldes styrking av vegvedlikeholdet og midler til å imøtekomme ny tunnelforskrift som følge av økte statlige bevilgninger. Andelen til utdanning er redusert med 0,4 prosentpoeng siste år, og 1,5 prosentpoeng de to siste årene.

Øvrige sektorer, inkludert administrasjon og politisk styring, utgjør til sammen 15 prosent av utgiftene. Andelen er omtrent som i 2014. Stab og støtte hadde en økning på 0,5 prosentpoeng fra 2014 som skyldes at drift- og utbyggingscenteret hadde et mindreforbruket i 2014.

## **3.2 Driftsresultat**

Troms fylkeskommunes driftsregnskap fordelt på ulike utgifts- og inntektsposter er vist i tabellen nedenfor.

*Tabell 3.2.1. Troms fylkeskommunes driftsregnskap. I 1000 kroner.*

	Regnskap 2015	Regulert budsjett 2015	Vedtatt budsjett 2015	Avvik
Brukerbetalinger	-46 109	-47 057	-47 057	-948
Andre salgs- og leieinntekter	-75 095	-62 633	-62 379	12 462
Overføringer med krav til motytelser	-569 061	-455 281	-346 097	113 781
Rammetilskudd inkl inntektsutjevning	-2 042 554	-2 058 720	-2 013 536	-16 166
Andre statlige overføringer	-352 657	-338 710	-368 000	13 947
Andre overføringer	-11 241	-11 533	-26 469	-291
Inntekts- og formuesskatt	-832 931	-794 500	-805 800	38 431
<b>Sum driftsinntekter</b>	<b>-3 929 649</b>	<b>-3 768 432</b>	<b>-3 669 338</b>	<b>161 216</b>
Lønnsutgifter	1 063 277	1 021 712	983 371	-41 565
Sosiale utgifter	222 457	222 037	219 946	-420
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon	899 322	888 366	867 764	-10 956
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	179 557	161 470	162 853	-18 087
Overføringer	1 270 809	1 220 697	1 277 130	-50 111
Avskrivninger	149 789	149 907	-	118
Fordelte utgifter	-1 579	-628	-628	951
<b>Sum driftsutgifter</b>	<b>3 783 631</b>	<b>3 663 560</b>	<b>3 510 435</b>	<b>-120 071</b>
<b>Brutto driftsresultat</b>	<b>-146 018</b>	<b>-104 873</b>	<b>-158 903</b>	<b>41 145</b>
Renteinntekter og utbytte	-33 298	-18 526	-17 143	14 773
<b>Sum eksterne finansinntekter</b>	<b>-33 298</b>	<b>-18 526</b>	<b>-17 143</b>	<b>14 773</b>
Renteutgifter og låneomkostninger	53 183	55 928	70 907	2 745
Avdrag på lån	88 428	89 500	89 500	1 072
<b>Sum eksterne finansutgifter</b>	<b>141 611</b>	<b>145 428</b>	<b>160 407</b>	<b>3 818</b>
<b>Resultat eksterne finanstransaksjoner</b>	<b>108 313</b>	<b>126 903</b>	<b>143 265</b>	<b>18 590</b>
Motpost avskrivninger	-149 789	-149 907	-	-118
<b>Netto driftsresultat</b>	<b>-187 494</b>	<b>-127 876</b>	<b>-15 638</b>	<b>59 618</b>
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-92 749	-92 749	-	0
Bruk av disposisjonsfond	-2 675	-2 675	-	0
Bruk av bundne driftsfond	-145 377	-26 310	-2 572	119 067
<b>Sum bruk av avsetninger</b>	<b>-240 801</b>	<b>-121 734</b>	<b>-2 572</b>	<b>119 066</b>
Overført til investeringsregnskapet	45 565	45 564	5 000	0
Avsatt til disposisjonsfond	124 843	124 843	435	0
Avsatt til bundne driftsfond	198 430	79 203	12 775	-119 227
<b>Sum avsetninger</b>	<b>368 838</b>	<b>249 610</b>	<b>18 210</b>	<b>-119 227</b>
<b>Regnskapsmessig mindreforbruk</b>	<b>-59 457</b>	<b>-0</b>	<b>-0</b>	<b>-59 457</b>

Driftsregnskapet ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på 59,457 mill. kroner.

Det er betydelige avvik mellom budsjett og regnskap på en del poster. Hovedtyngden av avvikene både på inntekts- og utgiftssiden skyldes at det på noen områder ikke er lagt inn budsjett i økonomisystemet og på andre områder er det ikke fulgt opp med budsjettreguleringer gjennom året. Årsaken til dette er til dels at det brukes andre verktøy eller systemer for økonomi- og aktivitetsstyring enn økonomisystemet. I andre tilfeller er det ikke god nok informasjon til å budsjettere korrekt før veldig sent på året. Det er også avvik i forhold til reelt mer- eller mindreforbruk/-inntekter.

Regnskapet viser at driftsinntektene ble 161 mill. kroner høyere enn budsjettet. Hvorav posten «Overføringer med krav om motytelse» (refusjoner) er 113 mill. kroner høyere enn budsjettet. Dette skyldes i hovedsak høyere mva-kompensasjon drift, sykelønns- og

svangerskapsrefusjoner, oppgjør for gjesteelever, refusjoner fra kommuner (hovedsakelig mange mindre beløp), prosjektmidler fra staten, refusjoner fra staten (hovedsakelig refusjon for utførte tjenester knyttet til virksomhet i TANN-bygget) og interne overføringer RDA- og RUP-midler.

Andre salgsinntekter er 12,6 mill. kroner høyere enn budsjettet. Merinntekten er fordelt med mindre beløp på flere områder (parkeringsleie, leieinntekter lokaler, kantinesalg, kursinntekter, eksamens-/vitnemålsgebyr m.m.)

Andre statlige overføringer ble 13,9 mill. kroner høyere enn budsjettet. Avviket er i hovedsak interreg-midler som ikke er budsjettet.

Rammetilskudd inkludert inntektsutjevning og skatteinntektene hadde en merinntekt på 22 mill. kroner, og skyldes høyere skatteinnngang enn lagt til grunn for 2015 i statsbudsjettet for 2016.

Regnskapsførte driftsutgifter var 120 mill. kroner høyere enn budsjettet. Lønnsutgiftene ble 41 mill. kroner (4 prosent) høyere enn budsjettet, og de største avvikene er på de sektorene med flest ansatte: utdanning og tannhelse (oppdragsvirksomhet).

Det er et avvik på 50 mill. kroner (4 prosent) knyttet til overføringer hovedsakelig som følge av høyere merverdiavgift enn budsjettet (motsvares av tilsvarende merkompensasjon) og ikke budsjetterte virkemidler og øremerkede tilskudd.

Avviket på 18 mill. kroner (11 prosent) på kjøp av tjenester som erstatter egen tjenesteproduksjon, er i hovedsakelig knyttet til lærlingtilskudd og undervisning til barn/ungdom i barnevernsinstitusjon.

Eksterne finansinntekter ble 14 mill. kroner (80 prosent) høyere enn budsjettet. Det skyldes ikke-budsjetterte renteswap-inntekter samt renteinntekter av fondsmidler (regionale utviklingsmidler og spillemidler). Renteinntekter knyttet til ubrukte regionale utviklingsmidler og spillemidler skal tilbakeføres til formålet og påvirker ikke netto budsjett eller regnskap for fylkeskommunen. Renteutgiftene ble knapt 3 mill. kroner lavere enn budsjettet som følge av lavere rente enn lagt til grunn ved siste budsjettoppfølging.

Netto driftsresultat er 187 mill. kroner. Dette er 59 mill. kroner bedre enn budsjettet, og skyldes mindreforbruk/merinntekter i forhold regulert budsjett. Se nærmere om netto driftsresultat i kap. 2.

Bruk av bundne fonds var 145 mill. kroner, og er hovedsakelig knyttet til RUP-, RDA- og spillemidler. Samtidig ble det satt av 198 mill. kroner til bundne fond hovedsakelig til de samme formålene. Avviket mellom budsjett og regnskap når det gjelder avsetning til/bruk av bundne driftsfond, skyldes i all hovedsak at slik fondsavsetning bare unntaksvis budsjetteres, da behovet ofte er klart svært sent i regnskapsåret.

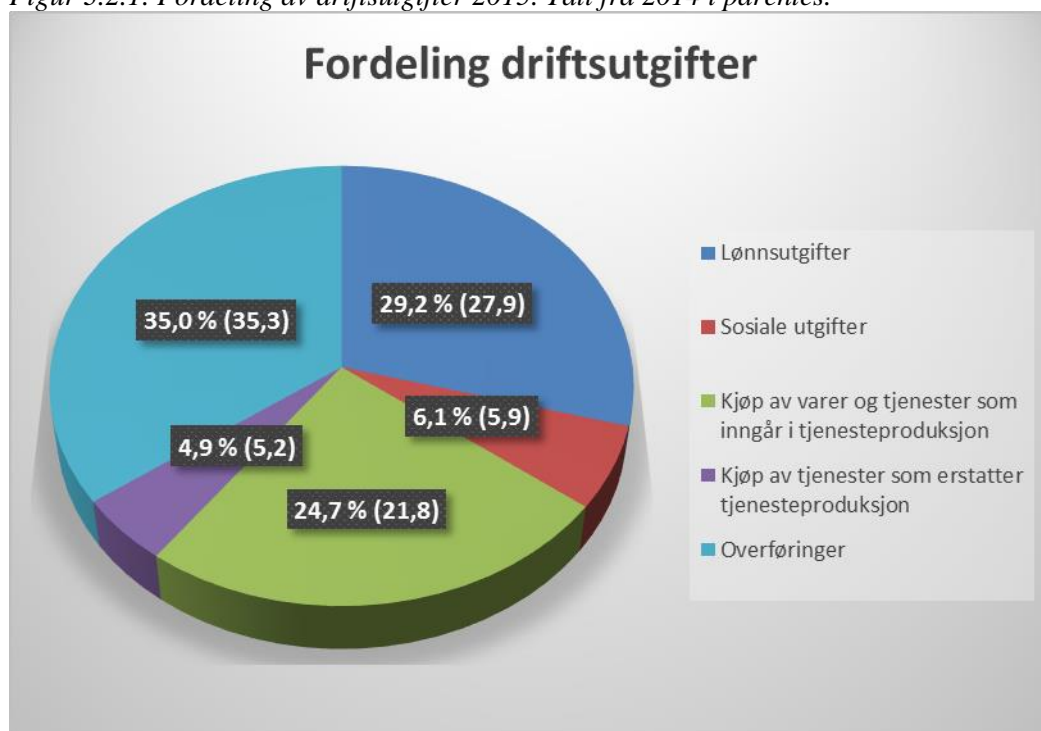
Avsetning til og bruk av disposisjonsfond er i tråd med fylkestingets vedtak i sak 80/14, 9/15, 27/15 og 77/15. Avsetning til disposisjonsfond var 124,8 mill. kroner. Bruk av disposisjonsfond var på 2,6 mill. kroner.

Bruk av mindreforbruket på 92,7 mill. kroner fra 2014 er budsjettet og regnskapsført i tråd med fylkestingets vedtak i sak 27/15.

## Sammensetning av utgifter og inntekter

I figur 3.2.1 og 3.2.2 vises fordelingen av driftsinntekter og driftsutgifter (ekskl. avskrivninger, motpost avskrivninger samt interne finansieringstransaksjoner).

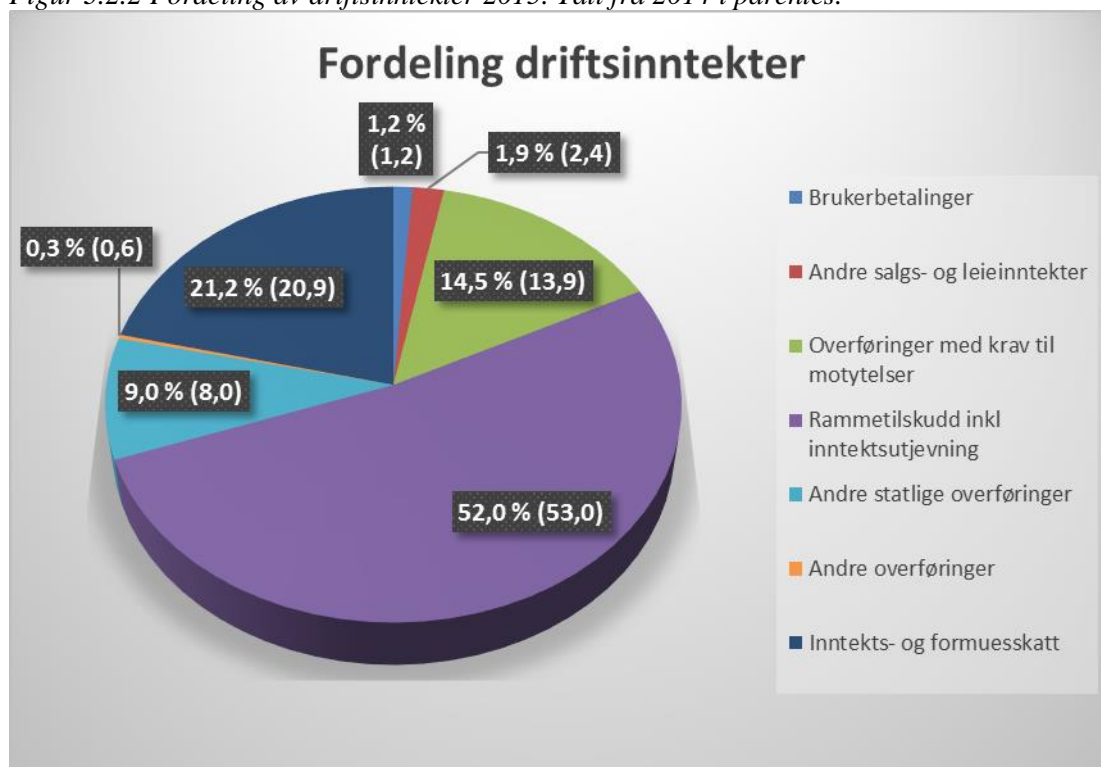
Figur 3.2.1. Fordeling av driftsutgifter 2015. Tall fra 2014 i parentes.



Av figur 3.2.1 sees at lønnsutgiftene utgjør 29,2 prosent i Troms. Dette er en relativt liten andel til lønnsutgifter sett i lys av at vi er en kunnskaps- og arbeidsintensiv organisasjon. Dette skyldes kjøp av tjenester til kollektivtrafikk og veg samt store øremerkede overføringer fra staten som fylkeskommunen «sender videre» (hovedsakelig RUP, RDA og spillemidler).

Andelen til lønn er gått opp med 1,3 prosent siden 2014, og er omtrent på nivå med 2013. Overføringer til andre utgjør 35 prosent av utgiftene til fylkeskommunen, og er omtrent på samme nivå som i 2014. Andelen til kjøp av varer og tjenester som inngår i egen tjenesteproduksjon og som erstattet egen tjenesteproduksjon, utgjør henholdsvis 24,7 og 4,9 prosent. Andelen til kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen øker med 2,9 prosentpoeng og skyldes i hovedsak økning i utgifter knyttet til fylkesveier.

Figur 3.2.2 Fordeling av driftsinntekter 2015. Tall fra 2014 i parentes.



Figur 3.2.2 viser fordelingen av driftsinntektene. Den største inntektsposten er rammetilskudd fra staten som utgjør 52 prosent av inntektene. Skatteinntekter utgjør 21,2 prosent.

### 3.3 Skatt og rammetilskudd i 2014

Det ble inntektsført 2,845 mrd. kroner i skatt og rammetilskudd for Troms fylkeskommune i 2015. Av dette utgjorde rammetilskuddet 1,960 mrd. kroner. Avviket mellom regnskapet og regulert budsjett var 22,2 mill. kroner. Dette er vist i tabell 2.4.1 nedenfor. Årsaken er høyere skatteinntang enn regjeringen la til grunn for skatteanslaget for 2015 i statsbudsjettet 2016.

Tabell 3.3.1 Frie inntekter for Troms fylkeskommune. I 1000 kroner.

	Vedtatt budsjett	Regulert budsjett	Regnskap	Avvik	Avvik i %
Rammetilskudd	-2 013 536	-1 960 503	-1 960 503	-	0,0 %
Inntektsutjevning	-	-98 217	-82 051	16 166	-16,5 %
Fylkesskatt	-805 800	-794 500	-832 931	-38 431	4,8 %
<b>SUM</b>	<b>-2 819 336</b>	<b>-2 853 220</b>	<b>-2 875 485</b>	<b>-22 265</b>	<b>0,8 %</b>

Det er betydelig avvik mellom budsjett og regnskap for skatteinntekter og inntektsutjevning (motsatt fortegn) og disse to faktorene må sees i sammenheng.



### 3.4 Finansforvaltningen

I henhold til Troms fylkeskommunes finansreglement<sup>3</sup> skal det hvert år legges frem en finansiell årsrapport som egen sak for fylkestinget i mars. Denne har fokus på om forvaltningen av likvide midler og låneporteføljen er innenfor risikorammene i finansreglementet.

Hovedkonklusjonene i årsrapport 2015 er:

1. Forvaltningen av kortsiktige likvide midler samt låneporteføljen ligger innenfor risikorammene i finansreglementet
2. Fylkeskommunen har kapasitet til å tåle mulige finansielle tap som følger av en merkbar endring i rentenivået.

For øvrige kommentarer vises til finansiell årsrapport 2015, som ble behandlet som egen fylkestingssak i marstinget 2016.

#### Aksjeutbytte

Fylkestinget vedtok i sak 80/14 å budsjettere med aksjeutbytte på 1,6 mill. kroner fra Ymber AS. Inntektsført aksjeutbytte i 2015 ble 1,5 mill. kroner med 1,0 mill. kroner fra Ymber og 0,5 mill. kroner fra Gjensidigestiftelsen.

#### Renteinntekter

Tabell 3.4.1 gir en oversikt over Troms fylkeskommunes regnskapsførte renteinntekter på konsernkonto i 2015.

Tabell 3.4.1 Troms fylkeskommune - renteinntekter i 2015, eksklusive rentebytteavtaler. Tall i 1000 kroner.

Konto (T)	Regnskap
Renter av bankinnskudd	-9 774
Renter av fondsmidler	-1 326
Renter av obligasjoner	0
Diverse renteinntekter	-693
<b>Sum</b>	<b>-11 793</b>

Renteinntektene består i hovedsak av renter av bankinnskudd og inntekter fra fondsmidler, henholdsvis 9,8 og 1,3 mill. kroner. I tillegg er det i 2015 regnskapsført 4,2 mill. kroner i renteinntekter av rentebytteavtaler. Disse omtales nærmere i avsnittet under, der inntekter og utgifter på rentebytteavtalene sees i sammenheng med låneporteføljens ordinære renteutgifter.

#### Rente- og avdragsutgifter

Låneporteføljens rente- og avdragsutgifter i 2015 er 125,6 mill. kroner, hvorav renter eksklusive rentebytteavtaler utgjør 37,2 og avdrag 88,4 mill. kroner.

Den samlede renteutgiften for låneporteføljen er summen av netto utgift av etablerte rentebytteavtaler og renteutgifter på ordinære låneopptak, som er henholdsvis 8,4 og 37,2 mill. kroner. Samlet renteutgift for låneporteføljen i 2015 ble dermed 45,6 mill. kroner, jfr. tabell 3.4.2 under.

<sup>3</sup> Vedtatt av fylkestinget i sak 91/14.

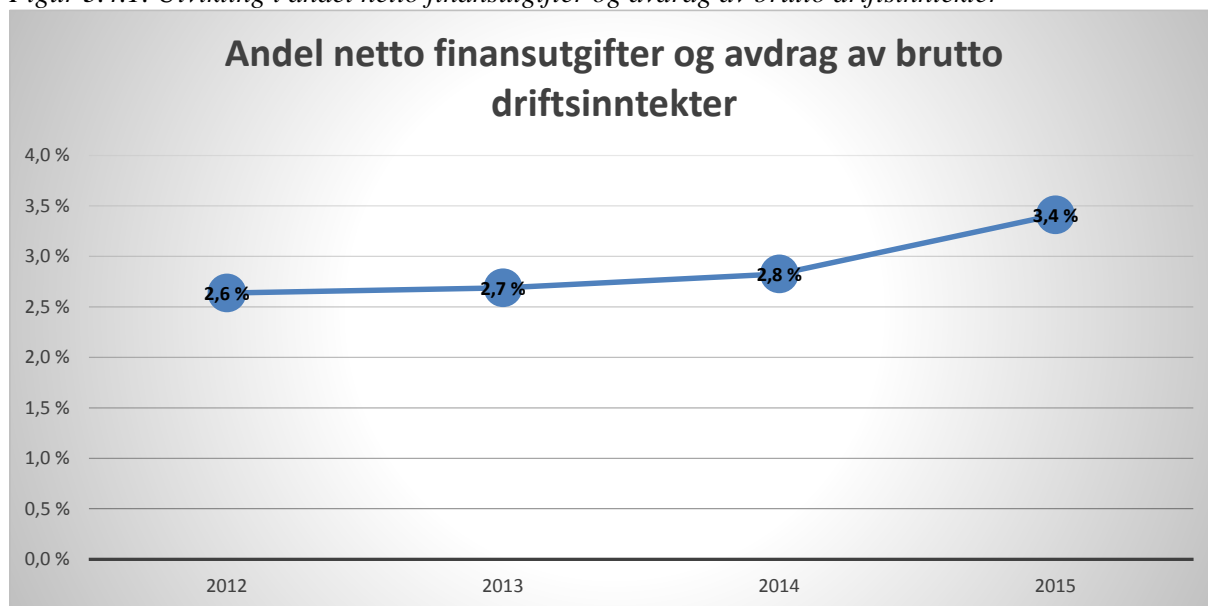
Tabell 3.4.2 Låneporteføljens samlede kapitalkostnader i 2015. Tall i 1000 kroner.

Konto (T)	Regnskap
Renteutgifter av rentebytteavtaler	12 615,2
- Renteinntekter av rentebytteavtaler	4 236,6
<b>= Netto utgift av rentebytteavtaler</b>	<b>8 378,6</b>
+ Renteutgifter av ordinære låneopptak	37 182,6
<b>= Låneporteføljens samlede renteutgift</b>	<b>45 561,2</b>
+ Låneporteføljens samlede avdragsutgifter	88 427,6
<b>= Låneporteføljens samlede kapitalkostnader</b>	<b>133 988,8</b>

Videre sees av tabellen at samlede kapitalkostnader (dvs. renter pluss avdrag) for Troms fylkeskommunes låneportefølje, inklusive netto utgift av rentebytteavtaler, er 134,0 mill. kroner i 2015.

I figur 3.4.1 er Troms fylkeskommunes utvikling i netto finansutgifter og avdrag som andel av brutto driftsinntekter vist for årene 2012-15. Tallene er inklusive konsern/Troms fylkestrafikk FKF for årene 2012-14. For 2015 er oppgitte prosenttall eksklusive konsern.

Figur 3.4.1. Utvikling i andel netto finansutgifter og avdrag av brutto driftsinntekter



Fra 2012 til 2014 har andelen driftsinntekter som er bundet opp til tilbakebetaling av lån økt fra 2,6 til 2,8 prosent for Troms sin del. Landsgjennomsnittet for fylkeskommunene utenom Oslo har over samme periode økt andelen netto finansutgifter og avdrag fra 3,0 til 3,1 prosent.

### 3.5 Pensjon

Totalt er det utgiftsført premieinnbetalinger på 158,29 mill. kroner i 2015. I tillegg kommer amortiserte premieavvik fra tidligere år 28,24 mill. kroner og til fradrag premieavvik i 2015 17,17 mill. kroner. Det er også ført utbytte av premiefondet til Kommunal Landspensjonskasse 22,85 mill. kroner. Netto utgift på postene for pensjon er 146,51 mill. kroner. Dette fordeler seg slik:

Tabell 3.5.1 Pensjon. I mill. kroner

Pensjonskostnader	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015
Sum pensjonspremier	184,72	142,21	135,44	6,77
Premieavvik	-57,77	-25,16	-17,17	-7,99
Amortiserte premieavvik	19,98	28,24	28,24	0,00
<b>Sum pensjonskostnader</b>	<b>146,93</b>	<b>145,29</b>	<b>146,51</b>	<b>-1,22</b>

Totalt fremkommer det et avvik mellom budsjett og regnskap på 1,22 mill. kroner i merutgift for pensjonskostnader.

Avviket på 6,77 mill. kroner for pensjonspremier, KLP og SPK, er sammensatt, men det største avviket gjelder fellespost for reguleringspremien og justering for løpende pensjoner til KLP med ufordelte midler på 6,9 mill. kroner.

Premieavvik ble i siste budsjettoppfølgning for 2015 budsjettert på nivå med estimatene fra KLP og SPK, men som man ser av tabellen, ble det et samlet avvik i forhold til budsjett med en mindreinntekt på 7,99 mill. kroner. Avviket for KLP var på pluss 1,79 mill. kroner mens det for SPK utgjorde et en mindre inntekt på 9,78 mill. kroner i forhold til budsjett.

Det er første år siden 2005 at årets premieavvik er lavere enn amortisering av tidligere års premieavvik. Det betyr at akkumulert premieavvik er redusert med 11 mill. kroner og er per 31.12.2015 207 mill. kroner.

Premier viser en nedgang på 49 mill. kroner, 26,7 prosent, fra 2014 til 2015. I nedgangen inngår samlet lavere premier i 2015 med 30 mill. kroner og et større inntektsført utbytte fra premiefond med 19 mill. kroner.

Samlede pensjonskostnader viser en liten nedgang på 0,41 mill. kroner når premieavvik og amortiserte premieavvik også regnes med.

## 4 Balansen

Tabell 4.1 viser Troms fylkeskommunes balanse pr. 31.12.14 og 31.12.15.

Tabell 4.1. Troms fylkeskommune balanse. Tall i kroner

<b>Troms fylkeskommune</b>		
<b>Økonomisk oversikt balanse KOSTRA</b>	<b>Regnskap</b>	<b>Regnskap</b>
<b>Beskrivelse</b>	<b>2015</b>	<b>2014</b>
Faste eiendommer og anlegg	4 316 047 380,97	3 923 304 787,48
Utstyr, maskiner og transportmidler	67 536 664,38	69 678 479,40
Utlån	11 158 822,33	12 287 910,57
Aksjer og andeler	396 744 048,50	396 588 242,02
Pensjonsmidler	2 401 384 793,00	2 323 717 255,00
<i>Sum anleggsmidler (A)</i>	<i>7 192 871 709,18</i>	<i>6 725 576 674,47</i>
Kortsiktige fordringer	179 712 625,15	228 393 631,23
Premieavik	223 742 661,00	236 477 569,00
Kasse, bankinnskudd	1 477 910 061,47	1 328 876 374,56
<i>Sum omløpsmidler (B)</i>	<i>1 881 365 347,62</i>	<i>1 793 747 574,79</i>
<b>SUM EIENDELER (A + B)</b>	<b>9 074 237 056,80</b>	<b>8 519 324 249,26</b>
Disposisjonsfond	-132 950 349,41	-10 782 287,31
Bundne driftsfond	-339 871 304,17	-297 421 538,20
Ubundne investeringsfond	-3 212 400,50	-3 212 400,50
Bundne investeringsfond	-22 452 835,00	-115 027,00
Regnskapsmessig mindreforbruk	-59 457 279,50	-92 749 344,74
Udekket i investeringsregnskapet	1 007 293,43	0,00
Kapitalkonto	-2 372 230 121,68	-2 142 707 307,01
Egenkapital, endring regnskapsprins...	90 343 163,00	90 343 163,00
<b>SUM EGENKAPITAL (C)</b>	<b>-2 838 823 833,83</b>	<b>-2 456 644 741,76</b>
Ihendehaverobligasjonslån	-620 025 000,00	-174 900 000,00
Pensjonsforpliktelse	-2 750 121 373,00	-2 771 902 915,00
Andre lån	-1 674 901 841,00	-1 792 849 451,00
<i>Sum langsiktig gjeld</i>	<i>-5 045 048 214,00</i>	<i>-4 739 652 366,00</i>
Annen kortsiktig gjeld	-1 187 534 482,97	-1 319 359 675,50
Premieavik	-2 830 526,00	-3 667 466,00
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>	<i>-1 190 365 008,97</i>	<i>-1 323 027 141,50</i>
<b>SUM GJELD (D)</b>	<b>-6 235 413 222,97</b>	<b>-6 062 679 507,50</b>
<b>SUM EGENKAPITAL OG GJELD (C + D)</b>	<b>-9 074 237 056,80</b>	<b>-8 519 324 249,26</b>
Ubrukte lånemidler	224 406 626,50	156 782 998,54
Motkonto for memoriakontiene	-224 406 626,50	-156 782 998,54

## Troms fylkeskommunes brutto lånegjeld

Fylkeskommunens samlede langsiktige lånegjeld var om lag 2,3 mrd. kroner pr. 31.12.2015 hvorav ihendehaverobligasjonslån og andre lån utgjorde henholdsvis 0,6 og 1,7 mrd. kroner.

På bakgrunn av vedtak i fylkestinget ble det gjennomført to låneopptak på til sammen 445,1 mill. kroner i 2015. Av tabell 4.2 og 4.3 fremkommer nærmere detaljer.

Tabell 4.2. Troms fylkeskommunes låneopptak av 23.10.2015. Tall i kroner.

Navn på investeringstiltak	Låneopptak i NOK
Tromsøpakke 3 (rentekomp.)	10 500 000
Harstadpakke (rentekomp.)	13 400 000
Grusveiprogrammet (rentekomp.)	20 200 000
Planmidler (rentekomp.)	7 300 000
Bjarkøyforbindelsen (rentekomp.)	92 100 000
<b>Totalsum</b>	<b>143 500 000</b>

Tabell 4.3. Troms fylkeskommunes låneopptak av 6.11.2015. Tall i kroner.

Navn på investeringstiltak	Låneopptak i NOK
Bjarkøyforbindelsen	144 125 000
Langsundforbindelsen	5 000 000
B.foss Høgtun vgs, nybygg	83 500 000
Senja vgs, nybygg & renovering	64 000 000
Ny vgs i Breivika, nybygg & renovering	5 000 000
<b>Totalsum</b>	<b>301 625 000</b>

Det ble gjennomført to tilbudskonkurranser med obligasjonslånforutsetninger. DnB Bank ASA hadde mest konkurransedyktige tilbud og ble valgt som tilrettelegger for begge obligasjonslånene på henholdsvis 143,5 og 301,6 mill. kroner.

## Fylkeskommunens likviditet

Tabell 4.4 viser Troms fylkeskommunes likviditetsgrader pr. 31.12.14 og 31.12.15.

Tabell 4.4. Troms fylkeskommunes likviditetsgrader

	Pr. 31.12.2015	Pr. 31.12.2014
Likviditetsgrad 1 <sup>4</sup>	1,58	1,36
Likviditetsgrad 2 <sup>5</sup>	1,39	1,18
Likviditetsgrad 3 <sup>6</sup>	1,24	1,00

Likviditetsgrad 1 måler evnen til å dekke betalingsforpliktelser når disse forfaller. Anbefalt norm er at likviditetsgrad 1 bør være større enn 1,50. Pr. 31.12.15 ligger Troms fylkeskommune på 1,58 som er litt over anbefalt norm, og er bedret fra 2014. Bedringen fra 1,36 i 2014 til 1,58 i 2015 skyldes to forhold. Det ene er at omløpsmidlene har økt med om lag 10 prosent, fra

<sup>4</sup> Det vil si omløpsmidler dividert på kortsiktig gjeld.

<sup>5</sup> Det vil si omløpsmidler minus premieavvik dividert på kortsiktig gjeld.

<sup>6</sup> Det vil si bankinnskudd, kontanter og lignende dividert på kortsiktig gjeld.

1 793,7 til 1 881,4 mill. kroner. Videre er kortsiktig gjeld redusert med om lag 5 prosent, fra 1323,0 til 1190,4 mill. kroner. Hver av disse endringene bidrar til en styrking i likviditetsgrad 1.

Likviditetsgrad 2 måler også evnen til å dekke løpende betalingsforpliktelser, men i denne trekkes premieavviket som regnes som det minst likvide av omløpsmidlene ut. Likviditetsgrad 2 er pr. 31.12.2015 lik 1,39 som er over normen på 1,00 og en betydelig bedring fra 2014. Bedringen fra 1,18 til 1,39 skyldes tre forhold. De to første er nevnt ovenfor i forklaringen av bedringen i likviditetsgrad 1. I tillegg bidrar en nedgang i premieavviket på om lag 5 prosent, fra 236,5 til 223,7 mill. kroner, til styrkingen i likviditetsgrad 2 fra 2014 til 2015<sup>7</sup>.

Likviditetsgrad 3 var pr. 31.12.2015 lik 1,24 og den sier noe om forholdet mellom de mest likvide midlene og gjeld. Likviditetsgrad 3 er også over normen på 0,33.

Pr. 31.12.2015 utgjorde fylkeskommunens likviditet i form av kasse- og bankbeholdning 1,5 mrd. kroner. Av dette var 362,3 mill. kroner regnskapsført som bundne fond (drift og investering), mens 224,0 mill. kroner sto som ubrukte lånemidler.

## **Disposisjonsfond**

Pr. 31.12.2015 hadde Troms fylkeskommune netto 132,9 mill. kroner på disposisjonsfond hvorav 28,4 mill. kroner er avsatt til premieavvik og 10 mill. kroner andre spesifikke tiltak (se tabell nedenfor). Brutto er det 182,9 mill. kroner på disposisjonsfond, men siden det er bevilget en åpningsbalanse til TFT på 50 mill. kroner kommer dette til fratrukk.

Disposisjonsfondet er vesentlig styrket gjennom 2015 hovedsakelig som følge av at det regnskapsmessige mindreforbruket i 2014 er avsatt på fond, lavt rentenivå, bedre skatteinntang enn forutsatt og mindreforbruk i avsetning til lønnsvekst.

Det er gitt en oversikt over fylkeskommunens disposisjonsfond og bevegelsene i 2014 i tabellen nedenfor.

Se også omtale av disposisjonsfond under kapittel 2.

---

<sup>7</sup> Av formelen for likviditetsgrad 2 følger at et redusert premieavvik medfører mindre uttrekk fra omløpsmidlene. Noe som isolert sett styrker likviditeten.

Tabell 4.5. Troms fylkeskommune, Disposisjonsfond pr 31.12.2015.

Disposisjonsfond per 31.12.2014	60 782 287
Likviditet TFT FKF	-50 000 000
<b>SUM disposisjonsfond pr 31.12.2014</b>	<b>10 782 287</b>
<b><u>Herav avsatt til spesifikke formål:</u></b>	
Utstyrskantina	588 240
Styrings- og kvalitetssystemet	200 000
Fylkeskommunens næringsfond	1 517 037
Disposisjonsfond - Tiltak for fiskeflåten	540 155
Innovasjonsinfrastruktur	1 904 535
Disposisjonsfond - premieavvik	8 466 000
<b>Endringer gjennom 2015:</b>	
Avsetning til disposisjonsfond FTG 80/14	435 000
Avsetning til disposisjonsfond FTG 9/15	594 000
Avsetning til disposisjonsfond FTG 27/15	84 073 000
Avsetning til disposisjonsfond FTG 77/15	39 741 000
Fylkeskommunens næringsfond	-867 037
Innovasjonsinfrastruktur	-1 807 901
<b>SUM disposisjonsfond pr 31.12.2015</b>	<b>132 950 349</b>
<b><u>Herav avsatt til spesifikke formål:</u></b>	
Utstyrskantina	588 240
Styrings- og kvalitetssystemet	200 000
Fylkeskommunens næringsfond	650 000
Disposisjonsfond - Tiltak for fiskeflåten	540 155
Innovasjonsinfrastruktur	96 634
Oppgradering av økonomisystemet fig 77/15	1 000 000
IT-infrastruktur, fig 77/15	3 500 000
Flyfag Bardufoss Høgtun vgs, fig 77/15	3 500 000
Disposisjonsfond - premieavvik	28 466 000
<b>SUM</b>	<b>38 541 029</b>

## 5 Økonomisk oppfølging i 2015

I løpet av 2015 behandlet fylkestinget (FTG) tre saker vedrørende oppfølging av budsjettet for 2015. Dette var budsjettoppfølging per mars, per 30.4 samt budsjettoppfølging per oktober.

Budsjettoppfølgingen per mars var kun en oppfølging av fylkestingets vedtak i sak 80/14 Budsjett 2015/Økonomiplan 2015-2018 og stortingets vedtak i Stortingsprp. 1 Statsbudsjett 2016.

Budsjettoppfølgingene per 30.4. og oktober var i tråd med fylkestingets vedtak fullstendig prognose av drifts- og investeringsregnskapet til fylkeskommunen. Budsjettoppfølgingene viste god kostandskontroll på alle fagsektorer, og det var også rom for å trekke inn budsjettmidler som følge av lave kraft priser og forsinkede prosjekter.

På overordnet nivå har avsetning til lønnsvekst blitt redusert med 25 mill. kroner og budsjettet til pensjonsutgifter er redusert med 10 mill. kroner. Våre grunnlagsdata som vi mottar fra pensjonsselskapene knyttet til pensjon har variert gjennom året noe som har bidratt til uvanlig store budsjettreguleringer gjennom året. Det har også vært mindre budsjettreguleringer knyttet til finansutgifter og frie inntekter.



## 6 Investering

### Betydelig økt investeringstakt

Brutto investeringsutgifter var 543,8 mill. kroner i 2015, mot 223,5 mill. kroner året før, en økning på hele 320,3 mill. kroner (143 pst). I 2015 ble inntektene i investeringsregnskapet 163 mill. kroner, mot 48 mill. kroner i 2014.

Netto investeringsutgifter eller sum finansieringsbehov i 2015 var 436 mill. kroner.

Tabell 6.1 – regnskapsskjema 2A (side 11 i trykt årsregnskap)

Troms fylkeskommune - regnskapsskjema 2A investering					
Linje	Beskrivelse	Regnskap 2015	Regulert budsjett 2015	Opprinnelig budsjett 2015	Regnskap 2014
LN01	Investeringer i anleggsmidler	543 844 230,76	532 794 406	609 175 000	223 493 900,26
LN02	Utlån og forskutteringer	0,00	0	0	0,00
LN03	Kjøp av aksjer og andeler	3 313 406,00	3 313 316	0	3 198 469,00
LN04	Avdrag på lån	29 520 000,00	29 520 000	0	0,00
LN05	Dekning av tidligere års udekket	0,00	0	0	0,00
LN06	Avsetninger	22 452 835,00	9 056 000	0	1 115 027,00
LN07	Årets finansieringsbehov (L1:L6)	599 130 471,76	574 683 722	609 175 000	227 807 396,26
	<i>Finansiert slik:</i>				
LN09	Bruk av lånemidler	-377 501 372,04	-377 501 350	-478 474 000	-120 486 322,01
LN10	Inntekter fra salg av anleggsmidler	-30 399 120,00	-20 253 000	0	-7 224 383,33
LN11	Tilskudd til investeringer	-45 817 740,00	-37 321 040	-7 984 000	-8 016 000,00
LN12	Kompensasjon for merverdiavgift	-97 990 625,02	-88 916 054	-117 002 000	-32 773 964,74
LN13	Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	11 973 502,07	-1 922 500	-715 000	-4 939 302,48
LN14	Andre inntekter	-2 104 559,85	-1 580 950	0	-1 367 846,40
LN15	Sum ekstern finansiering (L9:L14)	-541 839 914,84	-527 494 894	-604 175 000	-174 807 818,96
LN16	Overført fra driftsregnskapet <sup>1)</sup>	-45 564 564,49	-45 564 478	-5 000 000	-46 247 470,57
LN17	Bruk av tidligere års udisponert	0,00	0	0	0,00
LN18	Bruk av avsetninger	-10 718 699,00	-1 624 350	0	-6 752 106,73
LN19	Sum finansiering (L15:L18)	-598 123 178,33	-574 683 722	-609 175 000	-227 807 396,26
LN20	Udekket/udisponert L7-L19	1 007 293,43	0	0	0,00

Som det fremgår av regnskapsoppstillingen over, ble det nedbetalt e.o. avdrag på lån i 2015 til sammen 29,52 mill. kroner. Dette var knyttet til restlån etter salg av Tromsø Sikkerhetssenter, samt innfrielse av midlertidig (forskuttert) samferdselslån finansiert innenfor rammen til samferdselsetaten (såkalt økonomipakkelån).

I det påfølgende gis en redegjørelse for vesentlige avvik mellom utgifter og inntekter i investeringsregnskapet og regulert budsjett.

## Investering i anleggsmidler

Sum investeringer (LN01) viser et avvik mellom regulert budsjett og regnskap på 11 mill. kroner mer påløpt enn budsjettert. Avviket skyldes for en stor del at påløpte kostnader på veiprosjekter finansiert av eksterne midler (stat, kommuner og andre) ikke fullt ut er budsjettert etter reglene om bruttobudsjettering. I tillegg påløper det fortsatt kostnader på prosjekt som fullt ut er budsjettert tidligere år, men hvor fremdriften avviker fra opprinnelig planlagt. Avviket er på om lag 2 pst. samlet sett og vurderes som normalt.

Avvikende fremdrift på enkelte prosjekt gav likevel avvik, i enkelte tilfeller betydelige, mellom budsjett og regnskap på prosjektnivå. Det vises til note 16 i årsregnskapet for en oversikt over økonomisk status for de ulike investeringsprosjektene.

Nedenfor gis en kommentar til de største pågående prosjektene, både videregående skoler og vegprosjekt.

## Utlån og aksjer

Det er ikke foretatt nye utlån i 2015. Utlån til russiske studenter, i henhold til fylkestingets vedtak om å yte slike lån til de elevene som studerer i Tromsø uten støtte fra Lånekassen, gis fra og med høsten 2013 gjennom Sparebank1 Nord-Norge med garanti fra Troms fylkeskommune. Stipendene er finansiert med egenkapital i form av driftsmidler fra rammen til utdanning.

Utlån har utviklet seg slik de siste tre årene:

<i>Mill kroner</i>	<b>2015</b>	<b>2014</b>	<b>2013</b>
Utlån	0,000	0,000	500

Det er i 2015 kjøpt aksjer i selskapet Arctic Link AB. Det ble i løpet av året innbetalt egenkapitalinnskudd til KLP med 3,306 mill. kroner, mot 3,198 mill. kroner i 2014. De siste tre årene har fylkeskommunen gjort følgende aksjekjøp (se note 5 til årsregnskapet):

<i>Mill kroner</i>	<b>2015</b>	<b>2014</b>	<b>2013</b>
Aksjekjøp	0,007	0,000	0,218
EK-tilskudd KLP	3,306	3,198	2,867

Det er i løpet av 2015 solgt aksjer for kr 55 220. Anskaffelsesverdi for solgte aksjer var 3,156 mill. kroner. Det vises til årsregnskapets note 5 for detaljer om hvilke aksjer som er solgt og/eller overdratt i løpet av regnskapsåret.

## Finansiering av investeringene

Troms fylkeskommune har i 2015 finansiert utgiftene i investeringsregnskapet (inkl. avsetninger) med følgende inntekter/innbetalinger:

Tabell 6.2 – finansiering av investeringene (side 16 i trykt årsregnskap)

Beskrivelse	Regnskap 2015	Regulert budsjett 2015	Opprinnelig budsjett 2015	Regnskap 2014
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-30 343 900,00	-20 253 000	0	-2 790 070,00
Andre salgsinntekter	-2 098 555,63	-1 580 950	0	-1 367 846,40
Overføringer med krav til motytelse	13 102 590,31	-1 122 500	-715 000	-3 548 144,01
Kompensasjon for merverdiavgift	-97 990 625,02	-88 916 054	-117 002 000	-32 773 964,74
Statlige overføringer	-45 717 740,00	-37 143 740	-7 984 000	-8 016 000,00
Andre overføringer	-100 000,00	-177 300	0	0,00
Renteinntekter og utbytte	-6 004,22	0	0	0,00
Bruk av lån	-377 501 372,04	-377 501 350	-478 474 000	-120 486 322,01
Salg av aksjer og andeler	-55 220,00	0	0	-4 434 313,33
Mottatte avdrag på utlån	-1 129 088,24	-800 000	0	-1 391 158,47
Overført fra driftsregnskapet	-45 564 564,49	-45 564 478	-5 000 000	-46 247 470,57
Bruk av bundne driftsfond	-10 603 672,00	-1 624 350	0	-1 224 785,40
Bruk av bundne investeringsfond	-115 027,00	0	0	-5 381 801,90

Inntekter fra salg av driftsmidler og fast eiendom består av:

Mill kroner	2015
Transportmidler (2 biler) og kontormaskiner	0,207
Tomter (makebytte og salg av tomt til UiT)	2,366
Fast eiendom (Tromsø sikkerhetssenter)	21,000
Fast eiendom (4 stk. borettslagsleiligheter)	6,770

Andre salgsinntekter er inntekter fra veiregnskapet (f.eks. salg av masse).

Overføringer med krav til motytelse består av refusjoner og prosjektmidler fra stat, kommuner og andre. Posten inneholder i 2015 tilbakeføring av tidligere inntektsført (medgått) fra tilsagn RDA-midler til prosjekt 7209 - FV 53 G/S-veg Kroken-Skjelnan (13,070 mill. kroner er tilbakeført). Motposten til denne føringen er bruk av bundne driftsfond (RDA-midler) med kredit 6,873 mill. kroner. Differansen mellom disse to postene skyldes at det kun er gitt RDA-støtte til netto utgifter i prosjektet (dvs. bokført mva-kompensasjon er trukket fra støtten, noe en ikke har vært klar over tidligere år når forskutteringen av RDA-støtten ble bokført).

Kompensasjon for merverdiavgift har en merinntekt på litt over 9 mill. kroner (10 prosent). Dette ansees som innenfor normalen, både grunnet høyere investeringsutgifter, men også fordi nivået på denne inntekten er vanskelig å budsjettere eksakt, som følge av ulike merverdiavgiftssatser og fordi enkelte tjenester fortsatt er fritatt fra merverdiavgift.

Statlige overføringer består av rassikringsmidler til følgende prosjekt:

Mill kroner	2015
Prosjekt 7291 Fv 232 Rassikring Kapervatnet	16,118
Prosjekt 7245 Fv 86 Gryllefjordbotn Bru	26,907
Prosjekt 7220 FV 86 Rassikring Ballesvikskaret	2,693

Inntil kr 800 000 av mottatte avdrag på tidligere års utlån til fiskeflåten og annet næringsliv, som samlet utgjorde 1,129 mill. kroner i 2015, er budsjettert avsatt til ubundet investeringsfond. Denne avsetningen er imidlertid strøket i forbindelse med regnskapsavleggelsen (i henhold til regnskapsforskriftens § 9), og må eventuelt rebevilges når regnskapet behandles av fylkestinget.

## Det investeres fortsatt mest på samferdselssektoren

De største investeringene i 2015 har vært innenfor samferdselssektoren med 340 mill. kroner. Dette er en økning på 136 mill. kroner fra 2014. Investeringer i skolebygg, gjennomført av Bygg & eiendom, er også godt i gang og økte med 182 mill. kroner fra 2014.

Tabell 6.3 – regnskapsskjema 2B (side 12 i trykt årsregnskap)

<b>Troms fylkeskommune - regnskapsskjema 2B investering</b>				
<b>Investeringer i anleggsmidler pr. sektor</b>	<b>Regnskap 2015</b>	<b>Regulert budsjett 2015</b>	<b>Opprinnelig budsjett 2015</b>	<b>Regnskap 2014</b>
Politiske styringsorganer	250 305,10	250 300	0	11 469 212,06
Stab og støttefunksjoner (inkl. bygg & eiendom)	193 206 481,13	193 934 966	230 000 000	11 469 212,06
Utdanningssektoren	10 112 595,41	10 112 711	0	7 767 449,95
Tannhelsesektoren	0,00	0	0	681 435,50
Kultursektoren	0,00	0	0	0,00
Miljø- og samferdselssektoren	339 589 127,12	328 496 429	379 175 000	203 575 802,75
Næringssektoren	0,00	0	0	0,00
Sektorovergripende poster	685 722,00	0	0	0,00
<b>Sum LN01</b>	<b>543 844 230,76</b>	<b>532 794 406</b>	<b>609 175 000</b>	<b>223 493 900,26</b>

Avvikene mellom budsjett og regnskap på sektornivå er forholdsvis ubetydelige. Investeringsregnskapet ble samlet sett gjort opp med 1 mill. kroner udekket. Nedenfor kommenteres de største prosjektene (fylkeskommunens prosjektnummer i parentes). Det vises til note 16 i årsregnskapet for en samlet oversikt over investeringsprosjektene i 2015.

### Senja vgs, nybygg verkstedlokaler (8842)

Det er medgått 121,6 mill. kroner i 2015, totalt 133,9 mill. kroner hittil på prosjektet. Budsjettrammen er 183,2 mill. kroner, hvorav 17 mill. kroner er avsatt til inventar og utstyr. Nybygget forventes ferdigstilt til skolestart høsten 2016. Entreprenøren melder om at prosjektet er i rute.

### Bardufoss Høgtun vgs, ny skole (8841)

Det er medgått 65,8 mill. kroner i 2015, totalt 67,8 mill. kroner hittil på prosjektet. Budsjettrammen er 316,6 mill. kroner, inkl. prisregulering. Oppstart av byggarbeidene var oktober 2015, med planlagt ferdigstillelse juli 2017. Endelig behov for utstyr og inventar er ikke utredet. Entreprenøren melder om at prosjektet er i rute.

### Bardufoss Høgtun bhs, flyfag (8867)

Det medgikk 4,2 mill. kroner i 2015, totalt 4,4 mill. kroner. Prosjektet har en samlet kostnadsramme på 23,5 mill. kroner og ventes ferdigstilt i 2016.

### Breivika vgs, ny skole (8881)

Ventes igangsatt i 2016.

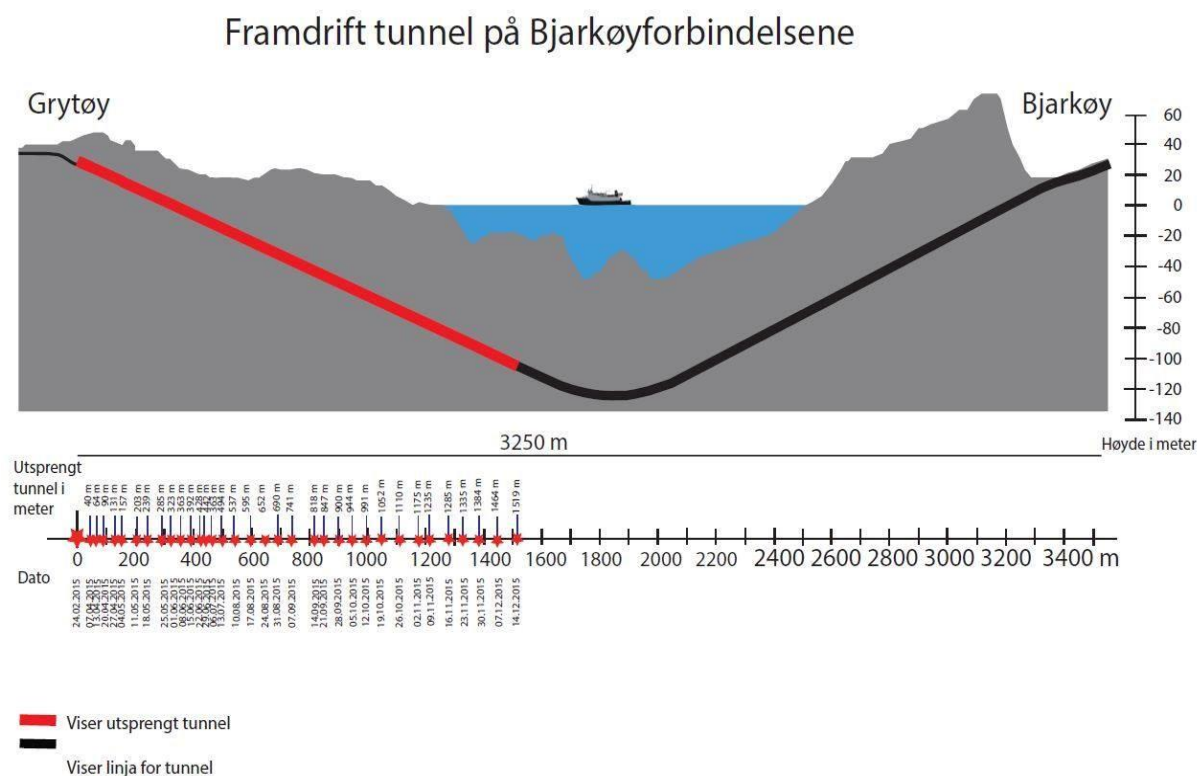
### Fv867 Bjarkøyforbindelsen (7231)

Finansieringsplan for prosjektet ble vedtatt i fylkestinget i mars 2014. Prosjektet, med en samlet kostnadsramme på 829 mill. kroner, innebærer etablering av tunnel mellom Grytøy og Bjarkøy, og sjøfylling/bruer mellom Grytøy og Sandsøy. I tillegg skal det bygges ny veg på Grytøy fram til tunnelinnslaget. Prosjektet hadde byggestart høsten 2014 med forventet ferdigstillelse desember 2017.

Sprengning av den undersjøiske tunnelen til Bjarkøy startet i februar 2015. Entreprenøren er noe forsinket sammenliknet med framdriftsplan. Videre framdrift vil blant annet avhenge av fjellforholdene i tunnelen. Vanskelige fjellforhold og tidligere forsinkelser kan medføre forsinket åpning. Det tas sikte på å starte neste entrepriser med bruarbeidene høsten 2016.

Ved utgangen av regnskapsåret 2015 var det totalt kostnadsført 200,3 mill. kroner på prosjektet, herav 148,8 mill. kroner i 2015.

Figur 6.1– Framdrift tunnel på Bjarkøyforbindelsene pr. 14. desember 2015



### Fv863 Langsundforbindelsen (7210)

Finansieringsplan for prosjektet ble vedtatt i fylkestinget i mars 2014. Prosjektet, med en total kostnadsramme på 698 mill. kroner, innebærer etablering av tunnel mellom Ringvassøya og Reinøya, utbedring og ny veg på Ringvassøya og Reinøya, samt nytt fergeleie i Sætervika nord på Reinøya.

Forberedende arbeid for oppstart og rekruttering av ressurser ble igangsatt etter fylkestingets vedtak. Kontrakt for tunnel, veg, bru og kulvert ble utlyst desember 2015. Tilbudsfrist på

denne konkurransen var 26. februar 2016. Prosjektet hadde en forventet oppstart våren 2016 med forventet ferdigstillelse i 2018.

I forbindelse med grunnervervsskjønn i januar 2016 konkluderte Nord-Troms tingrett med at reguleringsplanen ikke er gyldig pga. manglende konsekvensutredning. Dette var svært overraskende sett i lys av at reguleringsplanen var stadfestet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I skrivende stund er status at tingrettsdommen er anket og tilbudskonkurransen avlyst. Konsekvensen er at oppstart av prosjektet er utsatt – sannsynligvis med ett år.

Ved utgangen av regnskapsåret 2015 var det totalt kostnadsført 27,9 mill. kroner på prosjektet, herav 3,9 mill. kroner i 2015.

#### Forsterkningsprosjekter, fergekaier, tunneler, trafikksikkerhetstiltak og kollektivtiltak

- Fv288 Nordbyvatn-Sand (7262) – 27,7 mill. kroner medgått i 2015, totalt 39,8 mill. kroner. Sluttoppgjør ikke avsluttet, men forventet totalkostnad er innenfor rammen på 42,6 mill. kroner.
- Fv224 Å x Fv221 Rødsand (7277) – 29 mill. kroner medgått i 2015, hittil 29,6 mill. kroner. Ikke økonomisk avsluttet. Totalkostnadene er forventet å bli 29,6 mill. kroner, dvs. 3,5 mill. kroner over rammen på 26,1 mill. kroner. Økning i kostnader skyldes merkostnader i forbindelse med forsterkningsgrunnlag og dekke.
- Fv84 Karavik-Skårvik (7239) – 31,5 mill. kroner medgått i 2015, hittil 44,4 mill. kroner. Bygging av 60 m G/S-veg innbefattet belysning i Skårvik og 1390 G/S-veg langs Fv 84 i Salangen kommune i Troms. Totalkostnad 44,4 mill. kroner inkl. planlegging.
- Fv53 TS-tiltak Tromsøysundtunnelen-Kroken (7263) – 12,2 mill. kroner medgått i 2015, 30 mill. kroner totalt hittil. Etablering av nytt veglysanlegg (94 lyspunkt) inkl. 3 intensivbelyste fotgjengerfelt på strekningen (3 km) og er utført. I tillegg er hastigheten på den høytrafikkerte strekningen satt ned fra 60 til 50 km/t. Mindre tiltak vedrørende en nyetablert rundkjøring gjenstår. Merforbruk på 2 mill. kroner hittil.
- Fv868 Pollfjelltunnelen (7241) – 9,4 mill. kroner medgått i 2015, totalt 81,6 mill. kroner hittil. Det er oppnådd enighet om sluttoppgjøret med entreprenør og alle kostnader skal nå være belastet. Økte kostnader i forbindelse med sluttoppgjøret gjorde at merforbruket ifølge Statens vegvesen i 2015 ble på 4,3 mill. kroner.
- Prosjekt 7133 – opprusting fergeleier. Det totale merforbruket er på 3,2 mill. kroner og er knyttet opp til fergekaiene Rotsund, Hamnes og Uløybukt. Fv357 Rotsund-Havnes og Fv342 Uløybukt: Prosjektet var ferdig i 2014 og det er kun økonomisk sluttoppgjør som er ferdigstilt i år. Fv55 Mikkelvik fergeleie: Reparasjon av landkar er ferdig.
- Fv131 Hamnvik sentrum-Kulturhuset (7268) – 11,9 mill. kroner medgått i 2015, totalt 12,1 mill. kroner. Bygging av 900 m G/S-veg.
- Fv862 Storgatbakken (7293) – 1 mill. kroner medgått i 2015. Tiltaket er gjennomført og prosjektet er avsluttet innenfor kostnadsrammen.

#### Harstadpakken

Det ble i 2015 igangsatt arbeider med flere statlige og kommunale delprosjekt i Harstadpakken. Harstadpakken blir finansiert med bompenger, statlige, kommunale og fylkeskommunale midler. I tillegg har fylkeskommunen satt av 40 mill. kroner til å øke kollektivtilbudet. Fylkesvegprosjektene utgjør om lag 163 mill. kroner, hvorav 53 mill. kroner dekkes av fylkeskommunale investeringsmidler. Det ble rekvirert bompenger til Harstadpakken i 2015 for forbruk før 2015.

- Fv6 Hagebyveien (7289) – 7,4 mill. kroner medgått i 2015, totalt 9,2 mill. kroner hittil. Det pågår detaljprosjektering og utlysning av anbud er planlagt våren 2016.
- Fv848 Shellrundkjøringen (7292) – 0,225 mill. kroner medgått i 2015. Av prosjektkostnadene er 50 pst forutsatt finansiert av Harstad kommunes andel av pakken, og 50 pst av fylkeskommunen. Rundkjøringen bygges i sammenheng med kryssområdet i Kanebogen.
- Fv15 Mercurveien (7128) 0,48 mill. kroner medgått i 2015 – 3,1 mill. kroner hittil. Det har pågått reguleringsplanarbeid på Fv12 Mercurveien som vil avsluttes våren 2016.

#### Skredsikring – Torskenpakken

Torskenpakken består av 16 enkeltprosjekter. De fleste prosjektene ligger i Torsken kommune, men det er også noen i Berg, Tranøy og Lenvik kommuner. De største enkeltprosjektene er Ballesvikskartunnelen (7220) og Gryllefjordbrua (7245). Torskenpakken er finansiert av fylkeskommunale midler i tillegg til statlige skredsikringsmidler.

Med utgangspunkt i Fylkesvegplan 2010-2019 er 9 av 16 prosjekter i Torskenpakken gjennomført. I 2015 ble det utført arbeider på bl.a. følgende prosjekt:

- Fv232 Skredsikring Kapervatnet (7291) – 19,5 mill. kroner medgått i 2015, totalt 29,6 mill. kroner hittil. Vegen ble offisielt åpnet 23. oktober 2015. Den nye vegen over Kapervatnet er 1,8 km. Asfaltarbeidene utføres i 2016. Anslått totalkostnad er 32 mill. kroner.
- Fv86 Ballsvikskartunnelen (7220) – 4,1 mill. kroner medgått i 2015, totalt 184 mill. kroner hittil. Tunnelen er offisielt åpnet.
- Fv86 Gryllefjord bru (7245) – 1,2 mill. kroner medgått i 2015, totalt 213 mill. kroner. Broen ble offisielt åpnet 1. august 2014. Uenighet om sluttoppgjør førte til rettsak høsten 2015. Rettsaken er ferdig og dom forventes tidlig i 2016.

#### Varige driftsmidler

I tillegg til vedtatte investeringsprosjekt, skal også kjøp av «varige driftsmidler» med innkjøpspris/-verdi over kr 100 000 og med over 3 års levetid, føres i investeringsregnskapet. De tre siste årene er følgende større utstyrskjøp gjort:

Mill kroner	2015	2014	2013
Varige driftsmidler*	6,407	3,994	2,345

\*Inventar, utstyr, biler m.v.

## 7 Likestilling, etikk og sykefravær

Troms fylkeskommune har en mannlig stabssjef, og i stabssjefens ledergruppe er det tre kvinner og tre menn. I øverste etatsledelse er én av fem etatssjefer kvinner. Kjønnfordelingen blant rektorene i de videregående skolene er fire kvinner og ti menn. Innenfor tannhelse er det seks enhetsledere. Av disse er tre kvinner.

Tabellen nedenfor viser stillinger i Troms fylkeskommune med personlig lønn, fordelt på kjønn.

Rådgivere og tannleger	Antall	Gj.snitt årslønn
Kvinner	204	573 217
Menn	144	614 165
<b>Sum</b>	<b>348</b>	<b>590 161</b>

Ledere	Antall	Gj.snitt årslønn
Kvinner	70	713 334
Menn	89	743 678
<b>Sum</b>	<b>159</b>	<b>730 319</b>

Kvinnelige rektorer og overtannleger har høyere snittlønn enn sine mannlige kolleger.

Lønnsutviklingen for kvinner og menn drøftes årlig i lønnspolitiske møter med tillitsvalgte. Kvinner oppfordres ved ledighet til å søke de overordnede lederstillingene.

Troms fylkeskommune har utarbeidet en seniorpolitikk som har som formål å beholde og videreutvikle den kompetansen som senioren har, opprettholde høy kvalitet i tjenestetilbudet, samt gi ansatte som ønsker å trappe ned eller avslutte yrkeskarriæren, mulighet til å gjøre det på en fleksibel og verdig måte.

I tilsetningsreglementet fremgår det at kvalifiserte søkere med innvandrerbakgrunn skal innkalles til intervju ved tilsetninger.

I handlingsplanen for inkluderende arbeidsliv har fylkeskommunen som mål å tilby praksisplasser til personer som står utenfor arbeidslivet.

Fylkeskommunens etiske retningslinjer finnes i arbeidsreglementet. Ledersamlingene har jevnlig etikk på dagsorden, og i 2015 startet fylkeskommunen arbeidet med å utvikle og revidere sine etiske retningslinjer. Fylkeskommunen har egne retningslinjer for konflikthåndtering, hvor det fremgår hvordan trakassering skal behandles. Varslingsrutinene sikrer behandling av varsling av avvik og kritikkverdige forhold.

Sykefraværet var totalt på 6,8 prosent i 2015, mot 6,49 året før. Langtidsfraværet blant kvinner var 8,5 prosent i 2015 mot 8,7 året før. Blant menn var sykefraværet 4,2 prosent i 2015 mot 4,5 prosent året før. Det egenmeldte fraværet er stabilt. I tannhelse var sykefraværet på 10 prosent, og 6,5 prosent i de videregående skolene. Det arbeides særskilt med enheter med høyt fravær, med mål å redusere sykefraværet.



## 8 Internkontroll

Troms fylkeskommune har siden 2011 jobbet målrettet for å få på plass et styrings- og kvalitetssystem. Arbeidet har vært prosjektorganisert, men går nå over i ordinær drift. For å sikre bruk og revisjon av arbeidet med styrings- og kvalitetssystemet skal det etableres en kvalitetssikringsgruppe som skal drive med internrevisjon, videreutvikling og rapportering til politisk nivå. Kvalitetssikringsgruppen er sammensatt av en representant fra hver etat, i tillegg til IT-senteret, Økonomisenteret og PO-senteret.

Målet med styrings- og kvalitetssystemet er at fylkeskommunen skal levere bedre tjenester gjennom helhetlig virksomhetsstyring og risikoreduksjon og en styrket internkontroll. Systemet er beskrevet i en håndbok - [Styrings- og kvalitetshåndboken](#). Håndboken beskriver hvordan systemet fungerer på systemnivå: ansvarsforhold, rapporteringssløyfer og inneholder verktøy for at fylkeskommunen skal kunne ha en god og betryggende kontroll med virksomheten. Herunder prosedyre for rapportering av avvik og metode for risiko- og vesentlighetsvurderinger.

For at fylkeskommunen enkelt skal kunne dokumentere gjennomførte prosesser brukes et elektronisk verktøy som heter [styrings- og kvalitetssystemet](#). Verktøyet består av 4 moduler:

- EK-håndboka, som er et dokumentstyringsverktøy.
- Avviksrapportering (web)
- Risiko- og vesentlighetsvurderinger (web)
- Vernerunder (web)

## 9 Politiske styringsorganer

Regnskapet viser at politiske styringsorganer har et mindreforbruk på 936 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 9.1.

Tabell 9.1. Netto driftsresultat sektor 00 Politiske styringsorganer. I 1000 kroner

Politiske styringsorganer	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2015	Avvik i %
	2014	budsjett 2015	2015		
Fylkestinget	16 861	19 374	18 511	863	4,5
Fylkesrådet	12 327	11 198	11 125	73	0,7
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>29 188</b>	<b>30 572</b>	<b>29 636</b>	<b>936</b>	<b>3,1</b>

### 9.1 Fylkestingets ansvarsområde

Tabell 9.1.1 Netto driftsresultat Fylkestinget. I 1000 kroner

Politiske styringsorganer	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2015	Avvik i %
	2014	budsjett 2015	2015		
Fylkestinget	16 165	17 149	16 618	531	3,1
Utgifter tilknyttet valg	8	1 072	757	315	29,4
Fylkeseldrerådet	342	518	555	-37	-7,1
Fylkesrådet for funksjonshemmede	346	435	381	54	12,4
Overføring mellom drift/investering		200	200	-	-
<b>SUM Fylkestinget</b>	<b>16 861</b>	<b>19 374</b>	<b>18 511</b>	<b>863</b>	<b>4,5</b>

#### Økonomiske analyse

Fylkestingets ansvarsområde har et mindreforbruk på 863 000 kroner.

Fylkestinget, tjeneste 40000, har et mindreforbruk på 531 000 kroner som fordeler seg på lønnsposter med om lag 318 000 kroner, reise 40 000 kroner, partistøtte 110 000 kroner og øvrig drift 63 000 kroner.

Utgifter tilknyttet valg, tjeneste 40020, har et mindreforbruk på 315 000 kroner.

Fylkeseldrerådet, tjeneste 48000, har et merforbruk på 37 000 kroner mens

Fylkesrådet for funksjonshemmede, tjeneste 48010, har et mindreforbruk på 54 000 kroner.

## 9.2 Fylkesrådets ansvarsområde

Tabell 9.2.1 Netto driftsresultat Fylkesrådet. I 1000 kroner

Politiske styringsorganer	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Fylkesrådet	8 212	7 951	8 237	-286	-3,6
Til fylkesrådets disposisjon	98	367	76	291	79,3
Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar	4 017	2 880	2 812	68	2,4
<b>SUM Fylkesrådet</b>	<b>12 327</b>	<b>11 198</b>	<b>11 125</b>	<b>73</b>	<b>0,7</b>

### Økonomiske analyse

Fylkesrådets ansvarsområde har et mindreforbruk på 73 000 kroner.

Fylkesrådet, tjeneste 40025, har et merforbruk på 286 000 kroner som i hovedsak skyldes at det nye fylkesrådet etter valget ble utvidet fra 4 til 5 fylkesråder. I den forbindelse var det behov for inventar og IT-utstyr og leie av flere leiligheter.

Til fylkesrådets disposisjon, tjeneste 40095, har et mindreforbruk på 291 000 kroner som skyldes at ikke hele potten til disposisjon ble tildelt søkere.

Utenom ordinært fylkeskommunalt ansvar, tjeneste 46000, består av midler til Støttesenteret mot incest og krisesentra, Amatheia, Norsk pensjonistforbund i Troms og Gatejuristen. I tillegg har det vært bevilget midler til oppreisningsordningen for tidligere barnevernsbarn. Tjenesten har et mindreforbruk på 68 000 kroner som i hovedsak skyldes for mye bevilget til denne ordningen i fylkestingssak 27/15.

## 10 Kontrollorganer

Regnskapet viser at kontrollorganer har et mindreforbruk på 314 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 10.1.

Tabell 10.1. Netto driftsresultat sektor 01 Kontrollorganer. I 1000 kroner

Kontrollorganer	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2015	Avvik i %
	2014	budsjett 2015	2015		
Kontrollorganer	4 560	5 013	4 699	314	6,3
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>4 560</b>	<b>5 013</b>	<b>4 699</b>	<b>314</b>	<b>6,3</b>

### Økonomiske analyse

Sektoren omfatter utgiftene til Kontrollutvalget samt kjøp av revisjonstjeneste fra KomRev NORD IKS og sekretariatstjeneste for kontrollutvalget fra K-sekretariatet IKS.

Det er et mindreforbruk på 314 000 kroner på sektoren som fordeler seg med 215 000 kroner på lønnsposter, 72 000 kroner på reiseposter og 26 000 kroner på kjøp av tjenester og øvrig drift.

## 11 Utdanning

Regnskapet viser at utdanning har 15,5 mill. kroner i mindreforbruk i 2015. Som følge av sektorens generelle merforbruk i perioden 2007-2013, har det i de to siste årene vært fokus på stram økonomistyring.

Et mindreforbruk var ikke planlagt eller ønskelig, men er et resultat av stram økonomistyring og utdanningsøkonomiens uforutsigbare variabler, elevtall og antall lærlinger. Sektoren har stort behov for ressurser til oppfølging av strategiene i fylkestingsmeldingen om fag- og yrkesopplæringen, til etter- og videreutdanning av lærere og til utstyr og inventar på de videregående skolene.

Regnskapsresultatet er vist i tabell 11.1.

Tabell 11.1. Driftsresultat sektor 20 Utdanning. I 1000 kroner

Utdanningsetaten	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Videregående skoler	803 826	806 711	809 953	-3 242	-0,4
Fag - og yrkesopplæring	84 956	96 745	103 807	-7 062	-7,3
Utdanning sentralt	45 327	57 117	37 070	20 047	35,1
Annen opplæring	90 300	89 688	83 862	5 826	6,5
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>1 024 409</b>	<b>1 050 261</b>	<b>1 034 692</b>	<b>15 569</b>	<b>1,5</b>

Videregående skoler inkluderer drift, ordinær undervisning, landslinjer, spesialundervisning og tilpasset opplæring. Dersom skolen er involvert i opplæring utover dette, vil tallgrunnlag framkomme under annen opplæring.

Annen opplæring gjelder utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Dette gjelder fagskoler, voksenopplæring, SMI-Skolen, fengselsopplæring og PPT/OT. I tillegg er det oppdragsundervisning, barnevern, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

### Økonomisk analyse

Regnskapsresultatet for utdanningssektoren viser et merforbruk på de videregående skolene på 3,2 mill. kroner. Resultatet har sammenheng med kostnader utover budsjett på ordinær undervisning og landslinjer samt mindreforbruk på drift. Området annen opplæring viser et mindreforbruk på 5,8 mill. kroner. Det kan i hovedsak knyttes til voksenopplæring, russiske studenter og satsøkning på privatister.

Innenfor fag- og yrkesopplæringen er det et merforbruk på 7,1 mill. kroner. Det har sammenheng med økning i antall lærekontrakter, stimuleringstilskudd til bedrifter og økning i satser for arbeid i prøvenemnd. Utdanning sentralt har et mindreforbruk på 20,0 mill. kroner. Avviket kan først og fremst forklares ved at midler avsatt til bestemte formål ikke ble benyttet i løpet av året, blant annet midler til overtallighetsprosesser og verneutstyr til elever. I tillegg ble det på slutten av regnskapsåret tatt høyde for et forventet merforbruk innenfor fag- og yrkesopplæringen og ved de videregående skolene.

I regnskapet fremkommer det et mindreforbruk på spesialundervisning. Dette er i hovedsak feilposterings og ikke reelt mindreforbruk. Feilpostering skyldes blant annet at det har vært en dreining fra spesialundervisning til tilpasset opplæring og kostnaden er da ført på utdanningsprogrammene. Det er et mindreforbruk på spesialundervisning på etaten da det var satt av prosjektmidler. Disse ble ikke brukt da man omprioriterte egne ressurser.

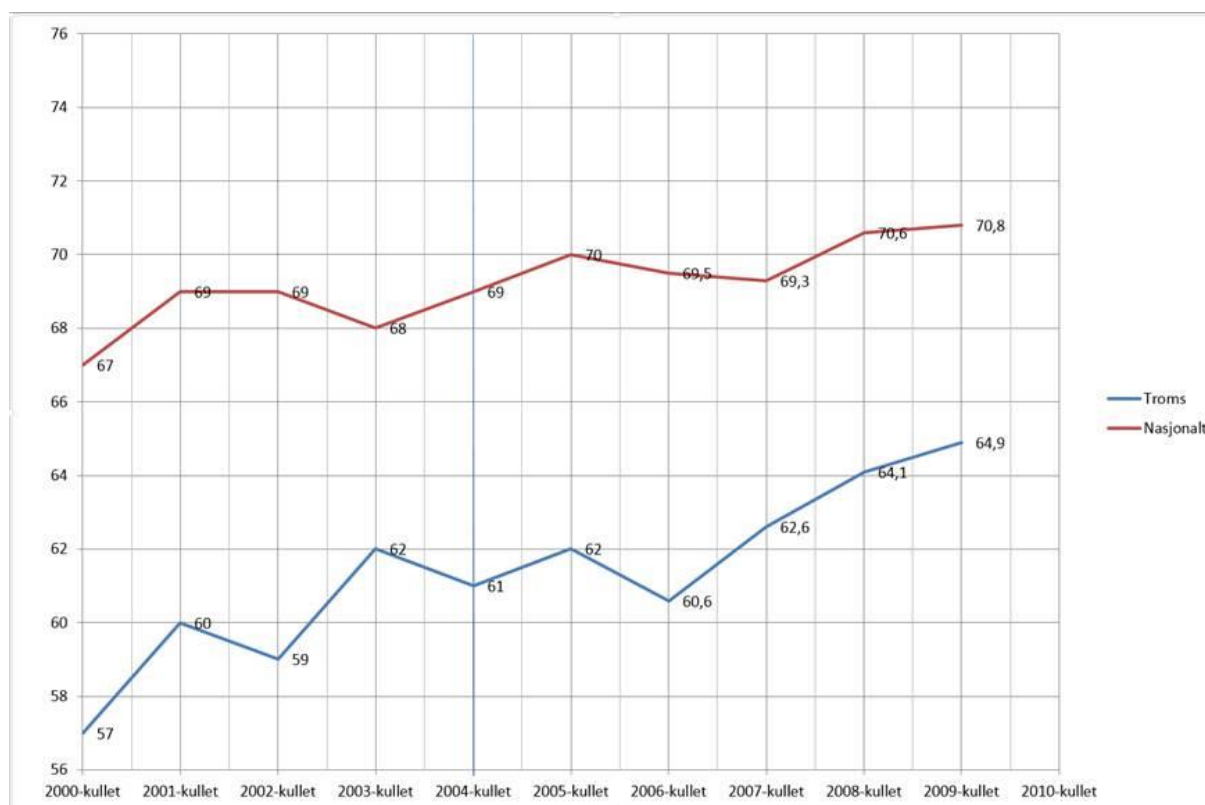
<b>Hovedmål</b>	<b>Strategi i økonomiplan</b>	<b>Status per 31.12.2015</b>
<b>Gjennomføring:</b> Øke andelen som gjennomfører og består videregående opplæring.	Oppfølging av strategiplanen «Tid for mestring».  Deriblant fokus på deltakelse i nasjonale prosjekter og kvalitetsnettverk. Sterkt fokus på kvaliteten i opplæringen.	I fylkestingssak 42/14 om kostnadsreducerende tiltak, tilpasset opplærings-tilbud til forventet elevtalls nedgang høsten 15.  Utarbeidet Fylkestingsmelding om fag- og yrkesopplæring, sak 42/15.
<b>Kvalitetsarbeid:</b> Lærings- og utviklingsprosessene i skolene, opplæringskontorene/ lærebedriftene skal kjennetegnes av profesjonalitet og ansvarsutøvelse fra alle aktører.	Kontinuerlig arbeid med å bygge lærende organisasjoner hvor aktørene utvikler og deler kunnskap, kompetanse og erfaringer i samspill med hverandre.  Utvikling av kvaliteten gjennom interne og eksterne kvalitets- og evalueringssystemer.	Systematisk oppfølging gjennom faste strukturer og møtearenaer.  Utarbeidet Fylkestingsmelding om fag- og yrkesopplæring, sak 42/15.
<b>Tilpasset opplæring og spesialundervisning:</b> Alle elever skal ha planlagt sluttkompetanse for sin treårige rett i videregående opplæring, og ha tilfredsstillende utbytte av opplæringen.	Igangsette prosjekt som vil gå gjennom saksfeltet og gjøre utviklingsprioriteringer.  Det vil utredes på hvilke vilkår spesialundervisningstiltak virker best, og hvordan spesialundervisning og tilpasset opplæring kan utfylle hverandre som individuelle styrkingstiltak.	Innført økonomisk ressurstillingsmodell.  Utarbeidet rammeplan for hverdagslivstrening, spesialpedagogisk årshjul, mandat for ressursteam ved skolene, og ulike maler i tråd med lover og regler på fagområdet.

## Måloppnåelse og ståstedanalyse

### Gjennomføring:

Gjennomføringsgraden i fylket ligger fremdeles under landsgjennomsnittet, men nærmer seg dette. Fullført og beståttprosenten for alle utdanningsprogrammene viser at Troms har beveget seg fra 60,7 prosent gjennomføring til 64,9 prosent de fire siste årene.

## Gjennomføring av videregående opplæring etter 5 år



Kilde: Skoleporten

Målingen tar utgangspunkt i alle elever og lærlinger som fullfører og består videregående opplæring i løpet av rettighetsperioden sin. Det er imidlertid store forskjeller mellom elevene på de studieforbereidende og de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Fylkesrådet fremmet en melding om fag- og yrkesopplæringen til fylkestinget i juni 2015 som blant annet belyste utfordringene knyttet til gjennomføringen på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Meldingen ble vedtatt i juni 2015 og skal blant annet bidra til en mer fleksibel organisering av opplæringen, et helhetlig og gjennomgående kvalitetssystem og et tilbud om tids- og stedsuavhengig opplæring. I tillegg er det iverksatt en rekke prosjekter og utviklingsarbeid som skal bidra til å øke kvaliteten og gjennomføringen i den videregående opplæringen.

Den langsiktige målsettingen er å nå dagens nasjonale gjennomføringstall på om lag 70 prosent. En rekke tiltak er satt i verk for å nå målene, med strategiplanen «Tid for mestring» som overordnet strategidokument. I tiltaksrekken inngår blant annet deltakelse i nasjonale prosjekter, kvalitetsnettverk og et sterkt fokus på kvaliteten i opplæringen.

### Kvalitetsarbeid i Troms:

Utdanningssektorens kvalitetssystem er bygd på Utdanningsdirektoratets system for «Kvalitet i opplæringen». I henhold til dette skal aktørene i den videregående opplæringen i Troms sørge for at mål og strategier i strategiplanen «Tid for mestring!» gjennomføres i daglig praksis, og at denne praksisen blir gjort til gjenstand for vurdering og refleksjon.

«*Tid for mestring!*» angir retning for vår satsing for et godt og inkluderende lærings- og arbeidsmiljø, et opplæringstilbud der elever og lærlinger/lærekandidater fullfører med oppnådd grunn-, yrkes eller studiekompetanse, og der den enkelte får utviklet sitt potensial gjennom læringsprosessene. For å oppnå målsetningene skal lærings- og utviklingsprosessene hos skoleeier, samt i skoler og opplæringskontor/lærebedrifter kjennetegnes av profesjonalitet og ansvarsutøvelse.

I dette ligger det at aktørene i den videregående opplæringen i Troms arbeider mot felles mål med individuelt ansvar. Kvalitetsarbeidet i Troms skal kjennetegnes av individuelt ansvar, kollektiv organisering og kontinuerlig kompetanseutvikling. Fylkesrådet arbeider systematisk for å øke kvaliteten på opplæringen. Satsingen i «*Tid for mestring!*» er godt forankret i rektormøter, dialogmøter og på avdelingssamlinger. Videre er det igangsatt en rekke prosjekt- og utviklingsarbeid som skal støtte opp om satsingen innenfor «*Tid for mestring!*» og bidra til økt kvalitet og gjennomføring.

### **Tilpasset opplæring og spesialundervisning:**

Som et ledd i kvalitetsarbeidet for videregående opplæring i Troms er områdene tilpasset opplæring og spesialundervisning, «satt under lupen», i en prosjektperiode 2014-2017.

Prosjektet spesialundervisning-tilpasset opplæring har i løpet av året 2015 hatt hovedfokus på strukturkvalitet. Året har blitt brukt til å øke kvalitet i saksbehandling og forvaltning:

- Ny økonomisk ressurstilodelingsmodell for spesialundervisning og tilpasset opplæring ble tatt i bruk.
- Utarbeidelse av «Rammeplan for hverdagslivstrening» i den videregående opplæringen i Troms. For å bidra til en likeverdig opplæring uavhengig av skolested i Troms for de elever som velger hverdagslivstrening.
- Utarbeidelse av et spesialpedagogisk årshjul for samarbeidsrutiner mellom skolene og PPT.
- Utarbeidelse av maler i tråd med opplæringsloven og forvaltningsloven.
- Oppstart av arbeidet med «Veileder om lærekandidatordningen. Rutiner for opprettelse og oppfølging av opplæringskontrakter i Troms».
- Oppstart av arbeidet med utarbeidelse av «Retningslinjer for Ressursteam». Alle videregående skoler i Troms skal ha et Ressursteam.

Forankring hos de ulike aktører står sentralt i dette prosjektarbeidet. Felles forståelse og omforent verdigrunnlag hvor vi utvikler og deler kunnskap, kompetanse og erfaringer i samspill med hverandre.



## 11.1 Videregående skoler

Tabell 11.1.1 Driftsresultat videregående skoler. I 1000 kroner

Utdanningsetaten	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Utgifter eiendomsforvaltning	1 023	2 888	3 035	-147	-5,1
Skolelokaler og internatbygninger	84 534	83 016	79 972	3 044	3,7
Fellesutgifter og støttedfunksjoner vgo	79 945	79 148	77 573	1 575	2,0
Ordinær undervisning	547 567	540 539	548 731	-8 192	-1,5
Landslinjer	5 221	4 273	5 482	-1 209	-28,3
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	85 535	89 120	87 433	1 687	1,9
Interne finansieringstransaksjoner	0	7 727	7 727	0	0,0
<b>SUM Videregående skoler</b>	<b>803 826</b>	<b>806 711</b>	<b>809 953</b>	<b>-3 242</b>	<b>-0,4</b>

Regnskapsresultatet for videregående skoler viser et totalt merforbruk på 3,2 mill. kroner. Dette tilsvarer et negativt avvik på 0,4 % i forhold til tildelt budsjett. Avviket framkommer først og fremst gjennom merforbruk på ordinær undervisning og landslinjer, totalt 9,4 mill. kroner. Samtidig er det på drift og spesialundervisning registrert et mindreforbruk på 6,7 mill. kroner.

Fylkestingssak 42/14 om endring i tilbudsstruktur og kostnadsreduksjoner har hatt økonomisk effekt i løpet av budsjettåret. Innmeldte kostnadsreduksjoner gjennom året er fulgt opp, og gjennomført etter planene. Registrert merforbruk på ordinær undervisning kan delvis forklares av nedbemanningsprosesser som har tatt lenger tid enn planlagt.

Når det gjelder tilpasset opplæring og spesialundervisning, ble ny ressurstilodelingsmodell tatt i bruk fra og med januar 2015. Budsjettrammen for hele året ble da overført som en del av Utdanningsetatens totale budsjettprosess. Samtidig ble også endringer i elevgrunnlag tatt hensyn til ved en justering av budsjettene i etterkant av vårens inntaksarbeid.

Flere detaljer omkring avvik er å finne i tekstbidrag fra de videregående skolene. I tilfeller hvor skolene er involvert i annen opplæring, inngår slik aktivitet som en del av analysen.

Skolested	Utdanningsprogram per 1.10.2015	Antall elever per 1.10.2015	Antall årsverk pr 1.1.2015	Regnska p	Avvik budsjett-regnskap i %
<b>Sør Troms</b>					
Stangnes	BA, DH, EL, HO, MK, SS, TP, STFOR, PNO	483	111,96	82 069	-2,43
Rå	ID, HO, RM, NA (grønn)	171	68,48	44 184	1,44
Heggen	ST, MD	518	76,69	57 688	0,08
<b>Midt-Troms</b>					
Senja	ST, IB, HO, NA (blå/grønn), RM, SS, TP, EL, PNO	506	127,51	83 763	-1,77
Bardufoss Høgtun	ST, ID, HO, BA, EL, TP, DH, MK	467	118,74	78 771	0,03
Sjøvegan	ST, HO, TP, SS	210	62	31 799	-0,42
<b>Nord-Troms</b>					
Nord-Troms	ST, ID, HO, NA (blå), SS, TP, EL	275	88,5	56 321	-1,33
<b>Tromsø</b>					
Nordkjosbotn	ST, HO, RM, TP, EL	216	46,13	32 290	-0,16
Breivang	STFOR, SS, MK, DH	310	70	51 193	-0,12
Kongsbakken	ST, MD	654	100,8	74 068	0,48
Tromsdalen	ST, ID	631	70,5	63 984	0,08
TMS Breivika	EL, TP, HO, RM,	691	184	145 170	3,92
Kvaløya	ST, PÅB, BA	445	88	55 824	0,17

#### Forklaring tabell:

- Antall elever per 1.10.2015: kun ordinære elever (eksklusiv spesialundervisning, fagskoler, voksenopplæring, SMI-skolen, fengselopplæring og landslinjer)
- Antall årsverk per 1.1.2015: årsverk totalt, inkludert både drift og pedagogisk personale. Ressursinnsats per elev varierer som følge av ulik størrelse på undervisningsgrupper. Blant annet har musikk 1:1 undervisning.
- Regnskap: alle skolens aktiviteter, også annen opplæring som fagskoler, voksenopplæring, opplæring i fengsel, oppdragsundervisning, privatister, kantinedrift, vernet botilbud, internat og hybelhus.

<b>Forkortelser</b>	<b>Forklaring</b>
ID MD ST STFOR	Studieforberedende utdanningsprogram: Idrettsfag Musikk, dans og drama Studiespesialisering Studiespesialisering – Formgivingsfag
BA DH EL HO MK NA (blå)  NA (grønn) RM SS TP	Yrkesfaglige studieprogram: Bygg- og anleggsteknikk Design- og håndverk Elektrofag Helse- og oppvekstfag Medier og kommunikasjon Naturbruk (Fiske, fangst, akvakultur) Naturbruk (Landbruk og gartner) Restaurant- og matfag Service- og samferdsel Teknikk- og industriell produksjon
IB PNO PÅB	Annet: International Baccalaureate Praksisnær opplæring Påbygging til generell studiekompetanse

## Stangnes vgs

### Økonomisk analyse

Stangnes vgs fikk et merforbruk på rundt 1,95 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 2,43 prosent i forhold til budsjett.

Avviket skyldes i hovedsak merforbruk på lønn for pedagogisk aktivitet. De siste årene har elevtallet gått ned med i overkant av 100 elever, uten at skolen har klart å følge godt nok opp med justering på personalsiden. Bakgrunnen for manglende oppfølging på personalsiden er knyttet til flere faktorer, blant annet tilbud som krevde spesialkompetanse som medførte nytilsetninger.

Avviket er ikke av varig karakter og det arbeides tett med denne problemstillingen slik at skolens ledelse forventer at man i løpet av 2016/vår 2017 vil komme i balanse.

### Måloppnåelse og ståstedsvurdering

I skoleåret 2014/15 har 68,20 prosent av avgangselevne ved Stangnes vgs fullført og bestått opplæringen.

Som følge av en fallende kurve i forhold til elever som fullførte og bestod opplæringen ved skolen, ble det besluttet å iverksette organisering i team som et av flere tiltak for å imøtegå denne utviklingen. Ved terminskiftet dette skoleåret så skolen en klar økning av andel elever som bestod første termin. Om dette alene kan la seg forklare i selve organiseringen i team er vanskelig å si, men det er nærliggende å tro at det er en del av forklaringen.

Skolen har en positiv utvikling knyttet til vurdering, og da spesielt underveisvurdering. Dette er gledelig da vurdering er et av områdene skolen har kontinuerlig fokus på. De fleste elever opplever å få relevant opplæring. Elevene melder om stor grad av trivsel og det er liten grad av

mobbing ved skolen. Samtidig melder enkelte elever om lav motivasjon for skolegang. Dette kan ha gitt seg utslag i andelen elever som ikke gjennomførte planlagt skolegang i 2015.

## **Rå vgs**

### **Økonomisk analyse**

Rå vgs hadde et merforbruk på rundt 0,6 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 1,44 prosent i forhold til budsjett.

Avviket skyldes i hovedsak stor elevtallsnedgang (35 elever), og mindre tilskudd for gjesteelever enn forutsatt. Merforbruk for ordinær- og spesialundervisning, beløp seg totalt til rundt 1,47 mill. kroner. Gjennom budsjettåret har skolen klart å ta ned dette overforbruket ved å holde tilbake stort sett alt av midler til utstyr på driftssiden. Skolen har også i mindre grad benyttet seg av vikarer ved sykdom på driftssiden. I tillegg har skolen hatt en del merinntekter på hybelhus og kantine.

### **Måloppnåelse og ståstedsanalyse**

I skoleåret 2014/15 har 68,9 prosent av avgangselevne ved Rå vgs. fullført og bestått opplæringen.

For å øke gjennomføringen har skolen endret organiseringen av yrkesretta opplæring, utviklet alternativt opplæringsløp for anleggsgartnerfaget ved bruk av en vekslingsmodell, og hatt fokus på samhandling skole/næringsliv/opplæringskontor. I tillegg arbeides det med styrking av Rå vgs. som lærebedrift gjennom etablering av eget team. Det arbeides også med å tilrettelegge for tverrfaglig samarbeid mellom programfag og fellesfag.

I tillegg til dette har skolen gjennomført en rekke tiltak knyttet til strategiplanen «Tid for mestring»:

- Effektivisert møtetid med større fokus på samhandling gjennom utarbeidelse av detaljert møteplan.
- Etablert samarbeid med politiets forbyggende gruppe med tanke på å bevisstgjøre ansatte og elever knyttet til rusproblematikk.
- Utarbeidet handlingsplan mot mobbing og årlig «mobbekurs» for ansatte og elever hvor eksperter hentes inn.
- Innført forsøksordning med avdelingsvise felles måltid for elevene (sosial arena og med bevisstgjøring av kost og ernæring i et helseperspektiv). Det tilbys også frokostsalg i en av kantine.
- Handlingsplan mot mobbing utarbeidet. Planen inneholder passus om sosial kompetanse
- Gjennomført ROS analyse for hele virksomheten og iverksatt nødvendige tiltak som følge av avvik.
- Etablerte team innen spesialundervisning er evaluert med sikte på utvikling og overføring av erfaring til andre grupper ved skolen.

## **Heggen vgs**

### **Økonomisk analyse**

Heggen vgs leverte et resultat i balanse i 2015.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 85,13 prosent av avgangselevene ved Heggen vgs. fullført og bestått opplæringen.

Skolen har hatt en stabil og god elevsøkning de senere årene. Det betyr igjen at planlegging og gjennomføring av aktiviteter har vært forutsigbar og etter oppsatte forventninger. Resultatet har derimot ikke vært som forventet.

Andelen av elever med kun grunnleggende kompetanse har vært økende samtidig som andelen som har gjennomført videregående opplæring ikke har vært tilfredsstillende. Sammenhengen mellom fravær og resultat er signifikant. Som følge av dette, har det blitt lagt inn større innsats for å øke gjennomføringen de siste 2 årene. Dette gjennom mer fokus på fraværsoppfølging. Resultatet har forbedret seg betraktelig.

Heggen har gjennom de siste årene hatt lavere grad av gjennomføring for sine elever enn tidligere år, og henger sammen med elevenes grunnlag fra ungdomsskolene og fravær. Dette har ført til at skolen de siste årene har utviklet og gjennomført rutiner for å komme nærmere den enkelte elev i forhold til oppfølging og tilrettelegging.

Etter innføringen av rutiner og tiltak opplever Heggen nå en bedring av gjennomføringen. Lærere, rådgivere, kontaktlærere og ledergruppa er tettere på elevene i forhold til oppfølging og skolen opplever et økt samarbeid i kollegiet om enkeltelever, både gjennom rutine for elevoppfølging og økt bruk av klasselærerråd.

Skolen har også samarbeidet med eksterne samarbeidspartnere i de ulike avdelingene. Forelesninger og ekskursjoner/temakurs har fått større plass i undervisningen.

## **Senja vgs**

### **Økonomisk analyse**

Senja vgs hadde et merforbruk på rundt 1,46 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 1,77 prosent i forhold til budsjett.

Avviket skyldtes i hovedsak nedbemanningsprosesser som tok lengre tid enn forventet og merforbruk ved ordinær undervisning.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 79,4 prosent av avgangselevene ved Senja vgs. fullført og bestått opplæringen. Andelen elever som har bestått alle fag i 1. termin 2014, var på 85,13 prosent.

Andelen elever som fullførte og bestod i 2015 var på 80,79 prosent. Andelen skoleårssluttere var på 4,79 prosent.

Ut fra de ulike strategiene i «Tid for mestring» har skolen gjennom handlingsplanen hatt fokus på å legge til rette for at alle elever får utfordringer tilpasset sitt nivå. Skolen ser en klar korrelasjon med inntakskarakter og andelen som gjennomfører. Det er en økende gruppe elever med kort botid i Norge og disse har språklige utfordringer.

Skolen arbeider også med å utvikle den profesjonelle elev gjennom en plan for helhetlig systematisk elevoppfølging i tråd med strategiene fra «Tid for mestring». Dette gjøres ved:

- systematisk bruk av kontaktlærertimene, oppstartsamtaler, elevsamtaler og fagsamtaler
- å fortsette arbeidet med å utvikle oppgaver og arbeidsmetoder som yrkesretter fellesfagene
- elevene vurderer egen innsats og læringsutbytte. Eleven bevisstgjøres sin egen lærings situasjon.

Skolen er underveis i arbeidet med å utvikle gode lærende møter hvor IGP-metoden (individuelt-gruppe-plenum) brukes ved at alle stiller forberedt og utfordres til å bidra i møtene.

## **Bardufoss Høgtun vgs**

### **Økonomisk analyse**

Bardufoss Høgtun vgs leverte et resultat i balanse i 2015. Dette på bakgrunn av egne interne rutiner og god økonomistyring. Blant annet ved bruk av planleggingsmodell for ressursbruk innen undervisning, og avdelingsbudsjett ved alle tjenesteområder i virksomheten. Bruk av avdelingsbudsjett har ført til større bevissthet omkring økonomi blant økonomiansvarlige og ansatte.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 68,20 prosent av avgangselevne ved Bardufoss Høgtun vgs fullført og bestått opplæringen.

Skolen lykkes i stor grad med at elever uten karakterer fra grunnskolen, får vurdering med karakter. Det skyldes at skolen har lykkes med tilpasset opplæring i stedet for tradisjonell spesialundervisning.

Bardufoss Høgtun vgs. lykkes godt med sine satsinger og prioriteringer. Skolen har bygd egne lokale budsjetter basert på intern organisering. Det har vært viktig for at de økonomiske rammene skal bidra til best mulig til måloppnåelse. Skolens endring innenfor spesialundervisning og tilpasset opplæring krever ytterligere satsing på forståelsen av tilpasset opplæring som metode.

Den nye ressurstildelingsmodellen innenfor spesialundervisning gir større frihet og handlingsrom for å oppfylle opplæringsloven, men det har krevd en omorganisering til ressursteam med nye mandat. Skolen vil satse på å videreutvikle sine tverrfaglige team, faglag og delingskultur.

## **Sjøvegan vgs**

### **Økonomisk analyse**

Sjøvegan vgs har et resultat om lag i balanse i 2015. Avviket på 0,42 prosent knyttes hovedsakelig til ordinær undervisning

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 83,51 prosent av avgangselevne ved Sjøvegan vgs. fullført og bestått opplæringen.

Å få elever til å gjennomføre og bestå videregående skole, er skolens hovedmålsetting. Et sterkere fokus på betydningen av at alle elever som har mulighet til det, skal fullføre og bestå videregående opplæring, kan være forklaringen på at skolen har hatt en økende andel elever som har fullført og bestått de siste årene.

Skolens evne til å gi tilpasset opplæring og kunne gi hver enkelt elev mestringsfølelse, er av stor betydning i dette arbeidet. Et godt og inkluderende læringsmiljø, med et positivt samarbeidsklima og gode relasjoner mellom elever og ansatte, er avgjørende for at skolen kan vise til oppløftende resultater på alle de fire satsningsområdene i Troms fylkeskommunes strategiplan for utdanning i videregående skole, «Tid for mestring».

## **Nord-Troms vgs**

### **Økonomisk analyse**

Nord-Troms vgs hadde et merforbruk på rundt 0,74 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et negativt avvik på rundt 1,33 prosent i forhold til budsjett.

Avviket skyldes i hovedsak en budsjettprosess der skolen ikke tok godt nok høyde for de økonomiske konsekvensene som fulgte ved nedgang i elevantallet.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 82 prosent av avgangselevne ved Nord-Troms vgs. fullført og bestått opplæringen. Det er et bra resultat, og skolen vil fortsette arbeidet med oppfølging av elevene og de ansattes rutiner, for å øke gjennomføringsprosenten ytterligere. Skolen har redusert avstanden mellom standpunkt karakterer og skriftlig eksamen.

Det arbeides systematisk med å få et godt skolemiljø gjennom ulike tiltak på flere nivåer; alt fra havregrøt til frokost, skoleturer og skidager til grundig og aktiv oppfølging av informasjon om skolemiljøet og undervisningen fra elevundersøkelsen.

Skolen er med i et nasjonalt prosjekt som har bidratt til etablering av gode rutiner for å følge opp resultater fra kartleggingsprøver, elev- og personalundersøkelser, terminkarakterer, gjennomføring m.m. (EIKA)). Målet er å etablere en kultur der skolen tar ansvar for resultatene som de oppnår.

Nord-Troms videregående har lang tradisjon innen fjernundervisning i samisk. Denne kompetansen er videreført til fjernundervisning i flere fag. Fjernundervisning er en forutsetning for at skolen skal opprettholde et godt nok undervisningstilbud i framtida.

Høsten 2015 startet Nord-Troms vgs opp med vekslingsmodell innen Barne- og ungdomsarbeider og helsefagarbeider. Skolen har nå en gruppe på 11 elever som alle har fått lærlingplass i Nord-Troms.

Skolen har også hatt en intensiv prosess med havbruksnæringa om samarbeid rundt undervisningen. Her er det inngått et samarbeid med Senja vgs og næringa i Midt-Troms om Blått kompetansesenter Nord.

## **Nordkjosbotn vgs**

### **Økonomisk analyse**

Nordkjosbotn vgs leverte et resultat i balanse for 2015. Til tross for dette var det store avvik på ordinær undervisning og spesialundervisninga. Skolen måtte være meget restriktiv med de øvrige driftskostnadene for å dekke opp merkostnadene knyttet til den pedagogiske virksomheten.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 87,44 prosent av avgangselevne ved Nordkjosbotn vgs. fullført og bestått opplæringen.

Det er en markant økning i andelen elever som fullfører og består. Skolen har alternative undervisningsopplegg og individuelle tilpasninger, stor grad av elevmedvirkning, omorganisert rådgivningstjeneste, tverrfaglig samarbeid og et godt og inkluderende lærings- og arbeidsmiljø for elever og tilsatte.

Nordkjosbotn videregående skole har hatt meget stort fokus på gjennomføring dette skoleåret. Skolen som helhet oppnådde en gjennomføring på 87,44 prosent i skoleåret 2014/15, en markert framgang på 5,17 prosent i forhold til skoleåret før.

Det sterke fokuset på gjennomføringsraten har blant annet ført til at elever har mer fokus på måloppnåelse i fagene, lærere ser etter alternative undervisningsopplegg og individuelle tilpasninger, og ledelsen setter inn tilleggsressurser der det signaliseres at det må gis alternative undervisningsopplegg.

Selv om gjennomføringa for skolen som helhet har vært oppløftende, er det variasjon mellom utdanningsprogrammene. Kommende skoleår vil skolen satse på å stabilisere den gode gjennomføringsraten og heve gjennomføringsgraden på de programmene som er under gjennomsnittet ved skolen.



## **Breivang vgs**

### **Økonomisk analyse**

Breivang vgs leverte et resultat i balanse for 2015. Til tross for dette har skolen hatt store kostnader i forbindelse med omstrukturering av videregående skoler i Tromsø, samtidig som de også har hatt utfordringer innenfor spesialundervisningen.

For at skolen skulle klare å levere et regnskap i balanse for 2015, er innkjøpet av undervisningsutstyr og -materiell samt bruken av kompetansemidler til personalet, redusert.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 86,21 prosent av avgangselevne ved Breivang vgs. fullført og bestått opplæringen. Skolen har gjennom året hatt fokus på omstruktureringen av tilbud og personell for å sikre gode prosesser. Samtidig har skolen gjennom strategiplanen «Tid for mestring» gjennomført tiltak innenfor profesjonalitet og læringsutbytte.

Skolen har gode rutiner for elevoppfølging både for fravær og for å legge til rette for elever som har behov for særskilt tilrettelegging. Når det gjelder antall elever som har fullført og bestått, er det variasjoner i både utdanningsprogram og nivå. Det er gledelig at skolen har lyktes i å få en større andel elever til å fullføre og bestå på Medier- og kommunikasjon (81,3 prosent) siste skoleår.

Skolen har gjennomgående gode resultater innenfor området profesjonalitet. Ledelsen har stor tillit i personalet, benytter i stor grad skolebasert vurdering, og har et tydelig målfokus som samlet sett er et godt grunnlag for videre utvikling. Skolen har i stor grad lyktes med å ha et godt arbeids- og læringsmiljø, ikke minst som et resultat av systemarbeidet som gjøres med «Trygg læring» som redskap.

## **Kongsbakken vgs**

### **Økonomisk analyse**

Kongsbakken vgs hadde et mindreforbruk på 0,35 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et positivt avvik på rundt 0,48 prosent i forhold til budsjett. Avviket skyldes hovedsakelig valutadifferanser knyttet til Murmanskolen, merinntekter på refusjoner, mindreforbruk på voksenopplæring og merforbruk på privatister.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 83,33 prosent av avgangselevne ved Kongsbakken vgs. fullført og bestått opplæringen.

Skolen har jobbet med temaet profesjonalitet gjennom samhandling internt ved arbeid i faglag, på tvers av fagene, og i helheten med å ha felles retningslinjer som forplikter alle. Videre er samhandlingen med elevrådet viktig for å få nå frem til hele skolen.

Blikket rettes fremover mot hva vi som skole i samspill med den enkelte elev kan gjøre for å få elevene til å bestå det treårige utdanningsløpet. Vi ser at stadig flere av våre elever har psykiske utfordringer og vi styrker derfor skolens rådgivningstjeneste for å arbeide mer profesjonelt med oppfølgingen av elever som har utfordringer. Målet på sikt er økt gjennomføring og en tett oppfølging av elevene. Skolen oppnår gode resultater i elev- og lærerundersøkelser, samt gode elevresultater.

Kongsbakken videregående skole samhandler med Institutt for kunstfag knyttet til musikk; faglig fornying, tilbud til faglærere i musikk i grunnskolen m.m.

## **Tromsdalen vgs**

### **Økonomisk analyse**

Tromsdalen vgs leverte et økonomisk resultat i balanse for 2015.

### **Måloppnåelse og ståstedsvurdering**

I skoleåret 2014/15 har 88 prosent av avgangselevne ved Tromsdalen vgs. fullført og bestått opplæringen.

Undersøkelser viser at skolen har et arbeids- og læringsmiljø som er preget av felles regelhåndtering og høy grad av trivsel. Elevene opplever at de får god faglig støtte fra lærerne, at det er arbeidsro, og at relasjonen elev-lærer er god. Skolens elever har et godt læringsutbytte og den tette elevoppfølginga, både når det gjelder fravær og faglige utfordringer, har resultert i at veldig få elever slutter på skolen og at andelen elever for gjennomfører vgo er blant de høyeste i fylkeskommunen.

Ett av strategiplanens overordnede mål, er at lærings- og utviklingsprosessene i skolen, skal kjennetegnes av profesjonalitet og ansvarsutøvelse fra alle aktører. Ved Tromsdalen vgs har dette resultert i utprøving av lærende møter på flere nivå i organisasjonen. Skolen har valgt å arbeide for å få til en bedre delingskultur blant annet ved at de ansatte får et større ansvar i forbindelse med ulike møteaktiviteter. Målet er at denne type aktiviteter skal føre til større grad av kollektiv læring i organisasjonen.

Skolen er godt i gang med å utvikle sitt vurderingsarbeid og har hatt fokus på elevenes egenervering. Dette arbeidet vil fortsatt være i fokus de nærmeste årene.

## **Breivika Tromsø Maritime skole**

### **Økonomisk analyse**

Breivika Tromsø Maritime skole hadde et mindreforbruk på rundt 5,92 mill. kroner i 2015. Til sammen utgjorde dette et positivt avvik på om lag 3,92 prosent i forhold til budsjett.

Det har vært et spesielt år for Breivika Tromsø maritime skole som blant annet omfattet større organisatoriske endringer med endring av tilbudsstruktur og administrativ sammenslåing 1. august 2015.

Service- og samferdsel, påbygning og media- og kommunikasjon ble flyttet til andre skoler og helse- og oppvekst, inkludert Fagskolen ved Breivang vgs, ble flyttet til Breivika. Nye pedagogiske ledere er tilsatt, og i tillegg er det gjennomført sammenslåing av funksjoner og ansvarsområder i driftsavdelingene. Slike endringer skaper en del uro, og skolen har i høst hatt utfordringer på flere avdelinger internt. Det arbeides med å skape felles kultur og samhörighet på skolen.

#### **Skolested: Breivika videregående skole**

Breivika videregående skole hadde totalt et mindreforbruk på rundt 4,9 mill. kroner i forhold til budsjett. Dette avviket er i hovedsak fordelt med 1,45 mill. kroner ved øvrig drift, 1 mill. kroner knyttet til voksenopplæringen og 2,23 mill. kroner på spesialundervisning og tilpasset opplæring.

Driftsområdet burde signalisert et høyere mindreforbruk enn 0,8 mill. kroner som ble rapportert inn per desember 2015. I løpet av året og spesielt i forbindelse med sammenslåing har det vært endring i driftsorganisasjonen med reduksjon i antall ansatte og endrede ansvarsområder i mange funksjoner. Dette førte reduserte lønnsutgifter i tillegg til at det har vært flere sykemeldte som ikke har blitt erstattet med vikarer. Skolen hadde også en del inntekter som ikke ble utfakturert før på slutten av året.

Videregående skole, spesialundervisning, og tilpasset opplæring hadde i 2015 et mindreforbruk på 2,23 mill. kroner. Detaljene i budsjettet for 2015 ble ikke arbeidet godt nok med grunnet interne forhold på skolen. Dermed ble budsjettet for 2014 videreført og benyttet som utgangspunkt for 2015 budsjettet. Avviket i forhold til budsjettet slik det foreligger fordeler seg på flere områder, og totalt skyldes det først og fremst mindreforbruk på spesialundervisning og tilpasset opplæring.

Det har vært mye ulik aktivitet som har påvirket lønnsbelastningen i løpet av året. Slutten av skoleåret 2013/2014 var det overtallighet på skolen knyttet til media og kommunikasjon. Høsthalvåret var preget av en del endringer med nytilsatte og ansatte som sluttet på grunn av endring i tilbudsstrukturen, omorganisering av fellesfaglærere, samtidig som skolen hadde flere ubesatte stillinger på helse- og oppvekst i høst.

Salgsinntekter som avviker med 0,3 mill. kroner i forhold til budsjett, skyldes i hovedsak kostpenger som ikke var budsjettet, samt høyere salg av undervisningsmateriell enn planlagt. Det var en del usikkerhet knyttet til Voksenopplæringen i høst. Ved gjennomgang av foreløpig regnskap viste det seg å være et mindreforbruk ved voksenopplæringa i forhold til budsjett. På grunn av usikkerheten ble ikke mindreforbruket meldt som forventet avvik ved årsslutt.

#### **Skolested: Tromsø Maritime skole**

Tromsø maritime skole hadde totalt et mindreforbruk i forhold til rammen på 1 mill. kroner. Skolen planla å finansiere investeringsbehov både ved ordinær undervisning og fagskolen ved salg av kurs, og har i løpet av året avholdt flere kurs. I november og desember fikk Fagskolen totalt tilført 1,36 mill. kroner. Den siste budsjettjustering på 0,86 mill. kroner ble skolen kjent med først i midten av desember. Som følge av dette klarte ikke skolen å komme på nivå med budsjettammen og gikk totalt sett i overskudd på 1 mill. kroner i forhold til tildelt budsjettamme.

Breivika Tromsø maritime skole anser ikke avviket av varig karakter og arbeider godt med ulike tiltak for å bedre økonomistyringen ved skolen.

## **Måloppnåelse og ståstedsanalyse**

I skoleåret 2014/15 har 73,12 prosent av avgangselevne ved Breivika TMS fullført og bestått opplæringen. Andelen av elever som fullfører og består er god blant de elever som har mer enn 30 poeng ved inntaket. For de elever som har lavere poengsum ved inntak er prosentandelen som ikke består, for høy.

Skolene Breivika vgs og Tromsø Maritime Skole ble slått sammen i august 2015 og har hatt et sterkt fokus på omstilling og klargjøring for dette. Arbeidet med å skape én skole vil fortsette i tiden framover. Skolen har brukt mye ressurser på å utvikle et enhetlig kvalitetssystem (KS) det siste året, og i den sammenheng benyttet kompetansen som finnes ved TMS. Arbeidet knyttes til «Tid for mestrings» satsingsområde profesjonalitet. Arbeidet omfatter også en betydelig innsats innen de øvrige områdene i «Tid for mestring» og bidrar til å skape en skolekultur hvor deling og øving blir viktig.

Skolens evaluering av elevundersøkelsen høsten 2015 viser tendenser til at den sammenslåtte skolen har utviklet seg i positiv retning i forhold til elevenes opplevelse av skolehverdagen. Resultatene er målt mot det resultatet de samme elevgruppene signaliserte før sammenslåingen av skolestedene.

Skolen har det siste året arbeidet godt i nettverk med eksterne aktører, og vil søke å knytte sterke bånd til både næringsliv og andre aktuelle aktører som kan bidra til elevenes læring og utvikling.

## **Kvaløya vgs**

### **Økonomisk analyse**

Kvaløya vgs. leverte et økonomisk resultat i balanse for 2015. Til tross for dette har det vært økonomiske utfordringer knyttet til blant annet avdeling for Hverdagslivstrening. Her har skolen arbeidet med å omorganisere avdelingen, og tilpasse bemanningen i forhold til den nye tildelingsmodellen for spesialundervisning. I tillegg har vurderinger og anbefalinger til omstilling av opplæring innen spesialundervisning, med bakgrunn i PPTs sakkyndige vurderinger, vist seg å være utfordrende å gjennomføre for skolen. Skolen fikk ekstra tilskudd fra Utdanningsetaten sentralt for å gjennomføre omstillingen.

### **Måloppnåelse og ståstedsanalyse**

I skoleåret 2014/15 har 71,23 prosent av avgangselevne ved Kvaløya vgs. fullført og bestått opplæringen.

Skolen har som mål å øke andelen av elever som fullfører og består med et godt resultat.

Det arbeides kontinuerlig for at alle ansatte og elever skal ha et godt miljø og trives på Kvaløya videregående skole. Elevundersøkelsen viser at skolen skårer meget godt på elevenes arbeidsmiljø. Kvaløya videregående skole har i alle år arbeidet systematisk med elevmedvirkning og det å ha et godt elev- og læringsmiljø. For å øke gjennomføringen har skolen lagt om timeplanen slik at lærerne får muligheter til å arbeide sammen om utfordringer

med å formidle faget, og om elevens læringsmiljø. Dette foregår i fagseksjoner og på klassemøter.

På avdeling for Bygg og anleggsteknikk har skolen høstet frukter av systematisk arbeid med bevisstgjøring og dokumentasjon av vurdering, i forhold til enkeltelevens utbytte av læringen, og informasjon til foresatte. Elevene har respondert positivt på vurderingssystematikken, noe som også fremgår av elevundersøkelsen hvor avdelingen skårer godt på området vurdering for læring. Avdelingen opplever også en liten økning i fullført og bestått selv det fortsatt er en utfordring at elever slutter i løpet av skoleåret.

## 11.2 Fag- og yrkesopplæring

Tabell 11.2.1 Driftsresultat fagopplæring. I 1000 kroner

Utdanningsetaten	Regnskap	Regulert	Regnskap	Avvik 2015	Avvik i %
	2014	budsjett	2015		
Fagopplæring i arbeidslivet	84 956	96 745	103 807	-7 062	-7,3
<b>SUM fag- og yrkesopplæring</b>	<b>84 956</b>	<b>96 745</b>	<b>103 807</b>	<b>-7 062</b>	<b>-7,3</b>

### Økonomisk analyse

For fag- og yrkesopplæring ble det endelige årsresultatet et merforbruk på 7 mill. kroner. Dette utgjør et negativt avvik på 7,3 prosent i forhold til budsjett.

Troms hadde en gledelig vekst i antall lærekontrakter i perioden 2013 til 2015. I oktober 2013 var det 1372 løpende kontrakter, i 2014 var det 1478 kontrakter og i 2015 var det i oktober 1490 kontrakter. De fleste kontraktene skrives i siste halvdel av regnskapsåret, slik at økning i antall kontrakter hovedsakelig gjør utslag i økte tilskudd de påfølgende året. Med en årskostnad per løpende kontrakt på 60-70.000 kroner, forklarer denne økningen største delen av avviket.

I tillegg har økt antall nye lærebedrifter som har utløst stimuleringstilskudd (33 bedrifter), økt antall lære kandidater (stimuleringstilskudd) og nye satser for prøvenemdarbeid medført økte kostnader.

### Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2015
Tilby en yrkesfaglig opplæring som er tilpasset et lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt arbeidsmarked.	Utarbeide en fylkestingsmelding om fag- og yrkesopplæringen.	Melding om fag- og yrkesopplæring lagt fram for fylkestinget i juni 2015, sak 42/15.

## 11.3 Utdanning sentralt

Tabell 11.3.1 Driftsresultat Utdanning sentralt. I 1000 kroner

Utdanning sentralt	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Ungdommens fylkesråd	602	762	521	241	31,6
Administrasjon	6 479	4 986	4 444	542	10,9
Skolelokaler og internatbygninger	1 221	196	309	-113	-57,7
Felles utgifter og støttefunksjoner	14 547	16 260	15 322	938	5,8
Ped. ledelse/felles utgifter og gjesteelver	3 406	14 832	-3 607	18 439	124,3
Drift av studieretningene	10 254	10 300	11 168	-868	-8,4
Spesialundervisning og tilpasset opplæring	6 102	6 208	5 677	531	8,6
Voksenopplæring	1 520	2 086	1 677	409	19,6
Undomskoordinator	723	869	941	-72	-8,3
Interne finansieringstransaksjoner	472	618	618	0	0,0
Sentrale avsetninger	0	0	0	0	0,0
<b>SUM Utdanning sentralt</b>	<b>45 327</b>	<b>57 117</b>	<b>37 070</b>	<b>20 047</b>	<b>35,1</b>

Sentrale avsetninger omfatter tiltak som planlegges iverksatt ved de videregående skolene i løpet av budsjettåret. Siden det er knyttet usikkerhet både til hvilke skoler som involveres og omfang av aktivitet, er budsjettbeløpene ikke fordelt ved starten av budsjettåret.

### Økonomisk analyse

Når området fag- og yrkesopplæring holdes utenom, viser oversikten at utdanning sentralt fikk et totalt mindreforbruk på rundt 20 mill. kroner. Dette utgjør et positivt avvik på 35,1 prosent i forhold til budsjett.

Avviket skyldes i hovedsak avsatte midler til pedagogisk aktivitet og ledelse, som ikke ble benyttet etter vedtatte planer. I hovedsak gjelder dette midler til overtallighetsprosesser ved skolene (3,2 mill. kroner), verneutstyr til elevene (2,6 mill. kroner), elev-pc ordningen (1,3 mill. kroner), implementering av strategiplan «Tid for mestring» (2,2 mill. kroner), samt etter- og videreutdanning (1,1 mill. kroner). Utover dette ble det også underkant av 4,6 mill. kroner i merinntekter på gjesteelever. Det er fortsatt utfordrende å lage gode prognoser på denne elevgruppen.

I tillegg ble det i tilknytning til registrert elevtallsnedgang per 1. oktober, trukket inn 3,8 mill. kroner fra de videregående skolene, i slutten av oktober. Samtidig rapporterte skolene utover høsten et forventet merforbruk på om lag 5 mill. kroner ved årsslutt. Dette ble forsøkt tatt hensyn til i etatens interne budsjettoppfølgingsprosesser.

## 11.4 Annen opplæring

Tabell 11.4.1 Driftsresultat annen opplæring. I 1000 kroner

Utdanningsetaten	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Fagskoler	28 987	28 642	28 613	29	0,1
PPT og Oppfølgingstjenesten	16 811	18 384	18 360	24	0,1
Voksenopplæring	10 558	11 392	9 545	1 847	16,2
SMI Skolen	14 667	16 235	16 229	6	0,0
Opplæring i fengsel	-26	-45	-65	20	-44,4
Andre formål	19 303	15 080	11 180	3 900	25,9
<b>SUM annen opplæring</b>	<b>90 300</b>	<b>89 688</b>	<b>83 862</b>	<b>5 826</b>	<b>6,5</b>

Annen opplæring inkluderer utgifter og inntekter som ikke er direkte knyttet til ordinær videregående opplæring. Andre formål i tabellen ovenfor, er aktiviteter som oppdragsundervisning, barnevern, privatisteksamen, kantinedrift, vernet botilbud samt internat og hybelhus. Økonomisk belastes aktivitetene der de finner sted.

### Økonomisk analyse

Et mindreforbruk på totalt 5,8 mill. kroner på annen opplæring, tilsvarer et positivt avvik på 6,5 prosent av tildelt budsjetttramme.

Av dette gjelder 3,9 millioner andre formål, som regnskapsmessig kan knyttes til utdanning sentralt. Om lag 2 mill. kroner gjelder merinntekter på privatisteksamen utover budsjett. Det viste seg at takstøkningen fra januar 2016 ga liten effekt på antall oppmeldinger i første halvdel av 2015. I tillegg var det avsatt 2,5 mill. kroner til dekning av stipend og lån til russiske studenter. Et reelt forbruk på kun 0,5 mill. kroner førte her til et mindreforbruk rundt 2 mill. kroner ved årets slutt.

Voksenopplæringens mindreforbruk på 1,8 mill. kroner skyldes først og fremst avvik i forhold til budsjett ved to skolesteder, Breivika med 1 mill. kroner, og Kongsbakken med 0,6 mill. kroner.

## 11.5 Internkontroll

Utdanningsetatens virksomhet inngår i et fastsatt mønster av oppgaver som følger skoleåret. En rekke tidsfrister må holdes, og tidsmarginene for handling kan være knapp i forhold til arbeid som skal utføres. Oppgavene er svært flerfoldige og sammensatte, og mange prosesser kan være utfordrende å gjennomføre hvis kompetansepersonell på etaten ikke er tilgjengelige i kritiske perioder. Som en følge av dette har Utdanningsetaten i løpet av det siste året, hatt særlig fokus på utvikling av digitale årshjul, og en serviceerklæring for etaten.

For å sikre kvaliteten og grunnlaget for gjennomføring av sentrale oppgaver, har avdeling for Inntak, formidling og tilbud, utarbeidet et årshjul hvor om lag 400 enkeltoppgaver er beskrevet og dokumentert. Alle faste gjentakende oppgaver i arbeidsåret registreres, oppbevares og oppdateres i et kontrollert miljø for deling (Arena). Hver enkelt oppgave er knyttet til ansvarlige

for utførelse av oppgave, samt tidsperiode for gjennomføring. Der det vurderes som hensiktsmessig, finnes også en beskrivelse av hvordan oppgaven utføres.

Strukturen er fortsatt under utvikling, og innholdet vil kontinuerlig endres som følge av justeringer i oppgaveporteføljen. Dette gjør etaten bedre i stand til å motta nye medarbeidere, samtidig som det er enklere å møte utfordringer som følge av uventet fravær. Utviklingsarbeidet er med på å sikre god kvalitet i arbeidet, og det pågår tilsvarende utviklingsarbeid på andre avdelinger i etaten.

Videre har avdeling for Vurdering, dokumentasjon og kvalitet ledet arbeidet med utvikling av en Serviceerklæring for Utdanningsetaten sentralt i 2015. Resultater fra interne og eksterne brukerundersøkelser har over tid vist at brukerorienteringen ved etaten kan forbedres. En serviceerklæring fungerer i så måte som en «varefakta» på utdanningsetatens tjenester, og bidrar til å tydeliggjøre gjensidige forventninger mellom brukerne og Utdanningsetaten.

Arbeidet med utvikling og utforming av Serviceerklæringen har pågått i perioden 2014-15. Ei arbeidsgruppe med representanter fra hver avdeling, har i løpet av prosessen involvert alle ansatte med tanke på endelig innhold og utforming. En vesentlig faktor i arbeidet har vært å identifisere brukernes behov og forventninger, og samtidig avklare realistisk kvalitetsstandard for etatens arbeid. Serviceerklæringen ble trykket opp og publisert i midten av januar 2016, og vil i tiden framover være gjenstand for endringer i takt med øvrig utvikling i Utdanningsetaten.



## 12 Tannhelse

Fylkeskommunen skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i fylket.

Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til:

- Barn og ungdom fra fødsel til og med det året de fyller 18 år.
- Psykisk utviklingshemmede i og utenfor institusjon.
- Grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie.
- Ungdom som fyller 19 eller 20 år i behandlingsåret.

Fylkeskommunen skal fremme tannhelsen i befolkningen og ved sin tannhelsetjeneste sørge for nødvendig forebygging og behandling. Den skal spre opplysning om og øke interessen for hva den enkelte selv og allmennheten kan gjøre for å fremme tannhelsen.

Regnskapet for 2015 viser at tannhelse har et mindreforbruk 0,733 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 12.1.

Tabell 12.1 Driftsresultat sektor 40 Tannhelse. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Distriktstjenesten	89 948	84 246	89 088	-4 842	-5,7 %
Spesialisthelsetjenesten	16 413	13 146	16 525	-3 379	-25,7 %
Universitetstannklinikken	-	35	1	34	
Fellesutgifter og administrasjon	14 858	26 719	17 799	8 920	33 %
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>121 220</b>	<b>124 146</b>	<b>123 413</b>	<b>733</b>	<b>0,6 %</b>

Tannhelseetatens samlede avvik er for 2015 på 0,6 prosent av et brutto budsjett på om lag 250 mill. kroner. Avviket fremkommer som et mindreforbruk og er i en størrelsesorden som betegnes som ikke vesentlig og vurderes som et resultat i balanse.

### 12.1 Distriktstjenesten

Tabell 12.1.1 Driftsresultat distriktstjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Distriktstjenesten	89 948	84 246	89 088	-4 842	-5,7 %
<b>SUM DISTRIKTSTJENESTEN</b>	<b>89 948</b>	<b>84 246</b>	<b>89 088</b>	<b>-4 842</b>	<b>-5,7 %</b>

Den offentlige tannhelsetjenesten i Troms har 25 tannklinikker. Tromsø har 5 tannklinikker pluss virksomheten i Tannbygget. Harstad har to tannklinikker. I de øvrige 22 kommunene har 13 tannklinikk med fast bemanning, 5 har tannklinikk uten daglig bemanning og 4 mangler tannklinikk.

Tallene for distriktstjenesten må sees i sammenheng med tallene for fellesutgifter og administrasjon. Etaten budsjetterer noen utgifter på felles poster, men blir i regnskapet utgiftsført på riktig kostnadssted. Et eksempel på dette kan være budsjettpost for større utstyrsposter som dental unitar (tannlegestoler), røntgenutstyr eller IKT utstyr. Dette budsjetteres sentralt og blir skiftet ut etter behov, både planlagt og akutt. Utgiftene for distriktstjenesten vil derfor normalt fremkomme med et negativt avvik mens det er et positivt avvik på fellesutgifter og administrasjon.

## Økonomiske analyse

Det regulerte budsjettet slik det fremkommer i tabell 12.1.1 er lavere enn hva det i realiteten er. Dette skyldes generell driftsaktivitet som budsjetteres på fellesposter og kostnadsføres på riktig kostnadssted. For å få et riktig bilde må tabell for distriktstjenesten og tabell for administrasjon og fellesutgifter sees i sammenheng. Dersom dette gjøres viser alle hovedelementene, lønn, driftsutgifter og inntekter, et positivt avvik. Det positive avviket for lønn skyldes i hovedsak at det er budsjettet med bemanning ut fra full drift ved alle klinikker i fylket. Gjennom året har noen stillinger blitt stående ledig ved fratredelse og permisjoner. I tillegg har noen planlagte lønnsutgifter blitt skjøvet over på ekstern finansiering da arbeidsoppgavene er helt eller delvis har vært lagt til et eksternt finansiert prosjekt.

Mindreforbruket på driftsutgiftene er 1,2 mill. kroner av et samlet budsjett på 38,2 mill. kroner. Avviket er jevnt fordelt, men særlig kursbudsjettet viser i 2015 et betydelig mindreforbruk. Dette skyldes delvis at etaten hadde planlagt en felles etatssamling i 2015 som ble flyttet til våren 2016.

For inntektene er det først og fremst refusjonsinntektene fra NAV og HELFO (Helseøkonomiforvaltningen) om bidrar til det positive avviket. Pasientinntektene fordeler seg mellom egenbetaling fra pasientene og inntekter fra HELFO på pasienter som har rettigheter etter folketrygdloven. Fordeling av hvor mye inntekter det kan forventes på de ulike kategoriene kan være vanskelig å budsjettere da rettighetene og takstene til pasientene endres.

## Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2015
1	Fremme tannhelsen og redusere sosiale og geografiske ulikheter i tannhelse i befolkningen	1.1	Redusere karies i jekslene og initialkaries i mellomrommene	Tannhelsen til barne- og ungdomsgruppen måles på to måter: andel som aldri har hatt karieserfaring og gjennomsnittlig antall tenner med karieserfaring. I 2013 hadde 83,7 % av 5-åringene aldri hatt karieserfaring. Dette falt til 83,2 % i 2014 og ytterligere et tiendedel til 83,1 % i 2015. Antall tenner med karieserfaring steg i snitt fra 0,55 i 2013 til 0,61 i 2015. En optelling av pasientene på grunnlag av navn viser: 87 % av 5-åringene med nordisk navn har aldri hatt karieserfaring, mens det bare er 52 % av 5-åringene med utenlandsk navn som aldri har hatt karieserfaring. Den lille nedgangen i tannhelse på 5-åringene skyldes derfor sannsynligvis økt innvandring til Troms. I 2013 hadde 54,4 % av 12-åringene aldri hatt karieserfaring, dette steg til 59,0 % i 2014. Antall tenner med karieserfaring ble i snitt redusert fra 1,15 til 1,01. Også blant 12-åringene

				<p>var det en liten negativ tannhelseutvikling. Tallene for 2015 var 57 % som aldri hadde hatt karieserfaring og 1,04 tenner med karieserfaring i gjennomsnitt. SIC-indeksen økte fra 2,78 til 2,82.</p> <p>I 2013 hadde 16,0 % av 18-åringene aldri hatt karieserfaring, dette steg til 17,9 % i 2014 og 18,8 % i 2015. Antall tenner med karieserfaring ble i snitt redusert fra 4,78 til 4,57 til 4,21 i 2015.</p>
		1.2	Etablere kunnskap om andre befolkningsgrupper	Spørreus SSB, Datainnsamling Tromstannen Datainnsamling Tromsø7 Nasjonal rus-analyse
		1.3	Helsefremmende og forebyggende arbeid	Det er tilsatt en prosjektleder i 60 % stilling og etablert et arbeidsutvalg. Arbeidet med å utarbeide en overbyggende strategiplan for helsefremmende og forebyggende arbeid i fylket har startet.
2	Prioriterte grupper skal få et regelmessig og oppsøkende tilbud (Tannhelsetjenestelovens § 1.3)	2.1	Full oversikt over prioriterte grupper	Problemer noen steder i forhold til grupper i hjemmesykepleien
		2.2	Tilsyns-% økes til landsgjennomsnitt	Andel pasienter under tilsyn i de prioriterte gruppene er fortsatt noe under landsgjennomsnittet. Dette har fokus det jobbes med kvalitetssikring av registrering i pasientjournaler utføres ensartet over hele fylket.
		2.3	Etterslep dvs behandlingsskø reduseres (vanlig tannbehandling, narkose)	<p>Etterslep i gruppe a og b har gått vesentlig ned i 2015. Det var etterslep på undersøkelse/ behandling på 1459 personer i gruppen i 2013, 1419 personer i 2014, og 988 personer i 2015. I gruppe b var etterslepet på 24 personer i 2013, 50 personer i 2014 og 21 personer i 2015.</p> <p>I noen deler av fylket ble det på slutten av 2015 brukt en del tid på behandling av økt mengde flykninger.</p> <p>Narkosebehandling har fortsatt noe ventetid, både i Tromsø og Harstad. Tannhelse har en dialog med UNN om betaling for narkosetjenester</p>
3	Tannhelsetjenester skal være rimelig tilgjengelige også utenom prioriterte grupper	3.1	Ventelister reduseres	<p>Hvis vi ser på fylket som helhet, er tilgjengelighet til tannhelsetjenester og spesialisttjenester god basert på tannleger pr 1000 innbyggere. Statistikken er noe misvisende da mange tannlege- og spesialiststillinger brukes til annet formål enn pasientbehandling, bl.a. veiledere på UTK og eksternklinikker, og spesialister deltar i undervisning og forskning på TkNN. Når vi tar hensyn til dette, ligger tannlegedekningen omtrent på landsgjennomsnittet.</p> <p>For å kunne avgjøre hvor god dekningen er, er det nødvendig å vurdere behovet for tannhelsetjenester. Befolkningen i Troms har fortsatt et noe større behov for tannhelsetjenester enn landsgjennomsnittet på grunn av tanntap gjennom årenes løp. Det har vært stort behov for bredespesialistene i klinisk odontologi på Storslett og Målselv.</p>

4	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	4.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	Pasientinntektene har økt med om lag 4,5 % fra 2014. Dette er litt mindre enn takstøkningen. I noen distrikt har økningen vært høyere enn takstøkning mens i andre har den vært lavere. Dette skyldes både kapasitet blant tannleger og at det i noen områder, Tromsø spesielt, er lav tilgang på voksne betalende pasienter.
		4.2	Kostnad pr innbygger skal reduseres justert for prisstigning	Netto driftsutgifter pr innbygger i Troms er redusert fra 831 til 808 kroner. En nedgang på 2,7 % før justering for prisvekst.
		4.3	Investeringer i takt med behovet	En betydelig andel av utstyrsparken er eldre enn planlagt og anbefalt utskiftningstakt. I tillegg er en del lokaliteter modent for oppdatering.
		4.4	Kompetanseutvikling	Tannhelse har en egen kompetanseutviklingsplan. Det arbeides med at flere kurs skal arrangeres lokalt med bruk av kompetansemiljøet i TANN-bygget.

## 12.2 Spesialisthelsetjenesten

Tabell 12.2.1 Driftsresultat spesialisthelsetjenesten. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert				
	Regnskap 2014	budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Spesialisthelsetjenesten	16 413	13 146	16 525	-3 379	-25,7 %
<b>SUM SPESIALISTHELSETJENESTEN</b>	<b>16 413</b>	<b>13 146</b>	<b>16 525</b>	<b>-3 379</b>	<b>-0</b>

Spesialisttjenesten foregår i første rekke ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN). TkNN blir finansiert av midler fra Troms fylkeskommune, statlige tilskuddsmidler og som for distriktstjenesten pasientinntekter.

De fylkeskommunale midlene skal dekke tradisjonell fylkeskommunal virksomhet for spesialisttannhelsetjeneste. Dette er primært spesialisttannbehandling i tråd med tannhelseloven. Tilskuddsmidlene fra staten er øremerket etter søknad til konkrete formål og prosjekter, eksempelvis spesialistutdanning og forskning.

### Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2015
1	Spesialisttjenester skal være rimelig tilgjengelig for hele befolkningen	1.1	Alle spesialiteter med unntak av radiologi skal være rimelig tilgjengelig i fylket	Opptak innenfor radiologi gjøres på TkNN, men bildene sendes til tolkning. Alle spesialiteter er tilgjengelig, men ujevt tilbud.
		1.2	Ventelister skal reduseres til et rimelig nivå	Ventelistene innenfor flere av fagområdene har blitt kortere i løpet av 2015. Dette svinger imidlertid mye ut fra aktivitet og kapasitet på TkNN, situasjon i det private markedet og i nabofylkene.
2	Bærekraftig rekruttering av spesialister til TkNN			Det er i løpet av 2015 inngått kontrakter med flere tannleger som skal starte opp spesialistutdanning. Disse har forpliktet seg å

				komme tilbake til fylket etter endt utdanning. I tillegg jobbes det med å kvalifisere flere av våre egne tannklinikker til å bli tatt opp til spesialistutdanning.
3	Staten og UiT har også forventninger til at TkNN bidrar mer til grunnutdanningen			Det pågår en dialog med UiT med å kartlegge hvilke forventninger tannlegeutdanningen har og at UiT som fagansvarlig må bestille nødvendige tjenester av TkNN.
4	Innenfor forskningsområdet prioriteres klinisk forskning og epidemiologi, se også distrikttjenesten pk1 1.2			Tannhelsetjenesten gjør en stor satsning på tre forskjellige epidemiologiske prosjekter; Tromstannen, Tannhelse i Nord og Tromsø 7. Samtlige pågående prosjekt genererer stor mengde data. Dette innebærer at det i fremtiden vil være gode muligheter for analyser og kunnskapsgrunnlag samt muligheter til å utvide samarbeidet med andre forskergrupper lokalt i Tromsø, eller eksternt i Norge og internasjonalt.
5	En effektiv tannhelsetjeneste av god kvalitet	5.1	Pasientinntekter skal øke med mer enn takstøkningen	Pasientinntektene kan variere litt, men fra 2014 til 2015 økte inntektene markant mer enn takstøkningen ved TkNN.

## 12.3 Universitetstannklinikken

Tabell 12.3.1 Driftsresultat Universitetstannklinikken. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert				
	Regnskap 2014	budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Universitetstannklinikken	-	35	1	34	
<b>SUM UNIVERSITETSTANNKLINIKKEN</b>	-	<b>35</b>	<b>1</b>	<b>34</b>	-

Tannhelseetaten har ansvaret for drift av Universitetstannklinikken (UTK), ved tannlegeutdanningen i Tromsø, hvor tannlege- og tannpleierstudentene får sin kliniske trening. Veiledere og annet personell er ansatt i Troms fylkeskommune. Utgiftene til driften refunderes av Universitetet i Tromsø.

Det utarbeides et driftsbudsjett som godkjennes av UiT. Til grunn for denne ligger blant annet en fastlagt bemanningsplan. I tillegg har tannhelsetjenesten tett dialog med UiT gjennom året. Det gjennomføres regelmessig dialogmøter og klinikksjef for universitetstannklinikken har sitt administrasjonskontor i samme etasje og korridor som de vitenskapelige ansatte ved universitetet som har det faglige ansvaret for tannlegeutdanningen.

Universitetstannklinikken er i sin helhet finansiert av Universitetet i Tromsø og det viser også resultatet. Et mer/mindreforbruk ved årets slutt settes av til balansen og følges opp i påfølgende kalenderår. Tannhelseetaten har til nå ikke hatt et merforbruk på driften av universitetstannklinikken, og dermed har det alltid vært et positivt avvik som har blitt satt av.

## Måloppnåelse

	Hovedmål		Delmål	Status per 31.12.2015
1	Samarbeide med UiT om en best mulig utdanning			Evaluering fra studentene mottas hvert år. De siste evalueringene viser at tannlegeutdanningen i Tromsø oppnår like god eller bedre score enn utdanningene i Oslo og Bergen på nesten alle parameter som det blir målt på.
2	Arbeide for at tannpleierutdanningen og tannhelsesekretærutdanningen ved VGS blir best mulig integrert med tannlegeutdanningen	1.2		Tannpleierutdanningen foregår i de samme lokalene som tannlegeutdanningen, men det er UiT som har ansvar for den, ansetter instruktører og gjennomfører teoretisk utdanning klinisk praksis.  Det har vært jobbet mot tannhelsesekretærutdanningen i Breivika med å tilby praksis til elever under utdanning.

## 12.4 Fellesutgifter og administrasjon

Tabell 12.4.1 Driftsresultat fellesutgifter og administrasjon. I 1000 kroner

Tannhelse	Regulert				
	Regnskap 2014	budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Fellesutgifter og administrasjon	14 858	26 719	17 799	8 920	33 %
<b>SUM FELLESENTGIFTER OG ADMINISTRASJON</b>	<b>14 858</b>	<b>26 719</b>	<b>17 799</b>	<b>8 920</b>	<b>33,4 %</b>

Det er en liten andel av det totale budsjettet til Tannhelseetaten som budsjetteres og kostnadsføres i regnskapet på administrasjon og fellesutgifter. At avviket i prosent blir så stort som det fremkommer i tabell 12.4.1 er nærmere forklart under avsnitt om Distriktstjenesten. Noen utgifter budsjetteres på felles sekkeposter men fordeles i regnskapet etter hvor innsatsen og ressursene settes inn.

## 13 Kultur

Regnskapet viser at kultur har mindreforbruk på 336 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 13.1.

Tabell 13.1 Driftsresultat sektor 50 Kultur. I 1000 kroner

Kulturetaten	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Administrasjon	1 328	1 406	1 351	55	3,9
Regionalt folkehelsearbeid	3 150	3 449	3 453	-4	-0,1
Friluftsliv	3 701	3 867	3 866	1	0,0
Fylkesbiblioteket	10 314	10 728	10 553	175	1,6
Kulturarv og muséer	18 784	18 374	18 562	-188	-1,0
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	46 852	51 400	51 086	314	0,6
Idrett	4 622	4 376	4 393	-17	-0,4
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>88 751</b>	<b>93 600</b>	<b>93 264</b>	<b>336</b>	<b>0,4</b>

Kulturetaten har fem avdelinger; kulturarv, fylkesbiblioteket (Tromsø og Kåfjord), kunst- og kunstformidling, folkehelse, idrett og friluftsliv og Kultur i Troms (Harstad og Målselv).

Mindreforbruket på kulturetaten i 2015 er i hovedsak knyttet til vakanse og sykelønnsrefusjon. Vakanser har ført til lavere aktivitet, forsinkelser i saksbehandlingen og mindre kontakt med eksterne parter. Det er generelt vanskelig å rekruttere kvalifisert arbeidskraft for kortere perioder og uønskete vakanser vil derfor oppstå.

Kulturarv og museer har et merforbruk på 1 prosent på feltarbeidet i 2015. En stor del av innkomne saker som skal behandles med befaring etter KML §§ 8 er mindre, private tiltak der fylkeskommunen selv må ta utgiftene knyttet til feltundersøkelsene.

### 13.1 Regionalt folkehelsearbeid

Tabell 13.1.1 Driftsresultat regionalt folkehelsearbeid. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Regionalt folkehelsearbeid	3 150	3 449	3 453	-4	-0,1
<b>SUM regionalt folkehelsearbeid</b>	<b>3 150</b>	<b>3 449</b>	<b>3 453</b>	<b>-4</b>	<b>-0,1</b>

#### Økonomiske analyse

Funksjon folkehelse gikk i balanse.

## Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
<ul style="list-style-type: none"> <li>Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Utarbeide Regional plan for folkehelse 2015-2026</li> <li>Følge opp arbeidet som et Trygt lokalsamfunn/ Safe Community</li> <li>Følge opp ansvaret i henhold til lov om folkehelsearbeid</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Må vurderes nærmere om det skal utarbeides en egen Regional plan for folkehelse. Folkehelse er et tverrsektorielt ansvar, og skal således i henhold til folkehelseloven innarbeides i alle planer, både overordnede og sektorvise planer. Folkehelse er forankret i fylkesplan for Troms, og er innarbeidet i flere andre regionale planer. Fra nasjonalt hold anbefales det å innarbeide folkehelse i alle planer.</li> <li>Som et ledd i oppfølgingen av et Trygt lokalsamfunn fikk Nor Saftey, regionalt kompetansesenter for skadeforebyggende og sikkerhetsfremmende arbeid, et tilskudd til å understøtte arbeidet. Det arbeides spesielt med eldresikkerhet, ungdom og sikkerhet, sikker snøscooter-kjøring og understøtte kommuner som har behov for dette.</li> <li>Bidratt i samfunns- og arealplanlegging gjennom innspill til kommunale planer.</li> <li>Utvikling av kunnskapsgrunngrunnlag. Dette er et kontinuerlig arbeid. Gitt tilskudd til Tromsundersøkelsen.</li> <li>Tilskudd til folkehelseiltak i regi av Troms idrettskrets slik som Aktiv på dagtid, ungdomsløft i idretten, inkludering i idrettslag</li> <li>Organisert fem Fiskesprell-kurs for SFO- og barnehageansatte i Troms.</li> <li>Understøtte kommunene gjennom råd og veiledning</li> </ul>

## 13.2 Friluftsliv

Tabell 13.2.1 Driftsresultat friluftsliv. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Friluftsliv	3 701	3 867	3 866	1	0,0
<b>SUM friluftsliv</b>	<b>3 701</b>	<b>3 867</b>	<b>3 866</b>	<b>1</b>	<b>0,0</b>

### Økonomiske analyse

Funksjon friluftsliv gikk i balanse



## Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> <li>Utarbeide og følge opp Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk 2016-2027</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Selve planarbeidet ble avsluttet i desember og plan ble sendt på høring i januar 2016. Sluttbehandles i fylkestinget i mars. Planen omhandler følgende tema: Om friluftsliv, friluftslivsområder, fysisk tilrettelegging for friluftsliv, friluftslivsaktiviteter, friluftslivsopplevelser i Troms, hjortevilt og småvilt og innlandsfisk.</li> </ul>
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> <li>Videreføre prosjektet skilting og merking av turruter i Troms og ordningen med tilskudd til annen tilrettelegging for friluftsliv og friluftslivsaktiviteter i nærmiljøet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>21 søknader ble imøtekommet med et tilskudd innenfor turskiltprosjektet. Fra 2015 ble det også anledning til å søke midler til turkort innenfor denne ordningen. Det er utarbeidet en egen mal for Troms. Det ble avholdt fire kurs i skilting og merking. Troms ligger i landstoppen når det gjelder antall turskiltprosjekter. 45 er gjennomført og ytterligere 32 igangsatt.</li> <li>47 tiltak fikk tilskudd til annen tilrettelegging for friluftsliv. Eksempler på dette er utstyrssentraler, gapahuker, utbedring av turstier, bål- og rasteplasser.</li> <li>69 tiltak fikk tilskudd til friluftslivsaktiviteter (se pkt Friluftslivets år).</li> </ul>
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	<ul style="list-style-type: none"> <li>Videre- og slutføre kartlegging og verdsetting av viktige friluftsområder</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kartleggingen av friluftslivsområder fortsatte i 2015. Alle kommuner, med unntak av to, er enten ferdigstilt eller godt i gang. Fylkeskommunen har mottatt midler fra Miljødirektoratet til spesielt å fokusere på nærmiljøområder. Seks kommuner er publisert på Naturbase. Kartleggingen fortsetter i 2016.</li> </ul>
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> <li>Markere Friluftslivets år i Troms</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Troms regjerte som friluftslivsfylke i 2015. En av suksessfaktorene er samarbeidet mellom Forum for natur og friluftsliv Troms (FNF), friluftsrådene og fylkeskommunene. Det var ekstra stor aktivitet i regi av de frivillige organisasjonene.</li> <li>Troms var i landstoppen for å gjennomføre friluftslivsaktiviteter. Fylkeskommunen fordelte midler til 69 ulike tiltak, og friluftsrådene og FNF fikk ekstra midler til aktiviteter i FÅ15</li> <li>Alle kommuner ble tilsluttet et friluftsråd, ordførere og fylkestinget var ute på tur. Det ble arrangert friluftsskoler og utgitt flere turbøker.</li> </ul>

## 13.3 Fylkesbiblioteket

Tabell 13.3.1 Driftsresultat fylkesbiblioteket. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Fylkesbiblioteket	10 314	10 728	10 553	175	1,6
<b>SUM fylkesbiblioteket</b>	<b>10 314</b>	<b>10 728</b>	<b>10 553</b>	<b>175</b>	<b>1,6</b>

## Økonomiske analyse

Fylkesbiblioteket hadde et mindreforbruk på 1,6 prosent. Finansutgiftene for lokalene ved Tromsø bibliotek ble redusert mer enn forventet. Inntekter i form av deltakeravgifter ble betydelig høyere enn budsjettet, i tillegg er den eksternt finansierte virksomheten forholdsvis stor.

## Måloppnåelse

Hovedmål fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> <li>Styrke tilgang til litteratur, spesielt for barn og unge</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bok- og kulturbussens virksomhet i Sør-Troms er et viktig bidrag til barn og unges tilgang til litteratur. Det gis også tilskudd til bok- og kulturbussen i Kåfjord og Barnebokbussen i Tromsø.</li> <li>E-lån utvidet og videreutviklet.</li> <li>Vedlikehold og forvaltning av felles boksamling med Troms bibliotek – tilgjengelig for hele fylket.</li> <li>Gjennomført forprosjekt for kvensk bibliotekjeneste i samarbeid med Finnmark fylkesbibliotek og UiT - Norges arktiske universitet</li> </ul>
Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomhet	<ul style="list-style-type: none"> <li>Styrke digitale tjenester i bibliotekene</li> <li>Utvikle bibliotekfaglig kompetanse</li> <li>Bibliotekjenester til utdanning på alle nivå</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Utviklet felles nettsideløsning for kommunene i samarbeid med dem. Lanseres V- 2016. e-lån videreført.</li> <li>Lisensbelagte digitale ressurser innkjøpt til alle kommuner</li> <li>Økonomisk tilskudd til regionale biblioteksamarbeid for å styrke fagmiljøer og kompetansesamarbeid og -utvikling.</li> <li>Arrangert 28 kurs/kompetansetiltak for bibliotek, dels i samarbeid med andre, for 509 deltakere. Holdt faglige foredrag på andres arrangementer.</li> <li>Arrangert felles faglig seminar med Nordland og Finnmark.</li> <li>Utviklingsprosjekt med bibliotek/skole og barnehager fullført i Nord-Tromskommunene.</li> </ul>
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bidra til at folkebibliotekene utvikles til lokale litteraturhus</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Prosjekt «Folkebibliotek som litteraturhus» i andre prosjektår av tre. De aller fleste kommuner har deltatt med arrangementer og i kompetansetiltak. Prosjektet har mottatt kr 500 000 i statlig tilskudd</li> <li>Prosjektet Bibliotekrom i Troms sluttført i samarbeid med kommunene og samfinansiert med stat og kommuner. Resultat over tre år: betydelig oppgradering av biblioteklokalene i ni kommuner</li> </ul>
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> <li>Utvikle en litteraturpolitikk for Nord-Norge</li> <li>Videreutvikle samisk bibliotekjeneste</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arbeidet vil bli fullført i 2016 i tråd med føringer fra Landsdelrådet for kultur.</li> <li>Samiske litteraturarrangement i bibliotekene og under Riddu Riddu. Videreført samisk nyhetstjeneste i samarbeid med Samernas bibliotek og Sametinget, over 20 000 besøk. Videreutviklet samarbeidet mellom Várdoáiki og Bok- og kulturbussen i Sør-Troms. Samarbeid med Tromsø bibliotek om samisk tilbud.</li> </ul>

## 13.4 Kulturarv og muséer

Tabell 13.4.1 Driftsresultat kulturarv og muséer. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Kulturarv og muséer	18 784	18 374	18 562	-188	-1,0
<b>SUM kulturarv og muséer</b>	<b>18 784</b>	<b>18 374</b>	<b>18 562</b>	<b>-188</b>	<b>-1,0</b>

### Økonomiske analyse

Funksjon kulturarv og museer hadde et merforbruk på 1,0 prosent, noe som skyldes befaringer etter kulturminneloven som fylkeskommunen ikke kan kreve refusjon for.

### Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene	<ul style="list-style-type: none"> <li>Fortsette gjennomføring av fredningssaker (Trondenes i Harstad, Skattøra flystasjon i Tromsø, Viken gård i Bardu og Lyngelinjens og Frøylinjens militærlandskap i Storfjord)</li> <li>Fortsette samarbeid med kommunene om kulturminneplaner med ferdigstillelse av arbeidet i 12 kommuner og oppstart i nye kommuner</li> <li>Revisjon av kulturarvplanen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Fredningssaker: Trondenes i Harstad er lagt ut til offentlig ettersyn, Skattøra flystasjon i Tromsø er oversendt Riksantikvaren for sluttbehandling, fredningsvarselet for Viken gård i Bardu er opphevet, det arbeides fortsatt med oppstart av fredning for det militærhistoriske landskapet i Storfjord</li> <li>Samarbeidet om kulturminneplaner har fortsatt, men kommunene trenger mer veiledning enn forutsatt. Det er derfor ikke tatt inn nye kommuner i prosjektet.</li> <li>Revisjon av kulturarvplanen tas inn i arbeidet med ny regional planstrategi.</li> </ul>
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tilrettelegging for kulturminnebasert reiseliv ved skilting av utvalgte kulturminner</li> <li>Videreføring av tilskuddsordningen for vedlikehold av verneverdige bygninger (Redningsplanken)</li> <li>Videreføring av prosjektet «Krigsminnelandskap Troms»</li> <li>Markering av Friluftslivets år gjennom opprusting av vandrestier med kulturminner</li> <li>Sikringstiltak for automatisk fredete</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Produksjon av skilt er godt i gang for Bjarkøy, Spildra i Kvænangen, Leina i Bardu, Veneset på Grytøya og Sieimma i Nordreisa og Skansen i Tromsø. Det er satt opp skilt på Sørrollnes i Ibestad.</li> <li>22 istandsettningstiltak fikk tilsagn om støtte fra Redningsplanken</li> <li>Prosjektet «Krigsminnelandskap» ble videreført med særlig satsing på dialog med reiselivsbedrifter i Troms.</li> <li>Friluftslivets år ble markert med to store, tverrfaglige tilstelninger på hhv Sieimma i Nordreisa og på Trondenes i Harstad.</li> <li>Behovet for sikringstiltak for automatisk fredete kulturminner er meldt til Riksantikvaren</li> </ul>

	kulturminner som forfaller	
Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Utvikling av Halti som tyngdepunkt for formidling av natur- og kulturhistorie i Nord-Troms</li> <li>• Videreutvikle Barnemuseet på Finnsnes (Midt-Troms museum)</li> <li>• Formidling av Den kalde krigens historie gjennom museenes satsing ved Meløyvær fort og Frøy-anleggene</li> <li>• Videreutvikle Sør-Troms museum som senter for nordnorsk middelalderhistorie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nye Halti ble åpnet, bl.a. med Nord-Troms museums nye utstilling</li> <li>• Arbeidet med Modul 1 i Barnemuseet fikk tilskudd over regionale utviklingsmidler og ble satt i produksjon</li> <li>• Avtalen mellom Skifte og Nord-Troms museum ble underskrevet og formidlingsarbeidet i Nord-Troms ble igangsatt. Avtalen mellom Skifte og Sør-Troms museum ble forlenget og formidlingsarbeidet fortsatte</li> <li>• Sør-Troms museum satte i gang prosjektet «Allmenning», som bla. a. har fått tilskudd over regionale utviklingsmidler</li> </ul>

## 13.5 Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter

Tabell 13.5.1 Driftsresultat kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter.  
I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter	46 852	51 400	51 086	314	0,6
<b>SUM kunstformidling, kunstproduksjon og andre kulturaktiviteter</b>	<b>46 852</b>	<b>51 400</b>	<b>51 086</b>	<b>314</b>	<b>0,6</b>

### Økonomiske analyse

Funksjon kunst- og kulturformidling hadde et mindreforbruk på 0,6 prosent grunnet sykelønnsrefusjon og derav mindre aktivitet.

### Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Den nordnorske kulturavtalen 2014-2017 videreføres</li> <li>• Opprettholde satsingen på filmområdet, med særlig vekt på barn og unge og regional film</li> <li>• Utvikling av Trastad samlinger som</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nordland varslet reforhandling av avtalen. Det ble gjennomført flere møter i Landsdelsrådet for kultur. Avtalen reforhandles ferdig i løpet av 2016.</li> <li>• Filmveksthuset TVIBIT ble videreført med RDA midler. Det er et samarbeid mellom Filmvekst-huset og Nordnorsk Filmsenter da begge har et fokus på barn og unge.</li> <li>• Etableringen av Filmfond Nord AS ble vedtatt i Fylkestinget des-15, sak 85/18.</li> </ul>

	kompetansesenter for Outsiders Art	<ul style="list-style-type: none"> <li>I forbindelse med Festspillene i Nord-Norge besøkte leder av Stortingets kulturkomite og kulturministeren Trastad samlinger og fikk en innføring i OutsiderArt</li> </ul>
Velfungerende sentra som motor for regional utvikling	<ul style="list-style-type: none"> <li>Videreføre ordningen med tilskudd til festivaler</li> <li>Økt fokus på kulturbygg og videreføring av prosjekt Rom for kultur</li> <li>Landsdelsmusikerordningen skal skape store opplevelser på små steder</li> <li>Styrke folkemusikk og dans</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tilskuddsordninga til festivaler ble endret til en ettårig og en treårig støtteordning for å gi en forutsigbarhet til de store profesjonelle festivalene.</li> <li>Rom for kulturprosjektet avsluttes. Erfaringene videreføres med fokus på arena og bygge kompetanse og nettverk sammen med kommunene.</li> <li>LINN gjennomførte i 2015 flere produksjoner enn i 2014. I Troms ble 20 kommuner besøkt med et samlet publikumstall på over 21.000. Ved siden av de offentlige konsertene har LiNN vært til stede i skoler, barnehager og på aktivitetssenter for eldre. LiNN var også samarbeidspart ved Kulturrådets årskonferanse i Harstad, både i forhold til planlegging, gjennomføring og som leverandør av kulturelt innhold. LiNN gjennomførte flere samiske produksjoner i 2015, og har søkt samarbeid på tvers av kunstformer for å kunne tilby befolkningen et enda bredere og vedre tilbud.</li> <li>Gjennom nettverk og kompetanse har Folkemusikk Nord i 2015 lagt produksjoner og turnéer til alle de tre nordligste fylkene. Gjennom samarbeidet i Rytmask kompetansenettverket i Nord (RYK) som ved siden av Folkemusikk Nord består av Nordnorsk Jazzsenter og Kompetansesenter for Rock i Nord-Norge (KOFOR) ble det gjennomført en rekke kompetansehevende tiltak rettet mot arrangører, musikere og tilhørende bransje i landsdelen.</li> </ul>
Trygge og inkluderende oppvekst- og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> <li>Følge opp strategiplan for Den kulturelle skolesekken 2012-2015</li> <li>Styrking av ungdommens kulturmonstring (UKM)/ UKM Arctic</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Arbeidet med revidering av strategiplan er påbegynt, men utsatt grunnet ny nasjonal organisering av Den kulturelle skolesekken.</li> <li>I 2015 gjennomførte Den kulturelle skolesekken 71 produksjoner i grunn- og videregående skole fordelt på 927 forestillinger/verksteder. Den største enkeltproduksjonen utenom musikk var <i>Den mørkredde ridder</i> for 1-4 trinn med 1574 elever. Totalt ble det gjennomført 72.198 møter mellom en elev i Troms og en DKS-produksjon. Det var to produksjoner for elever med behov for særlig tilrettelegging. Troms fylkeskommune har i 2015 jobbet aktivt for å se DKS og spaserstokken i sammenheng ved å tilby et utvalg DKS produksjoner til spaserstokken i kommunene. Dette for å gi et bedre og bredere profesjonelt kunst- og kulturtilbud til de eldre.</li> <li>Oppfølgingen av UKM ble overført fra avdeling for kunst- kulturformidling til Kultur i Troms. Dette for å styrke samarbeidet mellom UKM og Den kulturelle skolesekken. For eksempel deltar UKM på programrådsmøtet for DKS. En slik samhandling vil styrke begge ordninger.</li> </ul>
Urfolksdimensjonen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ny samarbeidsavtale med Sametinget</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Det ble arrangert innspillkonferanse som en start på arbeidet med ny samarbeidsavtale. Det tas sikte på å ferdigstille avtalen i løpet av 2016.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Videreføring av det norsk-russiske samarbeidet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Norsk-russiske dager ble arrangert i Finnmark. Troms hadde ansvar for det faglige seminaret på visuell kunst</li> </ul>
--	--	--

## 13.6 Idrett

Tabell 13.6.1 Driftsresultat idrett. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Idrett	4 622	4 376	4 393	-17	-0,4
<b>SUM idrett</b>	<b>4 622</b>	<b>4 376</b>	<b>4 393</b>	<b>-17</b>	<b>-0,4</b>

### Økonomiske analyse

Funksjon idrett gikk i balanse.

### Måloppnåelse

Hovedmål i fylkesplanen	Mål i budsjett 2015	Status per 31.12.2015
Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Regional plan for idrett og anlegg for fysisk aktivitet</li> <li>• Videreføre satsingen på rådgivning og kompetanseheving om spillemiddelordningen og planarbeid overfor kommuner og frivillige organisasjoner</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arbeidet med regional plan er startet opp. Slutføres i 2016.</li> <li>• Avholdt fagsamling for kommuner, idrettskrets, friluftsråd og Forum for natur og friluftsliv. Gjennomført i alt åtte regionale infomøter om spillemidler og tilskuddsordninger. Løpende råd og veiledning og befaringer av anlegg.</li> <li>• Det ble fordelt rundt 41 mill. kroner til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, noe som var mer enn noen gang tidligere.</li> </ul>
Trygge og inkluderende oppvekst og levekår skal bidra til god helse og utjevning av sosiale forskjeller	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Videreføre samarbeidet med og støtten til Troms idrettskrets</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Troms idrettskrets som organiserer 60 000 medlemskap i 26 særkretser og 417 idrettslag fikk støtte til ulike idrettsformål. Grunn- og aktivitetsmidlene går bla. til å utvikle og legge til rette for aktivitet og kompetanseheving, treningssamlinger og idrett for funksjonshemmede. 203 tiltak mottok aktivitetsmidler.</li> <li>• Det ble tildelt fem idrettsstipend til unge idrettstalenter i 2015. Videre ble det gitt støtte til Fylkeslekene for funksjonshemmede og Idrettens Barentssamarbeid.</li> </ul>

## 14 Samferdsel og miljø

Regnskapet for viser at samferdsel og miljø har mindreforbruk på 5,485 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 14.1.

Tabell 14.1 Netto driftsresultat sektor 60 Samferdsel og miljø. I 1000 kroner

Samferdsel og miljø	Regulert				
	Regnskap 2014	budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Kollektivtrafikk	674 081	631 113	629 255	1 858	0,29
Fylkesveier	466 606	575 944	568 434	7 510	1,30
Øvrige områder	6 973	8 270	12 153	-3 883	-46,95
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>1 147 660</b>	<b>1 215 327</b>	<b>1 209 842</b>	<b>5 485</b>	<b>0,45</b>

På områdene kollektivtrafikk og fylkesveier har samferdsels- og miljøetaten et mindreforbruk i 2015 på til sammen 9,368 mill. kroner. For kollektivtrafikk-området skyldes mindreforbruket at man i 2015 har mottatt erstatningsoppgjør knyttet til hurtigbåtkontrakten Tromsø-Harstad med 10,7 mill. kroner og at kostnader på 6,4 mill. kroner som er ført i 2011 til sammen 17,1 mill. kroner, er tilbakeført i regnskapet. Deler av disse midlene er omdisponert fra kollektivtrafikk til inndekning av merforbruk på investeringsprosjekter på fylkesveg, noe er avsatt til dekning av framtidige kostnader knyttet til infrastruktur for kollektivtrafikk.

Mindreforbruket på fylkesveigramma skyldes at opprustingsprosjektet på Fv 863 Kvalsundtunnelen ikke kom i gang som planlagt i 2015.

### 14.1 Kollektivtrafikk

Tabell 14.1.1 Netto driftsresultat kollektivtrafikk. I 1000 kroner

	Regulert				
	Regnskap 2014	budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
730 Bilruter inkl. skoleskyss og infrastruktur	336 177	294 157	295 062	-905	-0,31
731 Fergeruter	255 675	252 488	252 483	5	0,00
732 Båtruter	72 220	71 406	70 319	1 087	1,52
733 Transporttjeneste for funksjonshemmede	10 009	13 062	11 391	1 671	12,79
<b>SUM KOLLEKTIVTRAFIKK</b>	<b>674 081</b>	<b>631 113</b>	<b>629 255</b>	<b>1 858</b>	<b>0,29</b>

#### Økonomiske analyse

Regnskapet for området kollektivtrafikk viser et mindreforbruk på 1,8 mill. kroner i forhold til regulert budsjett. Området kollektivtrafikk hadde merinntekter på 17,1 mill. kroner på tjenesten for hurtigbåter, som skyldes erstatningsoppgjør etter rettskraftig dom vedrørende kontrakten for ruta Tromsø-Finnsnes-Harstad.

Våren 2015 foretok samferdsels- og miljøetaten oppgjør med Torghatten Nord AS etter avslutningen av FoU-kontrakten for rute 3 og 4. Dette sluttoppgjøret medførte en merutgift på 3,6 mill. kroner, som ikke var budsjetter, men er dekket opp ved bruk av erstatninger.

I tillegg mottok etaten høsten 2015 utbetaling av 71,5 mill. kroner fra Staten med bakgrunn i inngått avtale om midler fra *belønningsordningen* til tiltak i Tromsø. Av dette er 66 mill. kroner ført til bundne fond da midlene ikke lot seg omsette i tiltak før årsskiftet.

I 2015 er det brukt midler fra *belønningsordningen* blant annet til følgende tiltak:

- Styrking av rutetilbudet i Tromsø fra november
- Etablering av sanntids ruteinformasjonssystem i Tromsø
- Takst og informasjonstiltak

For 2015 var det budsjettert med overføringer til Troms fylkestrafikk(TFT) på 579,453 mill. kroner. Overføringene er foretatt i henhold til budsjett, og dekker innkjøp av buss-, båt- og fergetjenester samt administrasjon.

Innenfor etatens del av rammen for kollektivtrafikk er det mindre avvik, med unntak av kjøp av skoleskyss for elever i videregående skole. Denne tjenesten viser et merforbruk på ca 1,1 mill. kroner, av en ramme på 39 mill. kroner i 2015. Nivået på kostnadene til skoleskyss er vanskelig å anslå fra år til år fordi antallet elever med skyssrett og hvor langt hver enkelt elev reiser er vanskelig å forutsi foran hvert nytt skoleår.

Hovedkonklusjonen for området kollektivtrafikk er at man i 2015 har klart å opprettholde produksjonen av kollektivtrafikk tjenester innenfor den avsatte budsjettammen. Erstatningsoppgjør, tilbakeføring av kostnader fra tidligere år samt innbetalinger i forbindelse med sluttoppgjør for kontrakt er benyttet til å dekke merkostnader knyttet til investeringsprosjekter.

## Måloppnåelse

Mål: Stabile og forutsigbar økonomi i kollektivtrafikken

Målet anses å være oppfylt i og med at rammene til drift av kollektivtrafikken er opprettholdt på det nivået som er forutsatt i budsjettet for 2015.

## 14.2 Fylkesveier

Tabell 14.2.1 Netto driftsresultat fylkesveier. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Statens veivesen	439 045	519 127	511 644	7 483	1,44
Diverse fellesutgifter	25 353	38 080	38 053	27	0,07
Trafikksikkerhetsutvalget	2 208	18 737	18 737	-	-
<b>SUM FYLKESVEIER</b>	<b>466 606</b>	<b>575 944</b>	<b>568 434</b>	<b>7 510</b>	<b>1,30</b>



## Økonomiske analyse

Regnskapet for området fylkeveg viser et mindreforbruk på 7,5 mill. kroner i 2015. Dette mindreforbruket skyldes at man ikke har nådd produksjonsmålene når det gjelder bruk av midler til innhenting av etterslep. Forsinkelser i framdriften på flere prosjekter medførte at man sommeren 2015 valgte å overføre en del av midlene til asfaltering.

Av midlene til innhenting av etterslep og til oppgradering av tunneler i 2015, til sammen 157 mill. kroner, er 33 mill. kroner omprioritert til dekkelegging på grunn av forsinket oppstart på vedlikeholdsprosjekter. Totalt ble det asfaltert for 135 mill. kroner i 2015, som medførte fornying av asfaltdekket på 108 km fylkesveg.

## Måloppnåelse

Mål: Stoppe forfallet på fylkesvegene

Det har aldri blitt brukt så mye penger på drift og vedlikehold av fylkesvegene i Troms som i 2015. Dette gjenspeiles i at andelen fylkesveg med tilfredsstillende dekkestandard har økt fra 31 prosent i 2014 til 35 prosent i 2015. Noe som betyr at 4 prosent (116 km) av fylkesvegnettet i Troms har opplevd en standardheving i 2015.

Mål: Fullføre igangsatte tiltak i gang- og sykkelvegplanen

I 2015 er følgende gang- og sykkelvegprosjekter ferdigstilt:

- Forlengelse av gang- og sykkelveg Skånland (Fv 251)
- Fv 131 Hamnvik sentrum – kulturhuset

Mål	Strategi	Status per 31.12.2015
Kommunikasjon og infra-struktur i Troms skal forvaltes og utvikles på en bærekraftig måte for å gi samfunns- og næringsliv gode vilkår og markedstilgang.	Arbeide for å øke de økonomiske rammene for transportnettet i Troms.	

## 14.3 Øvrige områder

Tabell 14.3.1 Netto driftsresultat øvrige områder. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
716 Klima og miljø	1 586	2 355	2 367	-12	-0,51
480 Regionalt folkehelsearbeid	823	-	-	-	
480 Løyvebehandling	406	1 054	1 072	-18	-1,71
420 Administrasjon	4 145	4 879	4 861	18	0,37
715 Regionale utviklingstiltak	13	-18	3 853	-3 871	21 505,56
<b>SUM ØVRIGE OMRÅDER</b>	<b>6 973</b>	<b>8 270</b>	<b>12 153</b>	<b>-3 883</b>	<b>-46,95</b>

## Økonomiske analyse

De øvrige tjenestene innenfor sektoren hadde et samlet merforbruk på 3,9 mill. kroner i 2015. Merforbruket er knytte til tjenesten Regionale utviklingstiltak der det er gjennomført prosjekter innenfor infrastruktur delprogram 1-5, uten at det har vært budsjettregulert til området.

## Måloppnåelse

Regional klima og energistrategi for Troms ble vedtatt i Fylkestinget i desember 2015.

## Klima og miljø

<b>Mål</b>	<b>Strategi</b>	<b>Status per 31.12.2015</b>
Redusere utslipp av klimagasser og redusere og effektivisere energiforbruket	Regional Klima- og energistrategi med 1. Reduksjonsstrategier 2. Tilpasningsstrategier	Regional klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 vedtatt i Fylkestinget sak 81/15

## 15 Næring

Regnskapet viser at næring har et mindreforbruk på 175 000 kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 15.1.

Tabell 15.1. Netto driftsresultat sektor 70 Næring. I 1000 kroner

Næringsetaten	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Næringsetaten	37 668	44 691	44 516	175	0,4
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>37 668</b>	<b>44 691</b>	<b>44 516</b>	<b>175</b>	<b>0,4</b>

Næringsetaten hadde i 2015 et nettobudsjett på 44,691 mill. kroner etter budsjettreguleringer. Bruttobudsjettet til sektoren er imidlertid betydelig høyere som følge av forvaltningsansvar knyttet til regionale nærings- og utviklingsmidler, samt regionale FoU-midler. Dette er virkemidler som bevilges over statsbudsjettet. Disse utgjorde omlag 294 mill. kroner inklusive renter i 2015.

### 15.1 Økonomisk analyse

Avviksanalysen av ressursinnsatsen i næringsetaten viser et mindreforbruk på 175.000 kroner. Som tabell 15.2 under viser så går fagetaten tilnærmet i balanse. Det er i hovedsak innbetalte renter på lån gitt over fylkeskommunalt næringsfond som bidrar til fagetatens mindreforbruk. Disse rentene ble innbetalt i slutten av desember og lot seg derfor ikke rebevilge til nye søkbare tiltak.

Tabell 15.2. Driftsresultat sektor 70 Næring. – detaljer 2015. I 1000 kroner

Næringsetaten	Regulert budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015
Lønn/reise/andre driftskostnader/kjøp av tjenester	14 398	14 367	31
Fylkeskommunale tilskuddsordninger til næringsutvikling	30 293	30 149	144
<b>Sum sektor for 2015</b>	<b>44 691</b>	<b>44 516</b>	<b>175</b>

### 15.2 Måloppnåelse

Næringsetaten følger opp fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør og understøtter fylkesrådet med rådgivnings- og sekretariatsfunksjoner relatert til oppgaven. Nedslagsfeltet er vidt, og inkluderer alt fra forvaltning av ulike typer tilskuddsmidler til utvikling av strategiske satsinger, samt være en arenabygger med pådriver i regionale næringsrettede utviklingsprosesser og forvalter av lovpålagte oppgaver.

Mål for etaten ble definert i budsjettdokumentet i 2015: «Næringsetaten skal være en offensiv utviklingspartner». Næringsetatens styringsverktøy for gjeldende planperiode har vært Fylkesplan for Troms 2014-2025 med tilhørende vedtatte målsetninger og strategier. To av hovedmålsettingene som næringsetaten har jobbet for å nå i 2015 var:

- *Troms fylke skal ha robuste og attraktive lokalsamfunn, der det er samspill mellom by og distrikt.*
- *Troms skal ha et utviklingsorientert, nyskapende og konkurransedyktig næringsliv med vekt på økt lokal verdiskaping og utvikling av nye arbeidsplasser i alle deler av fylket.*

Målene er forankret i Fylkesplan for Troms 2014-2025 og tilhørende handlingsprogram.

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2015
<p>Nordområdene</p> <p>Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Legge til rette for nasjonale og internasjonale virksomheter og kapital som bidrar til sysselsetning, næringsutvikling og innovasjon i nord</li> <li>• Internasjonal orientering, med særlig fokus på Barentsregionen, EU/EØS og Arktisk råd. Det bilaterale grenseoverskridende samarbeidet skal baseres på samarbeidsavtaler med et sterkt næringsfokus</li> </ul>	<p>Pågående arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Etaten mottok totalt 310 søknader (eksl. VRI og RFF Nord) om tilskudd til utviklingsprosjekter i 2015 på omlag søkt beløp 371 mill. kroner. Med forutsatt søknad om 50 % finansiering utgjør dette prosjekter for omlag 743 mill. kroner.</li> <li>• Etatens totale prosjektportefølje ved årsskiftet var på 329 aktive prosjekter (eksl.VRI og RFF Nord) finansiert med tilskudd fra fylkeskommunen på totalt 851,6 millioner kroner. Forutsatt 50 % finansiering utgjør totalverdien av porteføljen omlag 1,7 milliarder kroner.</li> </ul>
<p>Næringsstrategier, FoU og kompetanse</p> <p>Være konkurransedyktig nasjonalt og internasjonalt og trekke til oss kompetent arbeidskraft, kapital og nyskapende virksomheter</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Satse på regionale fortrinn, dvs. utvikling av næringsvirksomhet og kompetanse knyttet til bærekraftig utnyttning av naturressurser</li> <li>• Spesialisere næringsutviklingen i noen regioner med mål om å oppnå kritisk masse og tilhørende klyngeeffekter</li> <li>• Utvikle næringer som er konkurransedyktige globalt</li> <li>• Bidra til at FoU-institusjonene i Troms og landsdelen er i førersetet med tanke på å utvikle kunnskap om, for og i nordområdene.</li> <li>• Styrke samarbeid mellom bedrifter og forskningsmiljø i og utenfor fylket.</li> <li>• Rekruttere og produsere kompetent arbeidskraft</li> <li>• Utvikle kunnskapsbasert næringsliv og kompetansearbeidsplasser slik at unge kan bli i regionen eller kommer tilbake etter endt utdanning</li> </ul>	<p>Pågående arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Det ble arrangert kurs og seminar for kommunenes næringsrådgivere hvor relevante problemstillinger ble tatt opp og terskelen for videre samarbeid ble senket.</li> <li>• Etatens medarbeidere deltok på Erfaringskonferanse for fylkeskommunene i regi av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) i Drammen.</li> <li>• FoU utlysning (næringsrettede utviklingsmidler) på 25 mill. kroner mottok 10 søknader med total søkt sum på 53 mill. kroner.</li> <li>• Regionale forskningsfond Nord-Norge behandlet 130 søknader i 2015 fordelt på seks faste, tre løpende og en felles utlysning. Til sammen 49 av søknadene ble innvilget.</li> <li>• Etaten har behandlet 51 søknader om oppdrettstillatelser, en økning på 27 % fra året før.</li> <li>• Etaten har gjennomført en andregangs høring av «Regional forvaltningsplan for vannregion Troms 2016-2021» samt to høringsmøter sommeren 2015. Etaten har utarbeidet en «Regional forvaltningsplan for vannregion Troms 2016-2021» som ble vedtatt i Troms fylkesting 11.12.2015. Etaten har behandlet 100 søknader om fellingstillatelse av kystsel.</li> </ul>
<p>Senterstrategi</p> <p>Velfungerende sentra som motorer for regional utvikling</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Legge til rette for senterutvikling, økt vekstkraft og bostadsattraktivitet i by- og regionsentrene</li> <li>• Legge til rette for en positiv stedsutvikling som</li> </ul>	<p>Pågående arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Definere og følge opp tema som omstilling i kommunene, bidrag til realisering av kommunal næringsrettet infrastruktur</li> <li>• Ta initiativ og følge opp nasjonale initiativer innen sektorer som</li> </ul>

	tiltrekker innbyggere til å bo og virke i hele fylket <ul style="list-style-type: none"> <li>• Legge til rette for bredt bredbånd i hele Troms og innovativ anvendelse av bredbåndsnettet</li> </ul>	utviklingsprogrammet for byregioner og småkommuneprogrammet
--	--	---

Under følger beskrivelse av etatens aktiviteter og resultater for 2015, jf. hovedmålsettingene (pkt. 2 måloppnåelse) for næringssetaten:

## Arena- og utviklingspartnere

Det ble i 2015 gjennomført en rekke møter med kommunene i Troms med ulike temaer etter kommunenes behov. I tillegg ble kommunenes næringsrådgivere invitert på kurs og seminar for å diskutere generelle utfordringer og utviklingstrekk.

Det ble i mai 2015 gjennomført et dialogmøte med kommuner og andre potensielle utviklingspartnere for å diskutere fremtidig bruk av de næringsrettede utviklingsmidlene.

Fylkesråd for helse, kultur og næring vedtok i 2015 å igangsette prosjektet «Troms fellesstand på Nor-Fishing 2016» slik at leverandører, næringsaktører, FoU mv. tilknyttet fiskerinæringen i fylket kan ha fellesstand på Nor-Fishing 2016 i Trondheim. Næringssetaten bidrar i arbeidet.

Samarbeidsforum akvakultur Troms er en arena for samarbeid mellom fylkeskommunen og statlige sektormyndigheter tilknyttet akvakulturforvaltningen i Troms. Møter avholdes 1-2 ganger per år med deltakere fra hele forvaltningssegmentet tilknyttet akvakultur (Fylkesmannen, Kystverket, NVE, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Fylkeskommunen og andre).

## Interregionale samarbeidsprosesser

### *Fylkeskommunenes akvakultursamarbeid - FAKS*

Den 16.-17. april ble det holdt en workshop for akvakulturfagmiljøet i fylkeskommunene (Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland). Det ble bestemt at det skulle gjennomføres et forprosjekt, med formålet å etablere «en enda bedre og tydeligere akvakulturforvaltning i fylkeskommunene».

## Andre arenaer

Et viktig arbeid er å legge til rette møteplasser for utviklingsaktører og politisk nivå. Troms fylkeskommune har siden oppstart vært sentral støttespiller og hovedsamarbeidspartner for den internasjonale Arctic Frontiers konferansen. Fylkeskommunens samarbeidsavtale med Tromsø Internasjonale Filmfestival (TIFF) forvaltes av næringssetaten og den store beveggrunnen for avtalen er at festivalen er en møteplass både bransjemessig og politisk som påvirker på den nasjonale politikken og rammebetingelsene for filmbransjen. Likeså har involveringen overfor sykkelrittet Arctic Race of Norway utviklet seg til å bli en arena hvor politikk, samarbeid og annen næringsutvikling er sentrale temaer. I 2015 ble det blant annet arrangert en næringskonferanse i tilknytning til rittet og næringssetaten samarbeidet med kulturetaten for å promotere fylkeskommunen og de fylkeskommunale tjenestene under selve rittet.

## **Virkemidler og program**

Næringsetaten forvaltet for budsjettår 2015 totalt 294 mill. kroner i virkemidler fordelt på de statlige virkemidlene og fylkeskommunens egne virkemidler. Oversikten under viser de ulike søkbare tilskuddsordningene for 2015. Det vises forøvrig til separat rapport om effekt av virkemiddelforvaltning som behandles av fylkestinget i juni.

### **Statlige virkemidler** (totalt 253 mill. kroner):

- Regionale utviklingsmidler, kap. 551.60
- Næringsrettede midler til regional utvikling, kap. 551.61
- Tilskuddsmidler til rekruttering og likestilling i landbruket
- Utviklingsmidler forvaltet i henhold til avtale med Statskog
- Regionale forskningsfond Nord-Norge
- VRI Troms (virkemiddel for regional FoU og innovasjon)

### **Fylkeskommunale tilskuddsordninger til næringsutvikling**

(bev. 28,9 mill. kroner):

- Fylkeskommunalt næringsfond
  - I 2015 ble det gitt 23 tilsagn på 10,5 mill. kroner.
- Tilskudd til innovasjonsinfrastruktur
- Regional transportstøtte for vareprodusenter i Troms
  - I 2015 ble det satt av tilsammen 4,622 mill. kroner til regional transportstøtte i Troms. Det var innvilget omlag 3,8 mill. kroner til 17 bedrifter.
- Tilskudd til dagligvarebutikker i utkantstrøk i Troms
  - I 2015 ble det innvilget 525.400 kroner som tilskudd til 11 dagligvarebutikker i utkantstrøk i Troms.

### **Kommunale grunnlagsinvesteringer**

I 2015 ble det over rammen kommunale grunnlagsinvesteringer innvilget om lag 9,26 mill. kroner til fire prosjekt, hvor 3 omhandlet næringsareal og ett vannforsyningsprosjekt. Det ble lyst ut 14 mill. kroner.

### **Kommunale næringsfond**

I 2015 delegerte fylkeskommunen forvaltningsansvaret på omtrent 28,3 mill. kroner til kommunene i Troms. Formålet med fondene er å gi kommunene mulighet til å fremme verdiskaping og entreprenørskap på lokalt nivå.

## **Innsatsområder**

### **Bredbåndsutbygging**

Troms fylkeskommunes bidrag til å sikre Troms-samfunnet tilbud om bredt bredbånd skjer både gjennom eierskapet til Bredbåndsfylket Troms AS som leverer fiberbaserte bredbåndstjenester til alle rådhus i Troms og gjennom en stamnett-infrastruktur som kan brukes for å bygge aksessnett i mange områder. Næringsetaten deltar i Nasjonalt Breibandsråd som er samarbeidsorgan mellom fylkeskommunene. Rådet skal bidra til best mulig bredbåndstilbud i hele landet og jobber opp mot nasjonalt nivå for å bedre rammebetingelsene for bredbåndsutbygging. Næringsetaten bistår også Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) i Den nasjonale bredbåndsordningen

### **Bolystprogrammet**

Bolystprogrammet er en nasjonal satsing med regional samfinansiering og prosjektoppfølgning. Hovedmålet er distriktskommuners attraktivitet. Troms har hatt seks prosjekt, to pågår fortsatt og ett er under avslutning. Disse har tilflytting, integrering, stedsuavhengige arbeidsplasser og frivillighet som tema.

### **Omstillingsprogrammet**

Det er i 2015 utarbeidet ny rapport om omstillingsutfordringer i kommunene i Troms. Denne viser at flere kommuner i Troms har betydelige langsiktige strukturelle utfordringer. Karlsøy og Ibestad avsluttet sitt omstillingsarbeid i 2015. Troms har ved utgangen av 2015 to kommuner med omstillingsstatus, Gratangen og Torsken.

### **Småkommuneprogrammet**

Fylkeskommunen valgte i 2014 og 2015 å videreføre programmet. De tre kommunene Storfjord, Tranøy og Kvænangen har med grunnlag i sine prosjektplaner og søknader fått årlige bevilgninger, noe som har medført større utviklingsaktivitet og planlegging enn kommunene ellers hadde hatt grunnlag for. Berg kommune har valgt ikke å videreføre arbeidet. Prosjektarbeidet i kommunene avsluttes etter planen i 2017.

### **Utviklingsprogrammet for byregioner (BYR)**

Programmet skal medvirke til å styrke vekstkraften for byregionene som er med i programmet, og øke kunnskapen om det økonomiske samspillet mellom by og omland. Fase 2 av programmet startet opp høsten 2015 med totalt 37 byregioner og 216 kommuner. I Troms deltar Harstadregionen, Finnsnesregionen og Tromsøregionen i programmets fase 2. Troms fylkeskommune har etablert en felles møtearena for byregionprogrammet. I tillegg til de tre byregionsatsingene pågår en Nord-Troms satsing med likehetstrekk med arbeidet i byregionene.

### **Mineral**

Mineralstrategien som ble vedtatt i 2011, gir retningen og veivalgene for fylkeskommunens satsing på området. I 2015 har hovedfokus vært rettet mot de tre strategiske satsingsområder: kunnskap, kompetanse og koblingsarbeid. Arbeidet med å utvikle en mineralstrategi for Nord-Norge, initiert av Nordnorsk råd, er igangsatt.

### **Petroleum**

Fylkeskommunens petroleumsstrategi retter fokuset på 6 hovedområder: kompetanse, infrastruktur, leverandørutvikling, rammebetingelser, samfunnsutvikling og samarbeid og arena. Arbeidet har i stor grad vært kanalisert gjennom NordNorsk Petroleumsråd.

### **Landbruk**

Rollen som regional utviklingsaktør ivaretas gjennom fagansvarlig for innspill for å bedre rammevilkår, fagansvar i forhold til Regionalt Partnerskap landbruk og gjennom forvaltning av midler til Rekruttering og kompetanseheving i landbruket. Etaten er saksansvarlig for innspill til de årlige Jordbruksforhandlingene og eventuelle innspill til nasjonal rovviltpolitikk. Næringssetaten følger opp fylkestingets vedtak i sak 40/15 «Melding om Kystskogbruket 2015», både gjennom saksforberedende arbeid for fylkesrådet og deltagelse og økonomisk bidrag til Felles fylkeskommunalt oppfølgingsprogram som er for alle deltagende fylkeskommuner.

## **Maritim sektor**

Arbeidet med en maritim strategi for Troms er startet opp etter å ha vært godkjent i fylkesråd og fylkesting. Det ble engasjert ekstern kompetanse for å gjennomføre prosessarbeid og dialog med næringen og aktuelle aktører i regionene.

## **Havbruk i Troms**

### *Forvaltning av akvakulturloven*

I 2015 fattet næringssetaten 51 vedtak i henhold til akvakulturloven. Per 31.12.2015 hadde næringssetaten 49 søknader i sin portefølje.

### *Havbruksstrategi og utviklingsarbeid*

Næringssetaten har gjennom Kystplan Troms bidratt til å legge til rette for en betydelig næringsutvikling innen de sjøbaserte næringene generelt, og innen havbruksnæringen spesielt. Havbruksnæringen har fått tilgang til arealer på om lag 40 nye lokaliteter, samtidig som nærmere 80 eksisterende lokaliteter har fått en utvidelse av sitt areal.

### *Planrelaterte oppgaver*

Næringssetaten er styringsgruppe og fagetat for Kystplan Troms og ved høringer om arealspørsmål i sjø hvor akvakulturinteresser berøres. Gjennom Kystplan Troms har etaten bidratt til at samtlige 23 kystkommuner i Troms har revidert og vedtatt nye kystsoneplaner. Det har bidratt til betydelig hevning av plansituasjonen i sjøområdene i Troms, og samtidig bidratt til å styrke kompetansen innen marin arealplanlegging i kommunene og etaten.

## **Kystsel**

Næringssetaten fattet omlag 100 vedtak om fellingstillatelse av sel i 2015 og sørget for at rapportering fra jegere kommer inn for ajourføring av fellingstall. Næringssetaten avslutter og stopper jakt av kystsel ved behov i henhold til de fastsatte kvotene. I 2015 ble det felt 27 steinkobber og 1 havert i Troms. Næringssetaten rapporterer årlige fellingstall til Fiskeridirektoratet ved endt jaktperiode. Dette bidrar til det kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for fastsetting av neste års kvoter.

## **Fiskeri**

Ordningen «Drift av mottaksstasjoner i Nord-Troms» ble innvilget inntil 250.000 kroner over fylkeskommunalt næringsfond for 2015. Ordningen sikrer drift på mottaksstasjonene ved at fiskekjøpers kostnader til mottak og henting av fisken utover det som dekkes av Norges Råfisklag føringstilskuddsordning dekkes. I 2015 ble det gitt støtte til henting av fisk fra mottaksstasjoner i Kvæningen, Kåfjord og Nordreisa.

## **Vannforvaltning**

Arbeidet med vannforvaltningen i 2015 har i stor grad dreid seg om å utarbeide et andregangs høringsutkast til vannforvaltningsplanen som skal gjelde for perioden 2016-2021. Planen ble endelig vedtatt i Troms fylkesting i desember 2015.

## **Reiseliv**

Fylkeskommunens reiselivssatsing ble i 2013 regulert i en vedtatt strategi: «Strategi for reiselivet i Troms 2013-2017». Reiselivsutvikling har over flere år vært en betydelig satsing. 2015 var et godt år for Troms. Sett på segmenter som det arbeides aktivt mot steg Troms med 9 prosent innen kurs- og konferansemarkedet og hele 17 prosent på ferie og fritidssegmentet. Totalt, inklusive camping, hytter og vandrerhjem, var det 1,2 millioner overnattinger i Troms, som utgjør en vekst på 5 prosent i forhold til 2014. Veksten nasjonalt var 4 prosent.



I 2015 ble det gjort en utredning av effekten av vinterturismen som også har vært en særskilt satsing gjennom prosjektet «Lønnsomme Vinteropplevelser» som er en del av det nasjonale Arenaprogrammet. Vinteren 2014/15 ble det omsatt for 334 mill. kroner direkte knyttet til vinter- og nordlysturisme. I 2010/2011 ble det omsatt for 90 mill. kroner.

### **Innovasjonssatsing**

En velfungerende innovasjonsinfrastruktur er en forutsetning for å få til innovativt og konkurransedyktig næringsliv i hele fylket. Fylkeskommunen arbeider på flere områder for å møte denne problematikken og har blant annet bidratt inn i et treårig utviklingsprosjekt der aktørene i innovasjonsinfrastrukturen i Troms skal jobbe fram en felles struktur for samarbeid som fremmer delingskultur, innovasjon og utvikling. Næringshagene er motor i dette utviklingsarbeidet, og en rollefordeling med grenseganger mellom aktørene i innovasjonsinfrastrukturen skal tydeliggjøres som et ledd i måloppnåelsen.

### **Regionale forskningsfond Nord-Norge (RFF)**

Fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark samarbeider om et felles forskningsfond – Fondsregion Nord-Norge. Det ble vedtatt en felles strategiplan som danner utgangspunkt for tiltak man ønsker å gjennomføre i fondet i perioden 2013-2016. Målsettingen er å styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling i fondsregionen. Regionale forskningsfond Nord-Norge fikk en bevilgning på 32,7 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet i 2015, samt ansvaret for en felles utlysning med RFF Vestlandet på 7,5 mill. kroner. Det kom inn 130 søknader til seks faste, tre løpende og en felles utlysning hvorav 49 fikk bevilgning.

### **VRI Troms – Virkemidler for regional FoU og innovasjon**

VRI Troms hadde i 2015 et totalbudsjett på om lag 4,5 mill. kroner. Av disse finansierte forskningsrådet 1,7 mill. kroner – den regionale andelen var på 2,6 mill. kroner. VRI tildelte blant annet prosjektmidler til 6 bedrifter i 2015 og 7 prof. II-stillinger fra næringslivet ved UiT Norges arktiske universitet. I tillegg støttet VRI 42 studenter som reiste ut i til sammen 22 bedrifter.

## **15.3 Internkontroll**

I 2015 har næringsetaten fokusert på å dokumentere arbeidsprosesser og praksis i den elektroniske kvalitetshåndboken. Et viktig mål gjennom året har også vært å øke bevisstheten internt om at kvalitetshåndboken skal være det første stedet man leter dersom man lurer på noe i forbindelse med arbeidsprosesser.

Næringsetaten har fått på plass en fagansvarlig for internkontroll som har ansvar med å følge opp internkontrollarbeidet i etaten, samt delta i en tverretattlig kvalitetssikringsgruppe som skal drive kvalitetsarbeidet i fylkeskommunen.

Som et ledd i mer effektiv forvaltning og styrket internkontroll har næringsetaten og økonomisenteret begynt på et arbeid som tar sikte på å digitalisere denne arbeidsflyten knyttet til utbetaling av tilskudd.

## 16 Stab- og støttefunksjoner

Regnskapet for 2015 viser at stab- og støttefunksjonene har et netto driftsresultat på 0,7 mill. kroner. Regnskapsresultatet er vist i tabell 16.1.

Tabell 16.1. Driftsresultat sektor 10 Stab- og støtte. I 1000 kroner

Stab- og støtte	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Stabssjef	20 000	22 373	21 533	840	3,75
Fellesadministrasjon DU	62 704	76 799	78 444	-1 645	-2,14
IT-senteret	13 772	15 261	15 311	-50	-0,33
Personalsenteret	15 800	16 863	15 642	1 221	7,24
Økonomisenteret	10 494	11 033	10 695	338	3,06
<b>SUM SEKTOR</b>	<b>122 770</b>	<b>142 329</b>	<b>141 625</b>	<b>704</b>	<b>0,49</b>

Regnskapsåret 2015 er første året stab- og støtte rapporterer som en sektor. Det gir fleksibilitet til å se sektoren samlet og dermed mulighet til å gjøre prioriteringer på tvers av sentrene. Det samlede avviket på stab og støtte er 0,49 prosent.

### 16.1 Stabssjef

Tabell 16.1.1. Driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Stabssjef	20 000	22 373	21 533	840	3,75
<b>SUM</b>	<b>20 000</b>	<b>22 373</b>	<b>21 533</b>	<b>840</b>	<b>3,75</b>

### Økonomisk analyse

Stabssjefen består av stabsenheten, kommunikasjonsgruppe, internasjonal avdeling, advokatkontor og planavdeling. Samlet har stabssjefen et mindreforbruk på 840 000 kroner. Dette skyldes i hovedsak vakante stillinger, forsinkelser i utredningsarbeid (forskyving av kostnader til 2016), og mindre utgifter knyttet til tolketjenester og delegasjonsbesøk. I tillegg har internasjonal avdeling fått refusjoner fra staten tilknyttet prosjektarbeid.

## Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2015
1. Være koblet på den nasjonale nordområdepolitikken og gi denne et regionalt uttrykk, der nærings-, infrastruktur- og kompetanseutvikling i Troms understøtter vårt bidrag til å sikre velferd og utvikling i Norge.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Utarbeide OECD-rapport «regional review» i samarbeid med NSPA-nettverket</li> <li>- Sekretariatet for Nordnorsk råd</li> <li>- Løse felles utfordringer og utnytte felles muligheter gjennom grenseoverskridende samarbeid.</li> <li>- Påvirke internasjonale rammevilkår for utviklingen i Troms</li> <li>- Mobilisere til internasjonal deltakelse i Troms. Øke den internasjonale kompetansen i fylket. Fremme miljøene og mulighetene fylket representerer internasjonalt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- OECD-rapporten følger fremdriftsplan. Utkast til den norske delen skal være klar i løpet av mai</li> <li>- Troms har overtatt sekretariatet for Nordnorsk råd fra Nordland.</li> <li>- Nasjonalt sekretariat for Interreg Nord-programmet</li> <li>- Oppfølging av internasjonale samarbeidsavtaler.</li> <li>- Fokus på å bygge opp kompetanse på EU-programmer</li> <li>- Fokus på den internasjonale utviklingen, spesielt i Barentsregionen og Europa. Særlig oppmerksomhet vies det som påvirker rammebetingelsene våre, herunder oppfølging og utvikling av Nord-Norges Europakontor. Kontoret er i løpet av 2015 blitt evaluert av eierne</li> </ul>
2. Arealforvaltningen skal være forutsigbar og legge til rette for god og bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling basert på oppdatert kunnskap og godt planverk i kommunene. Langsiktige og sektorovergrepene utfordringer skal samordnes slik at fylkeskommunen oppnår bedre styring og bedre kvalitet på de tjenestene som tilbys.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Gjennomføring av planforum</li> <li>- Veiledning til kommunene</li> <li>- Reguleringsplankonferanse og plan- og byggesakskonferanse i samarbeid med fylkesmannen</li> <li>- Regional plan for reindrift</li> <li>- Implementering av styrings- og kvalitetsprosjektet og videreutvikling av systemet.</li> <li>- Bidra til samordning gjennom fokus på sentrale arbeidsprosesser gjennom prosjekt samordning</li> <li>- Aktiv nyhetsformidling gjennom nettsider og sosiale medier</li> <li>- Utvikle kommunikasjonsplattformene til fylkeskommunen.</li> <li>- Bistå fylkesrådet og andre med informasjons- og kommunikasjonsarbeid</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Planforum arrangeres om lag månedlig</li> <li>- Gjennomført reguleringsplankonferanse og plan- og byggesakskonferanse</li> <li>- Igangsatt arbeidet med regional plan for reindrift</li> <li>- Utarbeidet regional plan for handel og service</li> <li>- Styrings- og kvalitetssystemet er klar for å overføres til ordinær drift</li> <li>- Administrativ budsjett- og økonomiplanprosess for å få bedre beslutningsgrunnlag og samordning</li> <li>- Lansert ny nettside 17.5.2015</li> <li>- Kontinuerlig informasjons og kommunikasjonsarbeid</li> </ul>
3. Arbeide for økt forståelse for juridisk tenkning i saksbehandlingen, samt yte bistand som dekker fylkeskommunens behov.	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Juridisk rådgivning og tvisteløsning</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Bistand i diverse saker og tvister</li> <li>- Sekretariat for klagenemnda</li> <li>- Juridisk bistand tilknyttet fylkestingssamlingene</li> </ul>

## 16.2 Fellesadministrasjon DU

Tabell 16.2.1. Driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
Administrasjon og støttefunksjoner	21 010	22 009	22 300	-291	-1,32
Bygg- og eiendomsforvaltning	41 694	54 790	56 144	-1 354	-2,47
<b>SUM</b>	<b>62 704</b>	<b>76 799</b>	<b>78 444</b>	<b>-1 645</b>	<b>-2,14</b>

### Økonomisk analyse

Drifts- og utbyggingssenteret hadde et merforbruk på 1,645 mill. kroner i 2015. Det skyldes i hovedsak ekstraordinært vedlikehold av fylkeskommunale bygninger.

### Måloppnåelse

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2015
1. Levere tjenester internt i organisasjonen med høy kvalitet og god ressursutnyttelse.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Legge til rette for god kvalitetssikring i tjenesteproduksjon, økonomistyring og internkontroll</li> <li>Være oppdatert på lover og forskrifter innen eget fagområde.</li> <li>Ha god og løpende kontakt med alle virksomheter som vi leverer tjenester til</li> <li>Etablere godt samarbeid med offentlige og private aktører innen eget fagområde</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Fokus på kvalitetssikring har gitt resultater på tjenesteproduksjon, kontroll på økonomi og dokumentert internkontroll</li> <li>Kurs gjennomført for fagpersonell på nye lover/forskrifter</li> <li>Løpende kontakt med de enheter/etater som mottar våre tjenester</li> <li>Godt samarbeid med kommuner og off. myndigheter innen vårt fagområde</li> </ul>
2. Forvalte fylkeskommunens eiendoms- og bygningsmasse på en god og forsvarlig måte.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ivareta bygninger og eiendommer slik at virksomhetene kan utvikle seg og verdier ivaretas</li> <li>Være en profesjonell aktør på utleie og innleie av eiendom</li> <li>Gjennom godt vedlikehold sørge for at etater/virksomheter kan levere sine tjenester med god kvalitet</li> <li>Tilby boliger som personalpolitisk tiltak, for å rekruttere og beholde arbeidskraft</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Gjennomført iht. vedtatt vedlikeholdsplan</li> <li>Utleie gjennomføres iht. husleielovens bestemmelser og vedtatte husleiesatser</li> <li>Innen budsjettets rammer og vedtatt plan leveres tjenester som avtalt</li> <li>Boliger for ansatte leies ut til ny-ansatte</li> </ul>
3. Ha relevant kompetanse på eget fagfelt til nytte for hele organisasjonen.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Bidra til opplæring og kompetanseutvikling i hele organisasjonen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Opplæring gjennomført på ESA etter behov for alle ansatte og politikere</li> </ul>
4. Samordne beredskapsarbeidet innen egen organisasjon og bidra i Fylkesberedskapsrådet og sørge for godt samarbeid med alle regionale aktører.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Gjennom fylkesberedskapsplan og øvelser sørge for at beredskapsarbeidet er samordnet og oppdatert</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Drifts- og utbyggingssjef deltar i fylkesberedskapsrådet. Ingen øvelser er avholdt i 2015</li> <li>Fylkesberedskapsplan er ajourført etter valget 2015</li> </ul>

## 16.3 IT-senteret

Tabell 16.3.1. Driftsresultat. I 1000 kroner

	Regulert		Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
	Regnskap 2014	budsjett 2015			
IT-senteret	13 772	15 261	15 311	-50	-0,33
<b>SUM</b>	<b>13 772</b>	<b>15 261</b>	<b>15 311</b>	<b>-50</b>	<b>-0,33</b>

### Økonomisk analyse

IT-senteret dekker innenfor ordinært budsjett en rekke fellesfunksjoner, dvs. lisenser og vedlikehold av felles administrative systemer, driftsverktøy og infrastruktur samt intern aktivitet hos IT-senteret. I 2015 har det vært spesielt utfordrende med den stadige økende dollar-kursen da mye av våre innkjøp og avtaler blir berørt av kursen.

IT-senteret solgte tjenester til Troms fylkestrafikk, Universitetstannklinikken og K-sekretariatet. For disse midlene dekket IT-senteret 1 ¼ stilling av de 11 faste stillingene på IT-senteret.

Troms fylkeskommune er med i et felles IT-prosjekt – felles identitetshåndtering - hvor alle 19 fylkeskommunene bidrar med midler. IT-senteret bidrar med ½ stilling med ressurser og kompetanse inn i prosjektet.

### Måloppnåelse

IT-senterets mål styres ofte av ulike bestillinger fra politikerne/etatene/sentra/ytre virksomhetene og nasjonale føringer. Dette omfatter økt digitalisering av offentlige tjenester samt øke den digitale kompetansen. For å imøtekomme de ulike behov og krav, ble det i 2013 vedtatt en Digitaliseringsstrategi 2013-2016. På bakgrunn av den ble det i lag med etatene/sentra utviklet en handlingsplan. Denne har vært styrende for IT-senterets aktiviteter – også i 2015.

Hovedmål	Strategi i økonomiplan	Status per 31.12.2015
<b>1. Organisering og styring</b> TFK skal ha en helhetlig og målrettet styring, forvaltning og drift av digitale tjenester (IKT-løsninger) som understøtter og videreutvikler fylkeskommunale oppgaver og tjenestetilbud	<ul style="list-style-type: none"><li>• Systemeier (ofte etatssjef/ virksomhetsleder) er bestiller av ny funksjonalitet</li><li>• Stabssjefens ledergruppe utgjør IT-styringsgruppen som skal diskutere/prioritere innspill/tiltak fra de ulike virksomhetsområdene</li><li>• Stabssjefens ledergruppe utgjør sikkerhetsledelsen som skal ivareta den årlige sikkerhetsrevisjonen (krav fra Datatilsynet)</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• IT-senteret oppgraderer eller innfører ny brukerfunksjonalitet kun på bestilling fra systemeier</li><li>• IT-styringsgruppen har jevnlig IKT-relaterte saker til behandling</li><li>• Siste møte i sikkerhetsledelsen var i 2014 og vil følges opp i 2016</li></ul>

<p><b>2. Tjenester og arbeidsprosesser</b> TFK har som målsetting å oppnå økt effektivitet med bedre digital arbeidsflyt, selvbetjenings-løsninger og bedre integrerte tjenester som gir et reelt digitalt førstevalg for innbyggere, næringslivet og på tvers av forvaltningsgrensene. Videre skal papirforbruket reduseres.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Administrative arbeidsprosesser og prosedyrer innenfor saksbehandling, arkiv og skjemabehandling må defineres og vurderes digitalisert. Digitaliserte tjenester skal tilrettelegges for mobil bruk</li> <li>• Ledelsen skal forstå betydningen av IKT som virkemiddel for omstilling, effektivisering og kvalitetsheving av forvaltning og tjenesteproduksjon, jfr. eKommune</li> <li>• Alle brukere skal kjenne til det digitale trusselbildet – forstå hvilke trusler en bruker/PC/nettbrett/mobiltelefon kan rammes av og hvordan unngå disse</li> <li>• Verktøy for eLæring vurderes</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Samhandlingsportal/delingsportal i Sharepoint kalt Arena er utviklet og tatt i bruk. Arenaen er spesielt tatt i bruk på utda.etaten for bedre samhandling mellom utda.etaten og skolene. Arenaen nås også fra ipad.</li> <li>• SvarUT, dvs digital forsendelse fra ESA er innført</li> <li>• Utviklet ulike integrasjoner mellom fagsystemer for bedre arbeidsflyt</li> <li>• Bidratt til implementering av nye moduler i ulike adm.systemer for å digitalisere arbeidsprosesser</li> <li>• Ledere har vært invitert til å delta i et eLæringsopplegg for å forstå mer hva informasjonssikkerhet omfatter og påvirker oss</li> <li>• På ansattportalen har ansatte tilgang til eLæringsverktøyet XtraMile – omfatter spesielt Office-produktene. Her kan man også selv utvikle kursopplegg og invitere kursdeltakere</li> </ul>
<p><b>3. Teknologi og infrastruktur</b> TFK skal ha en teknologisk infrastruktur som bidrar til stabile, sikre, mobile og integrerte tjenester som utføres i samsvar med lover, forskrifter, normer og definerte arbeidsprosesser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablere en systemarkitektur som gir en mer standardisert, integrert og brukervennlig plattform for både stasjonære og mobile brukere</li> <li>• Kost/nytte-vurdere ny teknologi som utfordrer etablert infrastruktur</li> <li>• Applikasjoner skal ha grensesnitt tilpasset både PCer, Mac og håndholdte enheter</li> <li>• Styrke kontrollen over datalagring – lokalt, sentralt, nettsky osv.</li> <li>• Identitetshåndtering – hvordan oppstår, vedlikeholdes, slettes en brukerident</li> <li>• Single Sign On for fylkeskommunalt ansatte</li> <li>• Integrasjonsplattform for å få til en mer sømløs integrering av systemene</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Implementert nytt trådløs nett på vgs – ferdig våren 2016</li> <li>• Innført Office 365 på vgs med skytjenester</li> <li>• Innført Skype for business på vgs – (chat, samtale, lyd/bilde, skjermdeling) – brukes til samhandling og opplæring internt og også mot eksterne partnere/leverandører</li> <li>• Etablert Datarom 2 for å sikre backup av data utenfor fylkeshuset</li> <li>• Kursrommet på fylkeshuset er oppgradert med nye møbler og utstyr</li> </ul>

## 16.4 Personal- og organisasjonssenteret

Tabell 16.4.1. Driftsresultat. I 1000 kroner

	Regnskap 2014	Regulert budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Personalsenteret	15 800	16 863	15 642	1 221	7,24
<b>SUM</b>	<b>15 800</b>	<b>16 863</b>	<b>15 642</b>	<b>1 221</b>	<b>7,24</b>

### Økonomisk analyse

Personal- og organisasjonssenteret hadde et mindreforbruk på kr 1.221.000 i 2015. Årsak til mindreforbruket er besparelse på personalforsikringer.

### Måloppnåelse

#### Mål 1 Ledelse- og organisasjonsutvikling/Arbeidsgiverstrategi

Arbeidet med etiske retningslinjer er i gang, retningslinjene for omstilling er under utvikling. Begge prosessene avsluttes vår 2016.

#### Mål 2 Utvikle det psykososiale og organisatoriske arbeidsmiljøet

Arbeidet med å vurdere nytt verktøy for medarbeiderundersøkelse ble igangsatt. Pilotprosjekter kjøres vår 2016.

#### Mål 3 Sikre det fysiske arbeidsmiljøet

I 2015 har vi hatt et særlig fokus på sikkerhet og beredskap knyttet til kjemikaliehåndtering i de videregående skolene. Det er også påbegynt et arbeid med å kartlegge lovpålagt verneutstyr for elever.

## 16.5 Økonomisenteret

Tabell 16.5.1. Driftsresultat. I 1000 kroner

	Regnskap 2014	Regulert budsjett 2015	Regnskap 2015	Avvik 2015	Avvik i %
Økonomisenteret	10 494	11 033	10 695	338	3,06
<b>SUM</b>	<b>10 494</b>	<b>11 033</b>	<b>10 695</b>	<b>338</b>	<b>3,06</b>

### Økonomisk analyse

Økonomisenteret hadde et mindreforbruk på kr 338.000 kroner i 2015. Dette skyldes sykelønnsrefusjon.

## Måloppnåelse

Økonomisenteret har videreført arbeidet med opplæring og veiledning. Det har vært tilbudt kurs og fagsamlinger og det er gjennomført besøk på alle skoler for å styrke kommunikasjon og internkontroll.

Digitaliseringsprosessen fortsetter og dette har styrket internkontrollen gjennom bedre effektivitet, bedre sporbarhet og bedre dokumentasjon.

## 16.6 Internkontroll

Stab har jobbet overordnet med å sikre bruken av styrings- og kvalitetssystemet i sentraladministrasjonen. I tillegg er jobben med å rulle ut systemet til skoler, tannklinikker og TFT igangsatt (via fagetatene). Styrings- og kvalitetshåndboken er rullert og et system for avvikshåndtering er etablert. Internt i staben har det ikke blitt dokumentert flere arbeidsprosesser eller risikovurderinger i styrings- og kvalitetssystemet i løpet av året, men det har vært fokus på de arbeidsprosessene som allerede er dokumentert.

Drifts- og utbyggingscenteret har i 2015 sørget for å legge inn arbeidsprosesser og risikovurderinger i kvalitetssikringssystemet. Innkjøpsrutiner er gjennomgått – spesielt i forhold til anbud på byggeprosjekter – slik at kravene nå i stor grad samsvarer med det som gjøres i andre offentlige organisasjoner – jfr. Skiens-modellen.

Personal- og organisasjonssenteret har jobbet med internkontroll i 2015 gjennom utvikling og revisjon av sentrale prosesser, retningslinjer, rutiner og malverk på vårt område. Vi har hatt fokus på forbedring av prosesser gjennom kurs, generell veiledning, individuell oppfølging og innføring av digitale verktøy. Det er ikke dokumentert flere arbeidsprosesser eller risikovurderinger i styrings- og kvalitetssystemet i løpet av året.

IT-senteret har i forbindelse med det overordnede styrings- og kvalitetsarbeidet også i 2015 hatt fokus på kvalitetsforbedringer og datasikkerhet. Det er innført verktøy hvor alle IT-endringer skal defineres og behandles i lag med involverte for å sikre seg mot uønskede hendelser. I 2015 hadde våre risikovurderinger fokus på data – elevdata/elevmappe og pasientdata (elektronisk pasientjournal). Videre har våre nye digitale verktøy (Office 365 med skytjenester) på skolene blitt risikovurdert.

Økonomisenteret har hatt fokus på direkte oppfølging av virksomheter for å sikre at rutiner, maler og regelverk er kjent i hele organisasjonen. Vi har jobbet systematisk gjennom året for å få på plass bedre rutiner og digitale verktøy for å sikre innkjøps- og økonomiarbeidet i fylkeskommunen. Det er ikke dokumentert flere arbeidsprosesser eller risikovurderinger i styrings- og kvalitetssystemet i løpet av året, men det har vært fokus på de arbeidsprosesser som allerede er dokumentert.